

SEJM
RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ
VI kadencja
Prezes Rady Ministrów
RM 10-88-08

Druk nr 743
Warszawa, 7 lipca 2008 r.

Pan
Bronisław Komorowski
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej

Na podstawie art. 118 ust. 1 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. przedstawiam Sejmowi Rzeczypospolitej Polskiej projekt ustawy

- o emeryturach kapitałowych wraz
z projektem aktu wykonawczego.

W załączeniu przedstawiam także opinię dotyczącą zgodności proponowanych regulacji z prawem Unii Europejskiej.

Ponadto uprzejmie informuję, że do prezentowania stanowiska Rządu w tej sprawie w toku prac parlamentarnych został upoważniony Minister Pracy i Polityki Społecznej.

(-) Donald Tusk

U S T A W A
z dnia.....
o emeryturach kapitałowych¹⁾

Rozdział 1
Przepisy ogólne

Art. 1. Ustawa określa:

- 1) rodzaje świadczeń pieniężnych wypłacanych ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych, zwanych dalej „emeryturami kapitałowymi”;
- 2) zasady nabywania prawa do emerytur kapitałowych;
- 3) zasady i tryb przyznawania emerytur kapitałowych;
- 4) zasady ustalania wysokości i wypłaty emerytur kapitałowych.

Art. 2. W zakresie ustalania wysokości emerytur kapitałowych ustawa stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, stan zdrowia, stan cywilny lub rodzinny.

Art. 3. Użyte w ustawie określenia oznaczają:

- 1) emerytura z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – emerytura, do której Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalił prawo na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.²⁾);
- 2) fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych – fundusz w rozumieniu przepisów o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych;

- 3) fundusz emerytalny – fundusz, o którym mowa w art. 55 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.³⁾);
- 4) Fundusz Ubezpieczeń Społecznych – Fundusz Ubezpieczeń Społecznych, o którym mowa w art. 51 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych;
- 5) kwota dodatku pielęgnacyjnego – kwota, o której mowa w art. 75 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 6) oferta dożywotniej emerytury kapitałowej – obowiązująca w danym kwartale oferta dożywotniej emerytury kapitałowej w rozumieniu przepisów o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych;
- 7) renta z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych – renta z tytułu niezdolności do pracy lub renta rodzinna, do której prawo ustalił Zakład Ubezpieczeń Społecznych na podstawie ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych;
- 8) składka – środki otrzymane z rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego;
- 9) zakład emerytalny – zakład emerytalny w rozumieniu przepisów o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych;
- 10) zestawienie ofert dożywotnich emerytur kapitałowych – obowiązujące w danym kwartale zestawienie ofert dożywotnich emerytur kapitałowych w rozumieniu przepisów o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych.

Art. 4. Emerytury kapitałowe przysługują w ramach ubezpieczenia emerytalnego, o którym mowa w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych.

Art. 5. Emerytury kapitałowe przysługują osobom mającym ustalone prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 6. W sprawach nieuregulowanych w ustawie do emerytur kapitałowych stosuje się odpowiednio:

- 1) art. 2a, art. 80 pkt 1 – 4, art. 82, art. 83, art. 84 ust. 1, 4, 4a, 6 – 8e i 11 oraz art. 85 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych;
- 2) art. 114, art. 115, art. 116 ust. 1b i 2, art. 118, art. 121, art. 122 ust. 1, art. 128, art. 129, art. 130, art. 132 i art. 133 – 144 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Rozdział 2

Rodzaje emerytur kapitałowych i zasady nabywania prawa do tych emerytur

Art. 7. 1. Ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych przysługuje emerytura kapitałowa w postaci:

- 1) okresowej emerytury kapitałowej lub
 - 2) dożywotniej emerytury kapitałowej.
2. Okresowa emerytura kapitałowa przysługuje członkowi otwartego funduszu emerytalnego do ukończenia 65 roku życia.
3. Dożywotnia emerytura kapitałowa przysługuje członkowi otwartego funduszu emerytalnego dożywotnio po ukończeniu 65 roku życia.

Art. 8. Członek otwartego funduszu emerytalnego nabywa prawo do okresowej emerytury kapitałowej, jeżeli:

- 1) ukończył 60 lat;
- 2) kwota środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego, ustalona na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury, jest równa lub wyższa od dwudziestokrotności kwoty dodatku pielęgnacyjnego.

Art. 9. 1. Prawo do okresowej emerytury kapitałowej wygasa:

- 1) w przypadku śmierci członka otwartego funduszu emerytalnego;
- 2) z upływem ostatniego dnia miesiąca, w którym członek otwartego funduszu emerytalnego ukończy 65 rok życia;
- 3) w przypadku wyczerpania środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym.

2. Otwarty fundusz emerytalny niezwłocznie informuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych o wystąpieniu przypadku, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 3.

Art. 10. 1. Członek otwartego funduszu emerytalnego nabywa prawo do dożywotniej emerytury kapitałowej, jeżeli:

- 1) ukończył 65 lat;
- 2) kwota hipotetycznej emerytury kapitałowej jest równa lub wyższa niż 50 % kwoty dodatku pielęgnacyjnego.

2. Kwota hipotetycznej emerytury kapitałowej stanowi równowartość kwoty będącej wynikiem podzielenia składki przez średnie dalsze trwanie życia, o którym mowa w art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 11. 1. W przypadku gdy członek otwartego funduszu emerytalnego nie spełnia warunku, o którym mowa w art. 8 pkt 2 albo art. 10 ust. 1 pkt 2, otwarty fundusz emerytalny przekazuje środki zgromadzone na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego do funduszu emerytalnego.

2. Środki, o których mowa w ust. 1, są ewidencjonowane na koncie ubezpieczonego jako składka na ubezpieczenie emerytalne, na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury.

3. Środki, o których mowa w ust. 2, powiększają kwotę składek stanowiącą podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1 lub art. 24a

ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

4. Ewidencji składek na koncie ubezpieczonego dokonuje się po ich wpływie do funduszu emerytalnego.

Rozdział 3

Zasady i tryb przyznawania emerytur kapitałowych

Art. 12. 1. Prawo do emerytury kapitałowej i jej wysokość ustala Zakład Ubezpieczeń Społecznych, w drodze decyzji, na podstawie wniosku o ustalenie prawa do emerytury złożonego przez członka otwartego funduszu emerytalnego.

2. Złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 1, oznacza jednocześnie złożenie wniosku o ustalenie prawa do emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, i emeryturę kapitałową.

Art. 13. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia otwarty fundusz emerytalny o złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego wniosku o ustalenie prawa do okresowej emerytury kapitałowej.

2. Otwarty fundusz emerytalny informuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych o kwocie środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku, o którym mowa w ust. 1.

3. Zakład Ubezpieczeń Społecznych, na podstawie informacji, o której mowa w ust. 2, ustala prawo do okresowej emerytury kapitałowej i jej wysokość, jeżeli został spełniony warunek, o którym mowa w art. 8 pkt 2.

4. W przypadku ustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej i jej wysokości, Zakład Ubezpieczeń Społecznych informuje otwarty fundusz emerytalny o ustalonej wysokości okresowej emerytury kapitałowej.

5. Otwarty fundusz emerytalny co miesiąc przekazuje na wskazany odrębny rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środki na wypłatę okresowej emerytury kapitałowej.

6. W przypadku gdy otwarty fundusz emerytalny nie przekaże do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środków na wypłatę okresowej emerytury kapitałowej albo przekaże je w niepełnej wysokości, Zakład Ubezpieczeń Społecznych obciąża z tytułu tej wierzytelności rachunek bankowy otwartego funduszu emerytalnego.

7. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwraca kwotę nienależnie pobranych środków wraz z odsetkami naliczonymi za okres od dnia obciążenia rachunku bankowego otwartego funduszu emerytalnego tą kwotą do dnia jej zwrotu.

Art. 14. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ustala prawa do okresowej emerytury kapitałowej i jej wysokości, jeżeli nie został spełniony warunek, o którym mowa w art. 8 pkt 2.

2. W przypadku nieustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej i jej wysokości, Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia otwarty fundusz emerytalny o obowiązku przekazania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na fundusz emerytalny.

Art. 15. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, termin i sposób:

- 1) zawiadamiania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych otwartego funduszu emerytalnego o złożeniu wniosku o ustalenie prawa do okresowej emerytury kapitałowej oraz o ustalonej wysokości tej emerytury,
- 2) zawiadamiania przez otwarty fundusz emerytalny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o kwocie środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego,
- 3) przekazywania przez otwarte fundusze emerytalne do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środków na wypłatę okresowych emerytur kapitałowych na odrębny rachunek bankowy,

- 4) przekazywania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na rachunek funduszu emerytalnego,
- 5) dokonywania rozliczeń między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a otwartym funduszem emerytalnym w przypadku nieprzekazania przez otwarty fundusz emerytalny środków na wypłatę okresowych emerytur kapitałowych albo przekazania ich w niepełnej wysokości, a także w razie nienależnie pobranych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych środków z otwartego funduszu emerytalnego
 - uwzględniając konieczność sprawnego i terminowego ustalania prawa, wysokości oraz dokonywania wypłaty okresowych emerytur kapitałowych.

Art. 16. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia otwarty fundusz emerytalny o złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego wniosku o ustalenie prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej.

2. Wniosek, o którym mowa w ust. 1, jest składany wraz z oświadczeniem o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej z udostępnianego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zestawienia ofert dożywotnich emerytur kapitałowych.

3. Wybór oferty dożywotniej emerytury kapitałowej jest nieodwołalnym oświadczeniem woli.

4. W przypadku osób, którym przyznano emeryturę z urzędu lub które pobierały okresową emeryturę kapitałową, nie jest wymagane złożenie wniosku, o którym mowa w ust. 1.

5. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wzywa członka otwartego funduszu emerytalnego w terminie 3 miesięcy przed ukończeniem 65 roku życia do złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 2.

6. Niezłożenie oświadczenia, o którym mowa w ust. 5, powoduje wstrzymanie wypłaty emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od

miesiąca następującego po miesiącu, w którym członek otwartego funduszu emerytalnego ukończył 65 rok życia.

7. Złożenie oświadczenia, o którym mowa w ust. 5, po ukończeniu 65 roku życia powoduje wznowienie wypłaty emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od miesiąca złożenia oświadczenia.

8. W szczególnie uzasadnionych przypadkach losowych Zakład Ubezpieczeń Społecznych może wyrazić zgodę na przywrócenie terminu na złożenie oświadczenia, o którym mowa w ust. 5.

9. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazuje informację o dokonanych przez członka otwartego funduszu emerytalnego wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej otwartemu funduszowi emerytalnemu, w którym członek otwartego funduszu emerytalnego posiada rachunek, i zakładowi emerytalnemu, którego ofertę dożywotniej emerytury kapitałowej wybrał członek otwartego funduszu emerytalnego.

10. Otwarty fundusz emerytalny po otrzymaniu informacji, o której mowa w ust. 9, przekazuje składkę na wskazany odrębny rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zamyka rachunek członka otwartego funduszu emerytalnego.

11. Otwarty fundusz emerytalny informuje członka otwartego funduszu emerytalnego o kwocie składki przekazanej do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

12. Po otrzymaniu składki Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustala wysokość hipotetycznej emerytury kapitałowej, o której mowa w art. 10 ust. 2.

13. Po otrzymaniu składki, jeżeli został spełniony warunek, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2, Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustala prawo i wysokość dożywotniej emerytury kapitałowej na podstawie oferty dożywotniej emerytury kapitałowej, o której mowa w ust. 2.

14. W przypadku ustalenia prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej i jej wysokości, Zakład Ubezpieczeń Społecznych informuje wybrany fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych o ustalonej wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej i przekazuje do tego funduszu składkę.

15. Fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych co miesiąc przekazuje na wskazany odrębny rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środki na wypłatę dożywotnich emerytur kapitałowych.

Art. 17. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ustala prawa i wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej, jeżeli nie został spełniony warunek, o którym mowa w art. 10 ust. 1 pkt 2.

2. W przypadku nieustalenia prawa i wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych informuje byłego członka otwartego funduszu emerytalnego o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na fundusz emerytalny.

Art. 18. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, termin i sposób:

- 1) przekazywania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do otwartego funduszu emerytalnego informacji o złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego wniosku o dożywotnią emeryturę kapitałową lub oświadczenia o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej,
- 2) przekazywania składek przez otwarte fundusze emerytalne do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych,
- 3) dokonywania rozliczeń między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a otwartym funduszem emerytalnym w przypadku nieprzekazania przez otwarty fundusz emerytalny składek albo przekazania ich w niepełnej wysokości,
- 4) przekazywania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych informacji o dokonanych przez byłego członka otwartego funduszu emerytalnego wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej i o ustalonej wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej oraz składki,

- 5) przekazywania przez fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych środków na wypłatę dożywotnich emerytur kapitałowych,
 - 6) dokonywania rozliczeń między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a funduszem dożywotnich emerytur kapitałowych w przypadku nieprzekazania przez ten fundusz środków na wypłatę dożywotnich emerytur kapitałowych albo przekazania ich w niepełnej wysokości
- uwzględniając konieczność zapewnienia sprawnego i terminowego ustalania prawa, wysokości oraz dokonywania wypłaty dożywotnich emerytur kapitałowych.

Art. 19. 1. Po otrzymaniu przez fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych składki fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych informuje emeryta o możliwości wskazania imiennie jednej lub kilku osób fizycznych jako osób uposażonych, na rzecz których ma nastąpić po śmierci emeryta wypłata jednorazowego świadczenia pieniężnego, zwanego dalej „wypłatą gwarantowaną”.

2. Osoba uposażona, zgodnie z dyspozycją emeryta, nabywa prawo do całości albo części wypłaty gwarantowanej, jeżeli śmierć emeryta nastąpiła w ciągu trzech lat od dnia przekazania składki do funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych.

3. Brak wskazania osoby uposażonej oznacza wskazanie jako osoby uposażonej małżonka, o ile w chwili śmierci emeryta pozostawał z nim we wspólności ustawowej, a w przypadku gdy nie posiada małżonka, z którym pozostawał we wspólności ustawowej, wypłata gwarantowana wchodzi w skład spadku.

4. Jeżeli emeryt wskazał kilka osób uposażonych, a nie oznaczył ich udziału w wypłacie gwarantowanej, uważa się, że udziały tych osób są równe.

5. Emeryt może w każdym czasie zmienić poprzednią dyspozycję, wskazując inne osoby uposażone zamiast lub oprócz osób, o których mowa w ust. 1, jak również oznaczając w inny sposób udział wskazanych osób w wypłacie gwarantowanej, albo odwołać poprzednią dyspozycję, nie wskazując żadnych innych osób.

6. Wskazanie osoby uposażonej staje się bezskuteczne, jeżeli osoba ta zmarła przed śmiercią emeryta. W takim przypadku udział, który był przeznaczony

dla zmarłej osoby uposażonej, przypada w równych częściach pozostałym osobom uposażonym, chyba że emeryt zadysponuje tym udziałem w inny sposób.

7. Fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych jest obowiązany poinformować emeryta o skutkach niezłożenia dyspozycji, o której mowa w ust. 1.

8. W sprawach o roszczenia ze stosunków prawnych między osobami uposażonymi a funduszami dożywotnich emerytur kapitałowych lub zakładami emerytalnymi orzekają sądy ubezpieczeń społecznych, właściwe dla miejsca zamieszkania odpowiednio osoby uposażonej, a w przypadku gdy osoba uposażona ma miejsce zamieszkania za granicą – orzeka sąd właściwy dla siedziby funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych lub zakładu emerytalnego.

Art. 20. 1. Fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środki na pokrycie opłaty z tytułu kosztów obsługi dożywotniej emerytury kapitałowej przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, dotyczącej w szczególności:

- 1) postępowań w sprawach o ustalenie prawa i wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej, o ponowne ustalenie prawa i wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej, doręczenia dożywotniej emerytury kapitałowej;
- 2) egzekucji nienależnie pobranej dożywotniej emerytury kapitałowej;
- 3) egzekucji i potrąceń z dożywotniej emerytury kapitałowej;
- 4) czynności dokonywanych dla celów podatkowych.

2. Wysokość opłaty, o której mowa w ust. 1, nie może być wyższa niż 0,1 % kwoty najniższej emerytury, o której mowa w art. 85 ust. 2 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

3. Rada Ministrów określi, w drodze rozporządzenia, wysokość opłaty, o której mowa w ust. 2, uwzględniając rzeczywiste koszty związane z obsługą dożywotnich emerytur kapitałowych ponoszone przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, przy czym koszty te nie mogą być uzależnione od wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej.

Art. 21. 1. W przypadku śmierci emeryta, która nastąpiła:

- 1) po przekazaniu środków, o których mowa w art. 13 ust. 5 albo art. 16 ust. 15, ale przed terminem wypłaty okresowej emerytury kapitałowej albo dożywotniej emerytury kapitałowej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych przechowuje środki na odrębnym rachunku bankowym;
- 2) przed przekazaniem środków, o których mowa w art. 13 ust. 5 albo art. 16 ust. 15, Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia otwarty fundusz emerytalny albo fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych o obowiązku przekazania tych środków i przechowuje je na odrębnym rachunku bankowym.

2. W przypadku niedoręczenia okresowej emerytury kapitałowej albo dożywotniej emerytury kapitałowej z przyczyn niezależnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, środki, o których mowa w art. 13 ust. 5 albo art. 16 ust. 15, Zakład Ubezpieczeń Społecznych przechowuje na odrębnym rachunku bankowym do czasu ustania przyczyny ich niedoręczenia.

Rozdział 4

Zasady ustalania wysokości emerytur kapitałowych oraz ich wypłaty

Art. 22. Wysokość okresowej emerytury kapitałowej stanowi iloraz, podanej przez otwarty fundusz emerytalny, kwoty środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego w ostatnim dniu miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku o ustalenie prawa do okresowej emerytury kapitałowej i średniego dalszego trwania życia, o którym mowa w art. 26 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Art. 23. 1. Jeżeli po dniu, od którego przyznano okresową emeryturę kapitałową, emeryt podlegał ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym, wysokość tej emery-

tury ulega ponownemu ustaleniu na wniosek emeryta. Przepis art. 22 stosuje się odpowiednio.

2. Jeżeli w wyniku ponownego ustalenia wysokości okresowej emerytury kapitałowej kwota świadczenia jest niższa niż dotychczas pobierana, okresową emeryturę kapitałową wypłaca się w dotychczasowej wysokości.

3. Ponowne ustalenie wysokości okresowej emerytury kapitałowej następuje na wniosek zgłoszony nie wcześniej niż po upływie roku kalendarzowego lub po ustaniu ubezpieczeń emerytalnego i rentowych.

4. Zakład Ubezpieczeń Społecznych niezwłocznie informuje otwarty fundusz emerytalny o zmienionej wysokości okresowej emerytury kapitałowej.

Art. 24. 1. Okresowa emerytura kapitałowa jest waloryzowana corocznie na zasadach i w trybie określonym dla emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych niezwłocznie informuje otwarty fundusz emerytalny o zmienionej wysokości okresowej emerytury kapitałowej.

Art. 25. Wysokość dożywotniej emerytury kapitałowej stanowi zaokrąglony w górę do pełnych złotych iloczyn, zawartej w ofercie dożywotniej emerytury kapitałowej, obowiązującej w dniu złożenia wniosku o ustalenie prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej, miesięcznej stawki dożywotniej emerytury kapitałowej, właściwej dla wieku emeryta oraz wskaźnika wyliczonego jako wysokość składki podzielonej przez tysiąc.

Art. 26. 1. W przypadku wystąpienia nadwyżki w rozumieniu przepisów o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych, wysokość dożywotniej emerytury kapitałowej ustala się ponownie w terminach określonych dla waloryzacji rent i emerytur w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Zakład emerytalny przesyła Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, w terminie do dnia 1 lutego roku następującego po roku, w którym nastąpiła nadwyżka, informacje o wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej po zwiększeniu.

3. Ustalenia dożywotniej emerytury kapitałowej po zwiększeniu Zakład Ubezpieczeń Społecznych dokonuje w formie decyzji.

Art. 27. Wypłata gwarantowana jest ustalana jako różnica między składką a iloczynem liczby pełnych miesięcy, jakie upłynęły od początku miesiąca, w którym po raz pierwszy wypłacono dożywotnią emeryturę kapitałową, do końca miesiąca, w którym nastąpiła śmierć emeryta, oraz trzydziestej siódmej części kwoty składki przekazanej przez otwarty fundusz emerytalny do funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych.

Art. 28. 1. Emerytury kapitałowe są wypłacane za pośrednictwem jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, która jest właściwa do wypłaty emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

2. Emerytury kapitałowe są wypłacane wraz z emeryturą lub rentą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

3. W przypadku gdy osoba uprawniona do emerytury kapitałowej i emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pobiera rentę z innego organu emerytalnego lub rentowego, emeryturę kapitałową wypłaca, w dniu ustalonym jako termin płatności, jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, która ustaliła prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Rozdział 5

Zmiany w przepisach obowiązujących, przepis przejściowy i końcowy

Art. 29. W ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.⁴⁾) w art. 476 § 3 otrzymuje brzmienie:

„§ 3. Przez sprawy z zakresu ubezpieczeń społecznych rozumie się także sprawy wszczęte na skutek niewydania przez organ rentowy decyzji we właściwym terminie, a także sprawy, w których wniesiono odwołanie od orzeczenia wojewódzkiego zespołu do spraw orzekania o stopniu niepełnosprawności, sprawy o roszczenia ze stosunków prawnych między członkami otwartych funduszy emerytalnych a tymi funduszami

lub ich organami oraz sprawy ze stosunków między emerytami lub osobami uposażonymi w rozumieniu przepisów o emeryturach kapitałowych a Zakładem Ubezpieczeń Społecznych.”.

Art. 30. W ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87, z późn. zm.⁵⁾) w art. 54 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Kwota połowy emerytury, o której mowa w ust. 1 pkt 1, obejmuje połowę łącznej kwoty emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i emerytury kapitałowej wypłacanej na podstawie odrębnych przepisów oraz nie może być niższa niż kwota należnej emerytury kapitałowej.”.

Art. 31. W ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, Nr 67, poz. 411 i Nr 70, poz. 416) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 6 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) przepisach emerytalnych – rozumie się przepisy ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.³⁾);”;

2) w art. 20:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Do okresów ubezpieczenia wymaganych zgodnie z art. 19 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2 zalicza się okresy:

1) podlegania ubezpieczeniu społecznemu rolników indywidualnych i członków ich rodzin w latach 1983 – 1990;

- 2) prowadzenia gospodarstwa rolnego lub pracy w gospodarstwie rolnym, po ukończeniu 16 roku życia, przed dniem 1 stycznia 1983 r.;
 - 3) od których zależy prawo do emerytury zgodnie z przepisami emerytalnymi.”,
- b) dodaje się ust. 3 w brzmieniu:
- „3. Przepisu ust. 1 pkt 3 nie stosuje się do osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.”;
- 3) w art. 21 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Przy ustalaniu okresu podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu zgodnie z ust. 2 stosuje się odpowiednio art. 20 ust. 1 i 2.”;
 - 4) w art. 22 dodaje ust. 4 w brzmieniu:

„4. Wysokość emerytury, o której mowa w ust. 3, może być niższa od dotychczas pobieranej renty, jeżeli jej zmniejszenie wynika z wyłączenia okresów, o których mowa w art. 20 ust. 1 pkt 3.”;
 - 5) w art. 25 po ust. 2a dodaje się ust. 2b w brzmieniu:

„2b. Przepisu ust. 2a nie stosuje się przy ustalaniu wysokości emerytury rolniczej dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r.”;
 - 6) w art. 27 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W razie zbiegu prawa do dodatku pielęgnacyjnego, o którym mowa w ust. 1, z prawem do dodatku pielęgnacyjnego przysługującego do emerytury, ustalonej na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24a lub art. 184 przepisów emerytalnych, dodatek pielęgnacyjny wypłaca się wraz z emeryturą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.”;
 - 7) w art. 33:

- a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:
- „1. W razie zbiegu prawa do emerytury z prawem do renty na podstawie ustawy, uprawnionemu przyznaje się jedno świadczenie – wyższe lub wybrane przez uprawnionego, z zastrzeżeniem art. 22 ust. 3 i 4.”,
- b) po ust. 2 dodaje się ust. 2a – 2d w brzmieniu:
- „2a. Przepisu ust. 2 nie stosuje się do osób uprawnionych jednocześnie do emerytury rolniczej oraz do emerytury przyznanej na podstawie art. 24 ust. 1, art. 24a lub art. 184 przepisów emerytalnych.
- 2b. Uprawniony do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy albo renty rodzinnej z ubezpieczenia i do emerytury na podstawie art. 24 lub art. 24a przepisów emerytalnych traci prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy albo renty rodzinnej z ubezpieczenia, chyba że zanim wystąpi z wnioskiem o prawo do emerytury na podstawie art. 24 lub art. 24a przepisów emerytalnych złoży oświadczenie, że wybiera rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy albo rentę rodzinną z ubezpieczenia. W przypadku złożenia tego oświadczenia środki zgromadzone na jego rachunku w otwartym funduszu emerytalnym są przekazywane przez ten fundusz, za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na dochody budżetu państwa. Oświadczenie o wyborze świadczenia jest ostateczne i nie przysługuje od niego prawo odstąpienia.
- 2c. W przypadku gdy uprawniony do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy nie spełnia warunków do emerytury rolniczej na podstawie art. 22 ust. 3, Kasa wzywa uprawnionego do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, w terminie co najmniej 3

miesiący przed osiągnięciem wieku emerytalnego, do złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 2b.

2d. Kasa wzywa uprawnionego do renty rodzinnej z ubezpieczenia, w terminie co najmniej 3 miesięcy przed osiągnięciem wieku emerytalnego, do złożenia oświadczenia, o którym mowa w ust. 2b.”,

c) uchyla się ust. 3.

Art. 32. W ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.⁶⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 5a dodaje się pkt 23 w brzmieniu:

„23) ustawie o emeryturach kapitałowych – oznacza to ustawę z dnia o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr ..., poz. ...).”;

2) w art. 12 ust. 7 otrzymuje brzmienie:

„7. Przez emeryturę lub rentę rozumie się łączną kwotę świadczeń emerytalnych i rentowych, w tym kwoty emerytur kapitałowych wypłacanych na podstawie ustawy o emeryturach kapitałowych, wraz ze wzrostami i dodatkami, z wyłączeniem dodatków rodzinnych i pielęgnacyjnych oraz dodatków dla sierot zupełnych do rent rodzinnych.”;

3) w art. 30a w ust. 1 dodaje się pkt 12 w brzmieniu:

„12) od kwot wypłaty gwarantowanej po śmierci uprawnionego do dożywotniej emerytury kapitałowej w rozumieniu ustawy o emeryturach kapitałowych.”.

Art. 33. W ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 159, poz. 1667, z późn. zm.⁷⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 2 ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Przedmiotem działalności funduszu jest gromadzenie środków pieniężnych, ich lokowanie, z przeznaczeniem na wypłatę członkom funduszu po osiągnięciu przez nich wieku emerytalnego, i wypłata okresowych emerytur kapitałowych, o których mowa w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr ..., poz. ...).”;

2) art. 7 otrzymuje brzmienie:

„Art. 7. Ustawa nie narusza przepisów innych ustaw, które przewidują wypłatę świadczeń pieniężnych w związku z osiągnięciem wieku emerytalnego, w tym ustawy z dnia o emeryturach kapitałowych.”;

3) w art. 8 po pkt 4 dodaje się pkt 4a i 4b w brzmieniu:

„4a) okresowa emerytura kapitałowa – emerytura, o której mowa w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych;

4b) dożywotnia emerytura kapitałowa – emerytura, o której mowa w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych;”;

4) w art. 81 dodaje się ust. 10 w brzmieniu:

„10. Umowa z otwartym funduszem, o której mowa w ust. 1, ulega rozwiązaniu z dniem dokonania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyrejestrowania z otwartego funduszu emerytalnego w Centralnym Rejestrze Członków Otwartych Funduszy Emerytalnych w związku z przyznaniem prawa do emerytury.”;

5) w art. 89 ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. Fundusz prowadzi rejestr członków funduszu zawierający podstawowe dane osobowe członków, dane o wpłatach składek do funduszu i otrzymanych wypłatach transferowych oraz przeliczeniach tych składek i wypłat transferowych na jednostki rozrachunkowe, dane o aktualnym stanie środków na rachunkach z uwzględnieniem środków wypłaconych na okresową emeryturę kapitałową, a w pracowniczych funduszach – także dane o aktualnym stanie akcji na rachunkach ilościowych.”;

6) po art. 100a dodaje się art. 100b w brzmieniu:

„Art. 100b. 1. Otwarty fundusz umarza jednostki rozrachunkowe pozostające na rachunku członka otwartego funduszu w kwocie podanej w decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o ustaleniu prawa do okresowej emerytury kapitałowej i jej wysokości, o której mowa w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych.

2. Na podstawie decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o ustaleniu prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej i jej wysokości, o której mowa w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych, otwarty fundusz umarza jednostki rozrachunkowe pozostające na rachunku członka otwartego funduszu w całości.”;

7) art. 111 otrzymuje brzmienie:

„Art. 111. Wypłata środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu następuje przez przeniesienie tych środków:

1) na dochody funduszu emerytalnego wyodrębnionego w ramach Funduszu Ubezpieczeń

Społecznych, o którym mowa w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, lub

2) w związku z wydaniem decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o ustaleniu prawa do okresowej emerytury kapitałowej lub dożywotniej emerytury kapitałowej i ich wysokości.”;

8) w art. 111a w ust. 1 dodaje się pkt 3 i 4 w brzmieniu:

„3) Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego zawiadomi o wyborze przez członka otwartego funduszu renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy albo renty rodzinnej z ubezpieczenia na podstawie art. 33 ust. 2b ustawy z dnia 20 grudnia 1998 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, Nr 67, poz. 411 i Nr 70, poz. 416);

4) Minister Sprawiedliwości zawiadomi o przejściu w stan spoczynku z prawem do uposażenia, o którym mowa w art. 100 § 2 ustawy z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.⁸⁾), sędziego będącego członkiem otwartego funduszu.”;

9) po art. 111a dodaje się art. 111b w brzmieniu:

„Art. 111b. 1. Otwarty fundusz po otrzymaniu z Zakładu Ubezpieczeń Społecznych informacji, o której mowa w art. 13 ust. 4 i art. 16 ust. 9 ustawy z dnia o emeryturach kapitałowych, jest obowiązany przekazać na rachunek wskazany przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych część albo całość środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu.

2. W przypadku przekazania całości środków zgromadzonych na rachunku członka otwarte-

go funduszu, umowa z otwartym funduszem emerytalnym ulega rozwiązaniu.

3. W przypadku, o którym mowa w ust. 1, otwarty fundusz nie może pobierać opłaty.”;

10) art. 192 otrzymuje brzmienie:

- „Art. 192. 1. Fundusz jest obowiązany, na żądanie członka, udzielić mu na piśmie informacji określającej pieniężną wartość środków zgromadzonych na jego rachunku.
2. Otwarty fundusz informuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych o pieniężnej wartości środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu po dokonaniu ostatniej wypłaty środków z tytułu wypłaty okresowej emerytury kapitałowej.”.

Art. 34. W ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.³⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4 po pkt 12 dodaje się pkt 12a i 12b w brzmieniu:
 - „12a) okresowa emerytura kapitałowa – świadczenie pieniężne określone w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr ..., poz. ...);
 - 12b) dożywotnia emerytura kapitałowa – świadczenie pieniężne określone w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych;”;
- 2) w art. 22:
 - a) ust. 3b otrzymuje brzmienie:
 - „3b. Zakład zaprzestaje odprowadzania części składki, o której mowa w ust. 3, od dnia następującego po dniu

poinformowania przez Zakład otwartego funduszu emerytalnego o:

- 1) obowiązku przekazania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na fundusz emerytalny FUS, w przypadku nieustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej, albo
- 2) złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego oświadczenia o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej.”,

b) po ust. 3b dodaje się ust. 3c w brzmieniu:

„3c. Przepis ust. 3b stosuje się odpowiednio do części składki, o której mowa w ust. 3, należnej za okres do dnia poinformowania, o którym mowa w ust. 3b, o:

- 1) obowiązku przekazania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na fundusz emerytalny FUS, w przypadku nieustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej, albo
- 2) złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego oświadczenia o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej,

opłaconej lub zidentyfikowanej po tym dniu.”;

3) w art. 33 w ust. 1 pkt 6 otrzymuje brzmienie:

„6) Centralny Rejestr Otrzymujących Emerytury z Funduszy Dożywotnich Emerytur Kapitałowych;”;

4) w art. 40:

a) ust. 1c otrzymuje brzmienie:

„1c. Na koncie ubezpieczonego ewidencjonuje się także informacje o:

1) zwaloryzowanej wysokości składek na otwarte fundusze emerytalne:

a) w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w ust. 1 pkt 1, należnych za okres do dnia poinformowania przez Zakład otwartego funduszu emerytalnego o:

- obowiązku przekazania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na fundusz emerytalny FUS, w przypadku nieustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej albo
- złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego oświadczenia o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej,

nieopłaconych lub niezidentyfikowanych do tego dnia, także wówczas gdy nie uległy one przedawnieniu,

b) w przypadku ubezpieczonych, o których mowa w ust. 1 pkt 2, opłaconych po dniu poinformowania przez Zakład otwartego funduszu emerytalnego o:

- obowiązku przekazania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na fundusz emerytalny FUS, w przypadku nieustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej, albo
- złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego oświadczenia o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej;

- 2) wysokości środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego przekazanych na fundusz emerytalny FUS, w przypadku nieustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej albo dożywotniej emerytury kapitałowej.”,
- b) w ust. 2:
- po pkt 4 dodaje się pkt 4a w brzmieniu:
„4a) o wartości środków wypłaconych z tytułu okresowej emerytury kapitałowej;”,
 - pkt 6 otrzymuje brzmienie:
„6) o wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej;”;
- 5) w art. 50 po ust. 1f dodaje się ust. 1g w brzmieniu:
„1g. Jeżeli ubezpieczonemu, o którym mowa w ust. 1b, do osiągnięcia, stanowiącego w jego przypadku wiek emerytalny, 60 roku życia brakuje nie więcej niż 12 miesięcy, podaje się dodatkowo informację o możliwości skorzystania z prawa do okresowej emerytury kapitałowej.”.

Art. 35. W ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.²⁾) wprowadza się następujące zmiany:

- 1) w art. 4:
 - a) pkt 2 otrzymuje brzmienie:
„2) dożywotnia emerytura kapitałowa – emerytura, o której mowa w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr ..., poz. ...);”,
 - b) po pkt 2 dodaje się pkt 2a w brzmieniu:

„2a) okresowa emerytura kapitałowa – emerytura, o której mowa w ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych;”;

2) po art. 26 dodaje się art. 26a w brzmieniu:

- „Art. 26a. 1. Wysokość emerytury ustalonej zgodnie z art. 26 ulega zwiększeniu za okresy opłacania składek na Fundusz Emerytalny Rolników, Fundusz Ubezpieczenia Społecznego Rolników i ubezpieczenie emerytalno-rentowe, o których mowa w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników. Zwiększenie to ustala się według zasad wymiaru części składkowej emerytury rolniczej przewidzianych w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników na podstawie zaświadczenia Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego o okresach opłacania składek.
2. Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje osobie mającej ustalone prawo do emerytury na podstawie przepisów o ubezpieczeniu społecznym rolników.
 3. Zwiększenie, o którym mowa w ust. 1, przyznaje się ubezpieczonemu, który legitymuje się okresami, o których mowa w art. 10 ust. 1 pkt 1, krótszymi niż 25 lat.
 4. Emeryturę, o której mowa w ust. 1, wypłaca się z Funduszu, z tym że koszty tej emerytury w części odpowiadającej zwiększeniu o część składkową w wysokości obliczonej zgodnie z ust. 1 podlegają refundacji z funduszu emerytalno-rentowego określonego w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.”;

3) w art. 87:

a) ust. 1 otrzymuje brzmienie:

„1. W przypadku gdy emerytura przysługująca z Funduszu określona w art. 26, w tym emerytura ustalona wraz ze zwiększeniami, o których mowa w art. 26a, łącznie z okresową emeryturą kapitałową albo dożywotnią emeryturą kapitałową jest niższa niż kwota, o której mowa w art. 85 ust. 2 i 3, emeryturę przysługującą z Funduszu podwyższa się w taki sposób, aby suma tych świadczeń nie była niższa od tej kwoty, o ile ubezpieczony:

- 1) mężczyzna – ukończył 65 lat życia i ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 25 lat,
- 2) kobieta – ukończyła 60 lat życia i ma okres składkowy i nieskładkowy wynoszący co najmniej 20 lat,

z uwzględnieniem ust. 3 – 7. Przepis art. 5 ust. 2 stosuje się odpowiednio.”,

b) po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. W okresie składkowym, o którym mowa w ust. 1 pkt 1 i 2, uwzględnia się okres, za który ustalono zwiększenie, o którym mowa w art. 26a.”,

c) ust. 5a otrzymuje brzmienie:

„5a. Prawo do podwyższenia, o którym mowa w ust. 1, nie przysługuje w razie zbiegu prawa do emerytury z Funduszu i okresowej emerytury kapitałowej albo dożywotniej emerytury kapitałowej z prawem do:

- 1) emerytury wojskowej lub policyjnej, o której mowa w art. 85 ust. 5;

- 2) emerytury rolniczej określonej w przepisach o ubezpieczeniu społecznym rolników.”;
- 4) w art. 103:
 - a) ust. 2 otrzymuje brzmienie:

„2. Przepisu ust. 1 nie stosuje się do emerytów, którzy ukończyli 60 lat (kobiety) lub 65 lat (mężczyźni).”;
 - b) uchyla się ust. 2a;
 - 5) w art. 129 ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Warunkiem podjęcia wypłaty emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1, dla członków otwartych funduszy emerytalnych jest:

 - 1) w przypadku okresowej emerytury kapitałowej złożenie wniosku o przyznanie prawa do okresowej emerytury kapitałowej;
 - 2) w przypadku dożywotniej emerytury kapitałowej złożenie wniosku o przyznanie prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej albo oświadczenia, o którym mowa w art. 16 ust. 5 ustawy z dnia o emeryturach kapitałowych.”.

Art. 36. W ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.⁸⁾) w art. 100 § 6a otrzymuje brzmienie:

- „§ 6a. Jeżeli zbieg praw, o którym mowa w § 6, dotyczy sędziego przechodzącego lub przeniesionego w stan spoczynku zgodnie z § 2, który jest członkiem otwartego funduszu emerytalnego, środki zgromadzone na rachunku w tym funduszu otwarty fundusz emerytalny przekazuje za pośrednictwem Zakładu Ubezpieczeń Społecznych na dochody budżetu państwa.”.

Art. 37. W ustawie z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673, z późn. zm.⁹⁾) w art. 26 po ust. 1 dodaje się ust. 1a w brzmieniu:

„1a. Kwota połowy emerytury, o której mowa w ust. 1 pkt 1, obejmuje połowę łącznej kwoty emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych i emerytury kapitałowej wypłacanej na podstawie odrębnych przepisów oraz nie może być niższa niż kwota należnej emerytury kapitałowej.”.

Art. 38. W ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych (Dz. U. Nr 124, poz. 1153, z późn. zm.¹⁰⁾) wprowadza się następujące zmiany:

1) art. 3 otrzymuje brzmienie:

„Art. 3. Celem nadzoru jest ochrona interesów osób ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia, członków funduszy emerytalnych, uczestników pracowniczych programów emerytalnych oraz osób, które otrzymują dożywotnią emeryturę kapitałową.”;

2) w art. 19 w ust. 6 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) rażącego naruszenia interesów osób ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia, członków funduszy emerytalnych lub uczestników pracowniczych programów emerytalnych oraz osób, które otrzymują dożywotnią emeryturę kapitałową.”;

3) w art. 20 pkt 2 – 6 otrzymują brzmienie:

„2) opiniowanie projektów aktów prawnych dotyczących organizacji i funkcjonowania ubezpieczeń, funduszy emerytalnych, pracowniczych programów emerytalnych oraz emerytur kapitałowych;

- 3) występowanie do właściwych organów z wnioskami o podjęcie inicjatywy ustawodawczej bądź o wydanie lub zmianę innych aktów prawnych w sprawach dotyczących organizacji i funkcjonowania ubezpieczeń, funduszy emerytalnych, pracowniczych programów emerytalnych oraz emerytur kapitałowych;
- 4) informowanie właściwych organów nadzoru i kontroli oraz Polskiej Izby Ubezpieczeń i organizacji gospodarczych powszechnych towarzystw emerytalnych o dostrzeżonych nieprawidłowościach w działaniu zakładów ubezpieczeń, funduszy emerytalnych, towarzystw emerytalnych, pracowniczych programów emerytalnych i innych instytucji rynku ubezpieczeniowego;
- 5) stwarzanie możliwości polubownego i pojednawczego rozstrzygania sporów między:
 - a) ubezpieczającymi, ubezpieczonymi, uposażonymi lub uprawnionymi z umów ubezpieczenia a zakładami ubezpieczeń,
 - b) ubezpieczającymi, ubezpieczonymi, uposażonymi lub uprawnionymi z umów ubezpieczenia a agentami ubezpieczeniowymi,
 - c) ubezpieczającymi, ubezpieczonymi, uposażonymi lub uprawnionymi z umów ubezpieczenia a brokerami ubezpieczeniowymi,
 - d) towarzystwami emerytalnymi a członkami funduszy emerytalnych oraz wynikłych z uczestnictwa w pracowniczych programach emerytalnych,w szczególności przez organizowanie sądów polubownych do rozpatrywania tych sporów;
- 6) inicjowanie i organizowanie działalności edukacyjnej i informacyjnej w dziedzinie ochrony ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów

ubezpieczenia, członków funduszy emerytalnych, uczestników pracowniczych programów emerytalnych, osób, które otrzymują dożywotnią emeryturę kapitałową, lub osób uposażonych.”;

4) w art. 25 w ust. 5 pkt 3 otrzymuje brzmienie:

„3) rażącego naruszenia interesów osób ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia, członków funduszy emerytalnych, uczestników pracowniczych programów emerytalnych lub osób, które otrzymują dożywotnią emeryturę kapitałową;”;

5) w art. 26:

a) ust. 3 otrzymuje brzmienie:

„3. Rzecznik, podejmując czynność, bada, czy wskutek działania lub zaniechania zakładu ubezpieczeń, towarzystwa emerytalnego lub funduszu emerytalnego nie nastąpiło naruszenie prawa lub interesów osób wymienionych w art. 5 ust. 1.”,

b) w ust. 4 w pkt 1 wprowadzenie do wyliczenia otrzymuje brzmienie:

„występować do zakładów ubezpieczeń, funduszy emerytalnych, towarzystw emerytalnych, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Ubezpieczeniowego Funduszu Gwarancyjnego oraz Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych o udzielenie informacji lub wyjaśnień, udostępnianie akt oraz dokumentów, w szczególności:”.

Art. 39. W ustawie z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. Nr 157, poz. 1119 oraz z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 49, poz. 328) wprowadza się następujące zmiany:

1) w art. 1 w ust. 2 pkt 2 otrzymuje brzmienie:

„2) nadzór emerytalny, sprawowany zgodnie z przepisami ustawy z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 159, poz. 1667, z późn. zm.⁷⁾), ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych (Dz. U. Nr 116, poz. 1207 oraz z 2005 r. Nr 143, poz. 1202), ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych (Dz. U. Nr 116, poz. 1205 oraz z 2005 r. Nr 183, poz. 1538), ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych (Dz. U. Nr 124, poz. 1153, z późn. zm.¹⁰⁾) oraz ustawy z dnia o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr ..., poz. ...);”;

2) w art. 6 w ust. 2 pkt 1 otrzymuje brzmienie:

„1) określone w ustawie – Prawo bankowe, ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o pracowniczych programach emerytalnych, ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o indywidualnych kontach emerytalnych, ustawie o działalności ubezpieczeniowej, ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o pośrednictwie ubezpieczeniowym, ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi, ustawie z dnia 29 lipca 2005 r. o ofercie publicznej i warunkach wprowadzania instrumentów finansowych do zorganizowanego systemu obrotu oraz o spółkach publicznych, ustawie o funduszach inwestycyjnych, ustawie z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych, ustawie z dnia 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych oraz ustawie z dnia o emeryturach kapitałowych;”.

Art. 40. Otwarte fundusze emerytalne w terminie do dnia 30 listopada 2008

r.:

- 1) dostosują postanowienia swoich statutów do przepisów ustawy;
- 2) prześlą do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zgodę na obciążenie swoich rachunków bankowych, o których mowa w art. 13 ust. 6.

Art. 41. Ustawa wchodzi w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

-
- 1) Niniejszą ustawą zmienia się ustawy: ustawę z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego, ustawę z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych, ustawę z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, ustawę z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych, ustawę z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, ustawę z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, ustawę z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, ustawę z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawę z dnia 30 listopada 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych, ustawę z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych oraz ustawę z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym.
 - 2) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2004 r. Nr 64, poz. 593, Nr 99, poz. 1001, Nr 120, poz. 1252, Nr 121, poz. 1264, Nr 144, poz. 1530, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 236, poz. 2355, z 2005 r. Nr 167, poz. 1397 i Nr 169, poz. 1412 i 1421, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 208, poz. 1534, z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 82, poz. 558, Nr 191, poz. 1368 i 1369 i Nr 200, poz. 1445 oraz z 2008 r. Nr 67, poz. 411.
 - 3) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2007 r. Nr 17, poz. 95, Nr 21, poz. 125, Nr 112, poz. 769, Nr 115, poz. 791-793 i Nr 176, poz. 1243 oraz z 2008 r. Nr 63, poz. 394 i Nr 67, poz. 411.
 - 4) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 1965 r. Nr 15, poz. 113, z 1974 r. Nr 27, poz. 157 i Nr 39, poz. 231, z 1975 r. Nr 45, poz. 234, z 1982 r. Nr 11, poz. 82 i Nr 30, poz. 210, z 1983 r. Nr 5, poz. 33, z 1984 r. Nr 45, poz. 241 i 242, z 1985 r. Nr 20, poz. 86, z 1987 r. Nr 21, poz. 123, z 1988 r. Nr 41, poz. 324, z 1989 r. Nr 4, poz. 21 i Nr 33, poz. 175, z 1990 r. Nr 14, poz. 88, Nr 34, poz. 198, Nr 53, poz. 306, Nr 55, poz. 318 i Nr 79, poz. 464, z 1991 r. Nr 7, poz. 24, Nr 22, poz. 92 i Nr 115, poz. 496, z 1993 r. Nr 12, poz. 53, z 1994 r. Nr 105, poz. 509, z 1995 r. Nr 83, poz. 417, z 1996 r. Nr 24, poz. 110, Nr 43, poz. 189, Nr 73, poz. 350 i Nr 149, poz. 703, z 1997 r. Nr 43, poz. 270, Nr 54, poz. 348, Nr 75, poz. 471, Nr 102, poz. 643, Nr 117, poz. 752, Nr 121, poz. 769 i 770, Nr 133, poz. 882, Nr 139, poz. 934, Nr 140, poz. 940 i Nr 141, poz. 944, z 1998 r. Nr 106, poz. 668 i Nr 117, poz. 757, z 1999 r. Nr 52, poz. 532, z 2000 r. Nr 22, poz. 269 i 271, Nr 48, poz. 552 i 554, Nr 55, poz. 665, Nr 73, poz. 852, Nr 94, poz. 1037, Nr 114, poz. 1191 i 1193 i Nr 122, poz. 1314, 1319 i 1322, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 49, poz. 508, Nr 63, poz. 635, Nr 98, poz. 1069 – 1071, Nr 123, poz. 1353, Nr 125, poz. 1368 i Nr 138, poz. 1546, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 26, poz. 265, Nr 74, poz. 676, Nr 84, poz. 764, Nr 126, poz. 1069 i 1070, Nr 129, poz. 1102, Nr 153, poz. 1271, Nr 219, poz. 1849 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 41, poz. 360, Nr 42, poz. 363, Nr 60, poz. 535, Nr 109, poz. 1035, Nr 119, poz. 1121, Nr 130, poz. 1188, Nr 139, poz. 1323, Nr 199, poz. 1939 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 9, poz. 75, Nr 11, poz. 101, Nr 68, poz. 623, Nr 91, poz. 871, Nr 93, poz. 891, Nr 121, poz. 1264, Nr 162, poz. 1691, Nr 169, poz. 1783, Nr 172, poz. 1804, Nr 204, poz. 2091, Nr 210, poz. 2135, Nr 236, poz. 2356 i Nr 237, poz. 2384, z 2005 r. Nr 13, poz. 98, Nr 22, poz. 185, Nr 86, poz. 732, Nr 122, poz. 1024, Nr 143, poz. 1199, Nr 150, poz. 1239, Nr 167, poz. 1398, Nr 169, poz. 1413 i 1417, Nr 172, poz. 1438, Nr 178, poz. 1478, Nr 183, poz. 1538, Nr 264, poz. 2205 i Nr 267, poz. 2258, z 2006 r. Nr 12, poz. 66, Nr 66, poz. 466, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 186, poz. 1379, Nr 208, poz. 1537 i 1540, Nr 226, poz. 1656 i Nr 235, poz. 1699, z 2007 r. Nr 7, poz. 58, Nr 47, poz. 319, Nr 50, poz. 331, Nr 61, poz. 418, Nr 99, poz. 662, Nr 106, poz. 731, Nr 112, poz. 766 i 769, Nr 115, poz. 794, Nr 121, poz. 831, Nr 123, poz. 849, Nr 176, poz. 1243, Nr 181, poz. 1287, Nr 192, poz. 1378 i Nr 247, poz. 1845 oraz z 2008 r. Nr 59, poz. 367.
 - 5) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 181, poz. 1515, z 2003 r. Nr 56, poz. 498 i Nr 210, poz. 2036, z 2004 r. Nr 121, poz. 1264, Nr 191, poz. 1954, Nr 210, poz. 2135 i Nr 281, poz. 2779, z 2005 r. Nr 10, poz. 65 oraz z 2007 r. Nr 82, poz. 559.
 - 6) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2000 r. Nr 22, poz. 270, Nr 60, poz. 703, Nr 70, poz. 816, Nr 104, poz. 1104, Nr 117, poz. 1228 i Nr 122, poz. 1324, z 2001 r. Nr 4, poz. 27, Nr 8, poz. 64, Nr 52, poz. 539, Nr 73, poz. 764, Nr 74, poz. 784, Nr 88, poz. 961, Nr 89,

poz. 968, Nr 102, poz. 1117, Nr 106, poz. 1150, Nr 110, poz. 1190, Nr 125, poz. 1363 i 1370 i Nr 134, poz. 1509, z 2002 r. Nr 19, poz. 199, Nr 25, poz. 253, Nr 74, poz. 676, Nr 89, poz. 804, Nr 135, poz. 1146, Nr 141, poz. 1182, Nr 169, poz. 1384, Nr 181, poz. 1515, Nr 200, poz. 1679 i 1691 i Nr 240, poz. 2058, z 2003 r. Nr 7, poz. 79, Nr 45, poz. 391, Nr 65, poz. 595, Nr 84, poz. 774, Nr 90, poz. 844, Nr 96, poz. 874, Nr 122, poz. 1143, Nr 135, poz. 1268, Nr 137, poz. 1302, Nr 166, poz. 1608, Nr 202, poz. 1956, Nr 222, poz. 2201, Nr 223, poz. 2217 i Nr 228, poz. 2255, z 2004 r. Nr 29, poz. 257, Nr 54, poz. 535, Nr 93, poz. 894, Nr 99, poz. 1001, Nr 109, poz. 1163, Nr 116, poz. 1203, 1205 i 1207, Nr 120, poz. 1252, Nr 123, poz. 1291, Nr 162, poz. 1691, Nr 164, poz. 1366, Nr 210, poz. 2135, Nr 263, poz. 2619 i Nr 281, poz. 2779 i 2781, z 2005 r. Nr 25, poz. 202, Nr 30, poz. 262, Nr 85, poz. 725, Nr 86, poz. 732, Nr 90, poz. 757, Nr 102, poz. 852, Nr 143, poz. 1199 i 1202, Nr 155, poz. 1298, Nr 164, poz. 1365 i 1366, Nr 169, poz. 1418 i 1420, Nr 177, poz. 1468, Nr 179, poz. 1484, Nr 180, poz. 1495 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 46, poz. 328, Nr 104, poz. 708 i 711, Nr 107, poz. 723, Nr 136, poz. 970, Nr 157, poz. 1119, Nr 183, poz. 1353 i 1354, Nr 217, poz. 1588, Nr 226, poz. 1657 i Nr 249, poz. 1824 oraz z 2007 r. Nr 35, poz. 219, Nr 99, poz. 658, Nr 115, poz. 791 i 793, Nr 176, poz. 1243, Nr 181, poz. 1288, Nr 191, poz. 1361 i 1367, Nr 192, poz. 1378, Nr 211, poz. 1549 i Nr 225, poz. 1673.

- 7) Zmiany tekstu jednolitego wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2005 r. Nr 143, poz. 1202 i Nr 183, poz. 1538, z 2006 r. Nr 104, poz. 708 i 711 i Nr 157, poz. 1119 oraz z 2007 r. Nr 17, poz. 95.
- 8) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1787, z 2002 r. Nr 153, poz. 1271, Nr 213, poz. 1802 i Nr 240, poz. 2052, z 2003 r. Nr 188, poz. 1838 i Nr 228, poz. 2256, z 2004 r. Nr 34, poz. 304, Nr 130, poz. 1376, Nr 185, poz. 1907 i Nr 273, poz. 2702 i 2703, z 2005 r. poz. 1479 i Nr 249, poz. 2104, z 2006 r. Nr 144, poz. 1044 i Nr 218, poz. 1592, z 2007 r. Nr 64, poz. 433, Nr 73, poz. 484, Nr 99, poz. 664, Nr 112, poz. 766, Nr 136, poz. 959, Nr 138, poz. 976, Nr 204, poz. 1482 i Nr 230, poz. 1698 oraz z 2008 r. Nr 41, poz. 251.
- 9) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2002 r. Nr 241, poz. 2074, z 2003 r. Nr 83, poz. 760 i Nr 223, poz. 2217, z 2004 r. Nr 99, poz. 1001, Nr 121, poz. 1264, Nr 187, poz. 1925 i Nr 210, poz. 2135, z 2005 r. Nr 164, poz. 1366 oraz z 2007 r. Nr 115, poz. 792.
- 10) Zmiany wymienionej ustawy zostały ogłoszone w Dz. U. z 2003 r. Nr 170, poz. 1651, z 2004 r. Nr 93, poz. 891 i Nr 96, poz. 959, z 2005 r. Nr 48, poz. 447, Nr 83, poz. 719, Nr 143, poz. 1204 i Nr 163, poz. 1362, z 2006 r. Nr 157, poz. 1119, Nr 170, poz. 1217 i Nr 249, poz. 1832 oraz z 2007 r. Nr 82, poz. 557 i Nr 171, poz. 1206.

06/44-kt

U Z A S A D N I E N I E

1. Wstęp – prace nad regulacją wypłaty emerytur ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych w latach 2006 – 2007

Wdrażany od 1999 r. nowy system emerytalny zmienia filozofię jego działania. W Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych zostały utworzone konta ubezpieczonych, na których są ewidencjonowane składki na ubezpieczenie emerytalne. Zaewidencjonowana na koncie w ZUS składka jest waloryzowana. Kwoty zaewidencjonowanych składek (w przypadku osób, które podlegały ubezpieczeniom przed 1999 r., również kapitał początkowy), powiększonych o wynik ich corocznej waloryzacji, będą stanowiły podstawę ustalenia wysokości emerytury wypłacanej z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Dodatkowo powstały zarządzane przez prywatne powszechne towarzystwa otwarte fundusze emerytalne i umożliwiono podział składki na ubezpieczenie emerytalne między konto w ZUS i rachunek w otwartym funduszu emerytalnym. Z tytułu opłacenia składki, na rachunek w otwartym funduszu emerytalnym jest przekazywane 7,3 % podstawy wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne.

Większość Polaków podjęła decyzję o powierzeniu prywatnym firmom zarządzania częścią obowiązkowo opłacanej składki na ubezpieczenie emerytalne. W ten sposób co miesiąc do wybranego przez ubezpieczonego otwartego funduszu emerytalnego, zarządzanego przez powszechne towarzystwo emerytalne, wpływa składka, która jest inwestowana przede wszystkim na polskim rynku kapitałowym. Ubezpieczony może w każdej chwili podjąć decyzję o zmianie funduszu emerytalnego.

Zgodnie z danymi Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, pod koniec 2007 r. członkami otwartych funduszy emerytalnych było 13,13 mln osób. W ciągu ponad ośmiu i pół roku działania funduszy emerytalnych wpłynęły składki o wartości 95,5 mld zł, a wartość aktywów netto funduszy emerytalnych osiągnęła na koniec 2007 r. wartość 140 mld zł. Wartość jednostek rozrachunkowych funduszy od początku ich działalności wzrosła o ponad 180,5 %.

Niezbędnym elementem funkcjonowania systemu emerytalnego jest wypłata świadczeń ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych.

Stworzenie w tym zakresie odpowiednich regulacji wynika z konieczności dokończenia reformy systemu emerytalnego z 1999 r. Obecnie obowiązujące przepisy ustaw:

- 1) z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych,
- 2) z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych,
- 3) z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych,

są niewystarczające i ograniczają się do wskazania niedookreślonych prawnie i organizacyjnie zakładów emerytalnych jako instytucji wyznaczonych do wypłaty świadczeń z OFE. Konieczność pilnego uregulowania kwestii wypłat z OFE wynika z faktu, że w 2009 r. pierwsi członkowie OFE przejdą na nowy typ emerytury pochodzącej z dwóch filarów nowego systemu emerytalnego: repartycyjnego i kapitałowego.

Zgodnie z założeniami reformy, w 2009 r. pierwsi ubezpieczeni – członkowie otwartych funduszy emerytalnych – uzyskają prawo do pobierania świadczenia emerytalnego pochodzącego z dwóch źródeł:

- Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (FUS) oraz
- otwartego funduszu emerytalnego.

Do projektu ustawy będącego przedmiotem konsultacji zgłoszono łącznie ok. 600 uwag, o często fundamentalnym i wzajemnie wykluczającym się charakterze. W tej sytuacji podjęto decyzję o podziale materii ustawowej na dwa niezależne projekty – ustawy o emeryturach kapitałowych oraz ustawy o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych. Pierwsza ustawa jest adresowana do wszystkich ubezpieczonych oraz dotyczy ich praw i obowiązków. Druga reguluje szczegółowo zasady funkcjonowania funduszy dożywotnich emerytur kapitałowych i zarządzających nimi zakładów emerytalnych, które mają wypłacać emerytury dla ubezpieczonych, którzy ukończyli 65 rok życia.

2. Główne założenia przyjęte przy pracach nad projektem regulacji

Reforma emerytalna nie oznaczała zmiany charakteru gwarancji udzielanych przez system, a jedynie metod osiągnięcia celu stawianego przed zabezpieczeniem społecznym. Wypłata świadczeń ze środków gromadzonych w OFE musi mieć inny charakter niż faza oszczędzania i inwestowania środków. Brak jest jednak jakichkolwiek podstaw, aby proponować odejście od jednej z podstawowych zasad reformy emerytalnej – wolnego wyboru przez ubezpieczonych podmiotu wypłacającego świadczenie. Podobnie jak w przypadku funduszy emerytalnych podmioty te powinny konkurować między sobą.

Nie budzi większych wątpliwości, że świadczenia powinny być dożywotnie i niezależne od płci ubezpieczonego, a działające na rynku podmioty nie powinny w jakikolwiek sposób dyskryminować osób, które ze względu na parametry klasyfikacyjne, takie jak płeć, mogłyby generować straty. Emerytura z II filara nie może być zależna od płci ubezpieczonego i stanu jego zdrowia.

Już w dokumencie „Bezpieczeństwo dzięki różnorodności” przedstawionym w 1997 r. przez Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Reformy Zabezpieczenia Społecznego wskazano, że „o wysokości oferowanej emerytury będą mogły decydować wyłącznie dwa czynniki – kwota transferowana z otwartego funduszu emerytalnego, przeznaczona na wykup emerytury oraz wiek osoby ubezpieczającej się – zakazane jest inne różnicowanie ubezpieczających się (np. według płci, stanu zdrowia, czy miejsca zamieszkania)...”¹⁾.

Jednocześnie należy uwzględnić fakt, że ze względu na niższy wiek emerytalny kobiety mają prawo otrzymywać świadczenia pięć lat wcześniej niż mężczyźni, wbrew pierwotnym planom z 1998 r., które przewidywały wyrównanie wieku emerytalnego na poziomie 62 lat. W praktyce powoduje to zagrożenie zależnych od płci świadczeniobiorcy stawek świadczeń wypłacanych przez prywatne podmioty. Żaden mężczyzna nie będzie mógł bowiem pobierać emerytury przed ukończeniem 65 roku życia, gdyż nie ma takiej możliwości w nowym powszechnym systemie. Trzeba również pamiętać, że reforma emerytalna z 1999 r. podzieliła prawa i obowiązki ubezpieczonych w zależności od ich daty urodzenia. W rezultacie możliwą stała się sytuacja, gdy jeden z małżonków pozostał w starym systemie, a drugi

¹⁾ „Bezpieczeństwo dzięki różnorodności”, Biuro Pełnomocnika Rządu do Spraw Reformy Zabezpieczenia Społecznego, Warszawa, czerwiec 1997 r., s. 70.

w pełni skorzystał z proponowanych rozwiązań nowego systemu, stając się członkiem OFE.

W czasie konsultacji projektu ustawy o świadczeniach ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych oraz o zakładach emerytalnych, a następnie projektów ustaw o zasadach wypłat emerytur kapitałowych i o zakładach emerytalnych zgłoszono liczne uwagi dotyczące zaprezentowanej koncepcji. Po ich analizie podjęto decyzję o wdrożeniu rozwiązań, które pozwolą na:

- 1) wypłatę emerytur, których kwota jest niezależna od płci ubezpieczonego,
- 2) amortyzację tzw. „szoku przejścia”, rozumianego jako utrata przez ubezpieczonego poczucia prawa własności do zgromadzonych na rachunkach w otwartych funduszach emerytalnych oszczędności, związana z wykupieniem dożywotniego świadczenia,
- 3) wprowadzenie rozwiązań, które wyłączają możliwość aktywnej sprzedaży (akwizycji) umów z zakładami emerytalnymi (tak jak ma to miejsce w odniesieniu do otwartych funduszy emerytalnych) w odniesieniu do emerytur kapitałowych.

Powszechnie akceptowana jest rola, jaką zaproponowano Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych w zakresie:

- 1) uruchomienia procesu ustalenia prawa i wymiaru świadczenia z I i II filara przez złożenie w ZUS jednego wniosku emerytalnego,
- 2) fizycznej realizacji świadczeń – ich doręczania i pełnej obsługi (poboru zaliczek na podatek dochodowy, składki na ubezpieczenie zdrowotne, egzekucja ze świadczeń).

Należy jednak podkreślić, że sama procedura wydania decyzji, obiegu informacji, zawarcia umowy z zakładem emerytalnym oraz opis tego stosunku prawnego budziły liczne kontrowersje i wymagają szczególnej analizy.

Projekt ustawy o emeryturach kapitałowych jest propozycją regulacji wypłaty emerytur ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych. W przepisach projektu określono rodzaje emerytur wypłacanych z kapitałowej części powszechnego i obowiązkowego systemu emerytalnego, warunki nabycia do nich prawa i procedury związane z ich przyznaniem. Zaprojektowany system przewiduje czynny udział ubezpieczonych, w chwili obecnej członków otwartych funduszy

emerytalnych, w całym procesie inicjowania wypłaty świadczeń. Centralną instytucją pośredniczącą w procesie wymiany informacji i oświadczeń między przyszłym emerytem a instytucją wypłacającą świadczenia jest Zakład Ubezpieczeń Społecznych. ZUS ma również doręczać przyszłe emerytury. W procesie wypłaty emerytury z II filara przewiduje się aktywną rolę dwóch innych instytucji – otwartego funduszu emerytalnego i zarządzanego przez zakład emerytalny funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych. Zasady funkcjonowania funduszy dożywotnich emerytur kapitałowych i zarządzających nimi zakładów emerytalnych określa odrębny, komplementarny projekt ustawy o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych.

3. Prawo europejskie

Już w trakcie prac nad reformą sygnalizowano, że powierzenie istniejącym zakładom ubezpieczeń na życie wypłaty emerytur z systemu powszechnego spowoduje, że po akcesji możliwa stanie się ich wypłata z zakładów ubezpieczeń mających siedziby w innych państwach członkowskich i podlegających lokalnemu nadzorowi. W 1998 r. Minister Pracy i Polityki Społecznej zaproponował Radzie Ministrów rozwiązania, które miały zapobiec możliwości utraty przez polską administrację możliwości nadzoru ostrożnościowego i kontroli prywatnych podmiotów realizujących zadanie publiczne, jakim będzie wypłata świadczeń ze środków gromadzonych w OFE. Rada Ministrów podzieliła racje Ministra Pracy i Polityki Społecznej, przedstawiając Sejmowi RP projekt ustawy o zakładach emerytalnych, który przewidywał powstanie specjalnych, dedykowanych spółek akcyjnych (tytułowych zakładów emerytalnych) podlegających nadzorowi wyspecjalizowanego, tworzonego właśnie w 1998 r. organu nadzoru – Urzędu Nadzoru nad Funduszami Emerytalnymi. Zgodnie z ówczesnym stanem wiedzy, rozwiązanie takie gwarantowało możliwość zachowania krajowego nadzoru i kontroli nad prywatnymi realizatorami zadania publicznego.

W dniu 1 maja 2004 r. Rzeczpospolita Polska stała się pełnoprawnym członkiem Unii Europejskiej.

W chwili obecnej kwestie związane z szeroko rozumianymi ubezpieczeniami na życie reguluje dyrektywa 2002/83/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 listopada 2002 r. w sprawie ubezpieczeń na życie. Dyrektywa ta odnosi się m.in. do działalności w zakresie: tzw. annuitetów (świadczeń wypłacanych dożywotnio),

o ile powstają na bazie kontraktowej (art. 2 ust. 1 lit. b dyrektywy), operacji kapitałowych opartych na zasadach aktuarialnych, gdzie w zamian za jednorazową lub okresową składkę ustaloną z góry są wypłacane świadczenia określonej wysokości i w określonym okresie, o ile powstają na bazie kontraktowej (art. 2 ust. 2 lit. b dyrektywy) oraz operacji dotyczących długości ludzkiego życia przewidzianych w przepisach o zabezpieczeniu społecznym, jeżeli są zarządzane na własne ryzyko przez przedsiębiorstwa ubezpieczeniowe (art. 2 ust. 3 dyrektywy).

Obecnie są finalizowane prace nad dyrektywą ubezpieczeniową nowej generacji, jednak kluczowe dla wyżej opisanego problemu rozwiązania poprzedniej dyrektywy nie uległy w ramach tych prac zmianie.

Prawo polskie musi pozostawać w zgodzie z unijnym. W tej konkretnej sytuacji implikuje to w szczególności, że powierzenie działalności, o której mowa w projekcie, bezpośrednio zakładom ubezpieczeń oraz oparcie systemu na zasadach kontraktowych wymusza: dopuszczenie do rynku zakładów ubezpieczeń mających siedziby w innych państwach członkowskich, znaczne ograniczenie możliwości wprowadzenia publicznoprawnej ingerencji w sferę produktów oferowanych przez te podmioty czy też wprowadzania ograniczeń w prowadzonej przez nie polityce lokacyjnej.

Implementacja ww. rozwiązań pozbawiłaby podstaw prawnych dla wprowadzenia rozwiązań mających na celu zapewnienie publicznoprawnego charakteru wypłat z kapitałowej części systemu emerytalnego, przewidzianego w ustawie o systemie ubezpieczeń społecznych. Oznaczałoby też w praktyce utratę przez polskiego ustawodawcę swobody w kształtowaniu tego obszaru zabezpieczenia społecznego, ponieważ instytucje wypłat musiałyby w tej sytuacji podlegać przepisom traktatowym dotyczącym swobody przepływu kapitału. W konsekwencji zagrożona byłaby cała konstrukcja systemu wypłat z części kapitałowej systemu emerytalnego.

Dlatego jest konieczne wybranie takich rozwiązań, które stworzą podstawy dla wyłączenia zakładów emerytalnych z zakresu prawa wspólnotowego dotyczącego swobody przepływu kapitału. Problem potencjalnej zgodności proponowanych rozwiązań z przepisami dyrektyw ubezpieczeniowych rozwiązuje rezygnacja z kontraktowego charakteru stosunku między ubezpieczonym a zakładem emerytalnym oraz usamodzielnienie zakładu emerytalnego i wyodrębnienie funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych jako odrębnych osób prawnych. Relacja, która

będzie łączyć przyszłego emeryta z zakładem emerytalnym i z funduszem doży-
wotnich emerytur kapitałowych, będzie miała charakter publicznoprawny, co po-
zwoli twierdzić, że podmioty oferujące tego rodzaju produkty nie są zakładami
ubezpieczeń i nie podlegają przepisom dyrektyw ubezpieczeniowych.

4. Świadczenia

W praktyce istnieją tylko dwa rodzaje produktów, które mogą być wykorzystane
przy wypłacie emerytur ze środków gromadzonych na indywidualnych rachunkach
ubezpieczonych w OFE. Są nimi renta dożywotnia i tzw. programowana wypłata,
czyli ratalne (programowane) wykorzystywanie środków z OFE. Rozwiązania takie
(lub ich połączenia) funkcjonują na świecie.

Programowana wypłata polega na wypłacie świadczeń ze środków zgromadzonych
na indywidualnym rachunku w funduszu emerytalnym. Jeżeli proces ten nie jest
ograniczony w czasie, może prowadzić do wyczerpania całej kwoty zgromadzo-
nych oszczędności (w praktyce poziom oszczędności emerytalnych gromadzonych
w OFE będzie zbyt niski, aby przy racjonalnych oczekiwaniach co do stopy zwrotu
z inwestycji pozwolić na zachowanie realnej wartości oszczędności i jednocześnie
„godziwe” wypłaty). W przypadku śmierci ubezpieczonego przed wyczerpaniem
otrzymującego programowaną wypłatę możliwe jest dziedziczenie środków pozo-
stałych na indywidualnym rachunku.

Według ekspertów²⁾: „...Wprowadzenie możliwości wypłat programowanych – ja-
ko rozwiązanie tymczasowe dla danego uczestnika, prowadzące do odłożenia w
czasie momentu nabycia renty dożywotniej – ma swoje uzasadnienie zarówno jako
rozwiązanie trwałe, jak i jako rozwiązanie szczególnie pożądane w okresie rozru-
chu systemu. Argumenty za tym, aby wypłaty programowane były dopuszczalne
przed osiągnięciem przez uczestnika wieku 65 lat, to:

- Argumenty ważkie ponadczasowo:
 - Zwiększenie szansy na to, aby małżeństwa mogły dokonywać konwersji
oszczędności w rentę w tym samym momencie czasu

²⁾ Pełen tekst ekspertyzy prof. Mariana Wiśniewskiego i prof. Wojciecha Otto jest dostępny pod poniż-
szym adresem: [http://www.mps.gov.pl/bip/download/OttoWisnEkspertyza\(16gru\).pdf](http://www.mps.gov.pl/bip/download/OttoWisnEkspertyza(16gru).pdf)

- Wątpliwa opłacalność (z punktu widzenia uczestnika) konwersji oszczędności w rentę dożywotnią przed osiągnięciem wieku około 65 lat³⁾
- Ryzyko błędu w przewidywaniu dalszego trwania życia w populacji (z punktu widzenia dostawcy rent) tym większe, im młodszymi osobom renty są sprzedawane
- Argument ważki przez kilkanaście pierwszych lat funkcjonowania systemu:
 - równe stawki dla mężczyzn i kobiet w tym samym wieku oznaczać będą de facto stawki oparte na żeńskich tablicach trwania życia, dopóki rentę będą wykupywać niemal wyłącznie (do 2014 roku) kobiety, lub stawki niewiele wyższe dopóki kobiety będą dominować (jeszcze wiele lat po 2014 roku). Argument ten działa niezależnie od tego, czy odpowiedni mechanizm bilansujący straty dostawców na kobietach z zyskami na mężczyznach będzie działał, i czy będzie bilansował straty i zyski w każdej grupie wiekowej osobno (redystrybucja od 60-letnich mężczyzn do 60-letnich kobiet, od 61-letnich mężczyzn do 61-letnich kobiet, itd.), czy też w jakiś wyrównany sposób dla wszystkich osób dokonujących konwersji oszczędności w rentę w danym okresie czasu, bez względu na wiek.
- Argument ważki dopóki nie zostanie wyrównany wiek emerytalny kobiet i mężczyzn:
 - równe stawki dla kobiet i mężczyzn w tym samym wieku (o ile mechanizm wyrównawczy będzie bilansował straty dostawcy na kobietach z zyskami na mężczyznach w każdej grupie wiekowej z osobna) będzie fikcją, o ile płeć osób dokonujących konwersji oszczędności będzie silnie skorelowana z ich wiekiem. (...)
- Argument ważki zawsze, choć głównie w okresie początkowym:
 - w przypadku bardzo niewielkiej kwoty oszczędności zgromadzonych w OFE ich konwersja w rentę dożywotnią nie jest ekonomicznie uzasadnio-

³⁾ Rozważamy alternatywę: nabycie renty dożywotniej dzisiaj, albo pobieranie wypłaty miesięcznej z rachunku w OFE w tej samej wysokości przez najbliższy rok, i nabycie renty za pozostałe oszczędności po upływie roku. Jeśli stopa zwrotu z inwestycji aktywów, którą osiąga OFE, jest wyższa od stopy procentowej, którą dostawca renty w kalkulowuje w oferowane stawki rent, i różnica ta jest większa od współczynnika śmiertelności, opłaca się ten rok zaczekać z konwersją oszczędności w rentę. Wynik tej kalkulacji wskazywać będzie na opłacalność odwołania w czasie momentu konwersji dopóki jesteśmy w takim wieku, w którym śmiertelność jest niewielka. Przy rozsądnych założeniach wiek, w którym powyższy rachunek wskazuje na to, że dalej konwersji nie należy odwoływać, to około 65 lat.

na dla nikogo (ani dostawcy rent, ani świadczeniobiorcy, ani budżetu ponoszącego koszt świadczenia uzupełniającego do wysokości najniższej emerytury). Wydaje się więc rozsądne przyjęcie zasady, że w takim przypadku wypłaty programowane (w kwocie miesięcznej uzupełniającej świadczenie z I filaru do wysokości najniższej emerytury) wypłacane są do momentu wyczerpania rachunku w OFE, a dopiero jego wyczerpanie uruchamia wypłaty uzupełniające. (...)

Renta dożywotnia jest produktem finansowym, który gwarantuje dożywotnią wypłatę świadczenia (czego nie można oczekiwać po programowanej wypłacie). Pełna ochrona przed ryzykiem długowieczności sprawia, że powinna być ona podstawowym (docelowym) produktem emerytalnym. Gwarancja dożywotniej wypłaty emerytury powoduje, że środki, jakie pozostają po śmierci ubezpieczonego, są przeznaczane na wypłatę świadczeń dla tych, którzy żyją dłużej.

Obszerne uzasadnienie wybranego rodzaju docelowego świadczenia emerytalnego przedstawił prof. Marek Góra w „Opinii dotyczącej wybranych aspektów przygotowywanego projektu o zakładach emerytalnych”⁴⁾.

„...Decyzja dotycząca tego, jakie produkty miałyby pojawić się w fazie wypłat oraz – jeśli więcej niż jeden – do wyboru, czy narzucone, jest w omawianym tu kontekście najważniejsza.

Postulowany kierunek myślenia to zastosowanie wyłącznie jednego produktu wypłacanego jako emerytura. Produktem tym powinien być indywidualny annuitet niezależny od jakichkolwiek cech osób, którym będzie wypłacany. System emerytalny jest dzisiaj narzędziem alokacji dochodu w cyklu życia. Wydaje się, że nie jest potrzebne uzasadnianie, dlaczego produkty inne niż ubezpieczeniowe nie nadają się do zastosowania do powszechnego systemu ubezpieczeń społecznych. Nie zapewniają one celu, dla którego system powszechny w ogóle istnieje, czyli dlaczego ludzie zmuszani są do uczestniczenia w nim. Chodzi o uniknięcie kosztów, jakie dla społeczeństwa wynikałyby z zaistnienia na znaczącą skalę zjawiska krótkowzrostności i efektu gapowicza. Rzecz w tym, że nie można założyć, że człowiek w wieku zbliżonym do emerytalnego jest bardziej odporny na te zjawiska niż człowiek w wieku wcześniejszym. Konieczne jest więc – z tych samych co wcze-

⁴⁾ Tekst dostępny na stronie BIP MPiPS pod adresem <http://www.mps.gov.pl/bip/index.php?idkat=1489>

śniej powodów – unikanie sytuacji, w której oszczędności emerytalne zostałyby przeznaczone na cel inny niż finansowanie konsumpcji na starość.

Indywidualna długość życia jest niewiadoma. Generalnie nie umiemy jej przewidzieć. Przechodzący na emeryturę może więc popełnić dwa rodzaje błędów (tu zakładam już, że nie występują efekty krótkowzroczności i/lub gapowicza). Można niedoszacować długości pozostałego życia lub je przeszacować. W obu przypadkach powoduje to nieefektywność systemu, czyli niepotrzebne koszty dla społeczeństwa.

W przypadku wypłaty emerytury jako oszczędności niedoszacowania indywidualnej długowieczności prowadzi do obciążenia społeczeństwa koniecznością dodatkowego wydatku, który pojawi się na skutek konieczności dofinansowania osoby w wieku starczym, która już wykorzystała swoje oszczędności. Wariant pozostawienia takiej osoby bez pomocy nie wchodzi w grę w naszym kręgu kulturowym.

W przypadku przeszacowania indywidualnej długowieczności nie ma obawy dodatkowego obciążenia innych kosztem wsparcia starca bez środków do życia. Jeśli „pozostałe” środki miałyby być przekazane w formie spadku, to dodatkowe obciążenie jednak pojawia się. Polega ono na tym, że aby sfinansować takie spadki (nie wiemy ex ante kto je zostawi – płacimy więc wszyscy) a jednocześnie utrzymać świadczenia na niezmiennym poziomie musimy płacić wyższe składki. Jest to nieefektywne w powszechnym systemie, który zakłada przymus uczestnictwa. Po co zmuszać ludzi do oszczędzania w celu pozostawienia spadku. Lepiej płacić mniejszą składkę, a różnicę zaoszczędzić poza systemem. Biorąc pod uwagę, że oszczędności indywidualne mogą przynosić większe stopy zwrotu znaczy to, że wartość oczekiwana spadku sfinansowanego w ten sposób jest niemniejsza, a prawdopodobnie wyższa niż wartość oczekiwana spadku finansowanego w ramach powszechnego systemu emerytalnego.

Powszechny system emerytalny powinien zapewniać alokację dochodu w cyklu życia przy najniższym możliwym koszcie. Najwłaściwszym, z punktu widzenia celu, dla którego istnieje powszechny – co wymaga przymusu uczestnictwa – system emerytalny, jest indywidualny annuitet bez jakichkolwiek gwarancji. Konkurentami dla indywidualnego annuitetu są:

(1) annuitet małżeński,

- (2) annuitet indywidualny z gwarantowanym okresem płatności,
- (3) annuitet małżeński z gwarantowanym okresem płatności.

Typy annuitetu konkurencyjne wobec annuitetu indywidualnego mają pewną przewagę, jaką są nazwy, które miło brzmią dla ucha (szczególnie polityków). Hasło „annuitet małżeński” kojarzy się z polityką prorodzinną, w której politycy prześcigają się; hasło „gwarantowany” brzmi równie świetnie – ludzie mają bowiem, jak wiadomo, awersję do ryzyka. Poniżej prezentowane argumenty odnoszą się do meritum, a nie do nazw. Na tyle więc, na ile jest to możliwe, wskazane jest traktować nazwy neutralnie, czyli jako nazwy, a nie pojęcia. Z nadinterpretacją pojęcia „małżeński” czy „gwarancji” nie da się merytorycznie dyskutować, nie próbuję więc tego nawet.

Równie trudno dyskutować postulatem możliwości wyboru między produktami. Wybór, będąc wartością wobec prywatnych form alokacji dochodu w cyklu życia, nie jest w tak oczywisty sposób pożądaną cechą systemu powszechnego. Różnica sytuacji sprowadza się do tego, że w systemie prywatnym skutki podejmowanych decyzji powodują efekty dla osoby podejmującej decyzje. W systemie powszechnym natomiast skutki jednych mogą wpływać na sytuację innych uczestników. Innymi słowy, jeśli ktoś wybiera rozwiązanie lepsze dla siebie, to oznacza to, że pozostali uczestnicy ponoszą dodatkowy koszt. To uruchamia mechanizm prowadzący do podniesienia kosztu funkcjonowania systemu, w którym każdy chce mieć tego typu korzyść; wszyscy więc płacą za wszystkich i w rezultacie zamiast osiągnąć korzyść funkcjonują w sytuacji zbliżonej do wyjściowej, tyle że przy wyższych kosztach (z czego mogą sobie nie zdawać sprawy). Dlatego w powszechnym systemie należy bardzo krytycznie podchodzić do kwestii wyboru i umożliwia go jedynie wtedy, gdy istnieje pełna możliwość niedopuszczenia do sytuacji przerzucania kosztów na innych. Należy tu pamiętać, że problem, z którym zmagają się systemy emerytalne jest problemem podziału dochodu, a nie jego tworzenia, co znaczy, że jest to gra o sumie zerowej. Problem ten odtwarza się przy każdym poziomie dochodu.

Postulat zastosowania w systemie emerytalnym (w jego części FDC) wyłącznie indywidualnych annuitetów może być poparty argumentami, z których najważniejsze są przedstawione i krótko omówione poniżej:

- annuitety indywidualne będą mogły mieć wartość wyższą od innych produktów ubezpieczeniowych,
- annuitety indywidualne są najmniej narażone na skutki różnorodności możliwych do zaistnienia indywidualnych sytuacji uczestników systemu, innymi słowy wymagają mniejszej liczby „zakładek” na finansowanie nieprzewidywanych zdarzeń,
- annuitety indywidualne są prostsze, a więc łatwiejsze do zrozumienia dla uczestników, jednym z istotnych celów reformy emerytalnej było spowodowanie, aby uczestnicy systemu emerytalnego byli jego w miarę świadomymi uczestnikami, skomplikowane produkty emerytalne ograniczają możliwość realizacji tego celu.
- annuitety indywidualne redukują przewagę, jaką dysponujący wiedzą fachową dostawcy emerytur mają nad uczestnikami systemu nie dysponującymi taką wiedzą, a często w ogóle jakimkolwiek wykształceniem dającym szansę zrozumienia skomplikowanych z natury problemów aktuarialnych; im bardziej skomplikowane i różnorodne produkty, tym większa ta przewaga; jest to naturalna sytuacja, ale w powszechnym systemie ludzie zmuszani są do korzystania z systemu i podejmowania skomplikowanych decyzji nawet wtedy, gdy nie mają szansy rozumieć skutków podejmowanych przez siebie decyzji; nie ma problemu, gdy robią to poza powszechnym systemem i z własnej woli; jeśli tworzy się taką sytuację w systemie powszechnym, to należy się spodziewać, że ludzie będą podejmować decyzje przypadkowe lub będą się zdawać na doradców, którzy niekoniecznie będą reprezentować ich interes.

Powyższe argumenty mogą być wsparte dodatkowymi argumentami z innego zakresu.

- Jeśli nie jesteśmy w stanie rozstrzygnąć, co jest lepsze, wyłącznie annuitety indywidualne, czy też dodatkowo jakieś inne typy annuitetów, to warto dostrzec, że ograniczenie się na razie do annuitetów indywidualnych daje możliwość dość łatwego rozszerzenia wachlarza produktów w przyszłości – o ile taka konieczność rzeczywiście pojawiłaby się. Modyfikacja odwrotna, to znaczy ograniczenie dostępności produktów do annuitetu indywidualnego, gdy istnieją ich różne typy wydaje się raczej niemożliwa. Innymi słowy, popełnienie jednego błędu jest odwracalne, a popełnienie drugiego nie. Znaczący to, że po-

pełnienia tego drugiego błędu należy bardziej się wystrzegać. To bardzo wzmacnia postulat wprowadzenia do obecnie przygotowywanego projektu ustawy jedynie annuitetu indywidualnego.

- Przed podjęciem decyzji w sprawie produktów warto sobie również uświadomić, że dyskusja dotyczy wypłat, które jeszcze przez długi czas będą relatywnie niewielkie. Osoby, które będą przechodzić na emeryturę w najbliższych latach krótko oszczędzały w systemie FDC, co znaczy, że wpłaciły mało, a zaksięgowane na kontach środki były krótko pomnażane. To wzmacnia argument dotyczący ewentualnej odwracalności decyzji dotyczącej produktów emerytalnych dostępnych w początkowych latach dokonywania wypłat. To oczywiście trochę – ale tylko trochę – osłabia siłę argumentów stricte merytorycznych wspomnianych wyżej.

Można tu wskazać na dodatkowy argument o jeszcze innej naturze:

- Nie ma logicznych argumentów, które uzasadniałyby dokonywanie wypłat innych niż w formie indywidualnego annuitetu w przypadku emerytur finansowanych ze środków zakumulowanych na indywidualnych kontach emerytalnych typu FDC, a nie byłyby stosowalne do wypłat finansowanych ze środków zakumulowanych na indywidualnych kontach emerytalnych typu NDC. Innymi słowy, jeśli na przykład miałby istnieć annuitet małżeński finansowany z FDC, to powinien także istnieć analogiczny annuitet wypłacany z NDC. Warto pamiętać, że konta NDC są zasobniejsze (większa część składki emerytalnej oraz dodatkowo kapitał początkowy), a co za tym idzie – jeśli annuitety małżeńskie są rzeczywiście potrzebne, to powinny istnieć przede wszystkim w części NDC.

Wniosek: Rozwiązaniem najlepszym, a przynajmniej najlepszym w początkowych latach jest ograniczenie listy produktów emerytalnych wyłącznie do annuitetu indywidualnego.”.

Z kolei prof. Marian Wiśniewski i prof. Wojciech Otto w pracy pod tytułem „Ekspertyza projektu ustawy o świadczeniach ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych oraz o zakładach emerytalnych z dn. 28.11.2007 r. Zakres ekspertyzy: Ekonomiczny mechanizm rynku świadczeń, możliwe dysfunkcje tego mechanizmu, oraz rozwiązania sprzyjające ograniczeniu do minimum skut-

ków tych dysfunkcji” odnieśli się do problemu różnego rodzaju gwarancji związanych z wypłacanym świadczeniem⁵⁾.

„W Projekcie (tak jak i w poprzednich propozycjach, począwszy od projektu z 1998 roku) pojawia się renta z gwarantowanym okresem płatności periodycznych. Choć trudno kwestionować potrzebę wprowadzenia rozwiązania, które w jakiś sposób rozwiązuje problem „szokowego przejścia” z systemu, w którym oszczędności są dziedziczone do systemu, w którym w razie przedwczesnej śmierci „wszystko przepada”, wydaje się, że proponowane jest bez głębszej refleksji rozwiązanie nieefektywne. Można bronić tego rozwiązania jako ułomnego substytutu emerytury małżeńskiej, o ile zapadłaby decyzja, iż dopuszczamy jedynie emerytury indywidualne. Jeśli jednak przewidujemy rentę dożywotnią małżeńską jako podstawową formę zabezpieczenia środków utrzymania dla partnera, wtedy na ogół beneficjentem gwarancji będą młodsi członkowie rodziny lub inne osoby w bardzo różnych sytuacjach (różnych fazach cyklu życia, różnej liczbie osób na utrzymaniu itp.). Nie ma więc żadnego powodu, aby wymuszać wypłatę gwarantowanej kwoty w formie comiesięcznych płatności o kwocie takiej jak za życia świadczeniobiorcy. Bazową formą gwarancji powinna być wypłata jednorazowa, z prawem oferowania beneficjentowi przez ZE alternatywnych form wypłaty (np. periodycznych).

Istotna funkcja gwarancji jest zupełnie inna – chodzi tu o to żeby unikać sytuacji, kiedy konwersję oszczędności w rentę dożywotnią dokona osoba, która niedługo potem umrze. Szczególnie ostro ten problem jawi się w przypadku, gdy taka sytuacja wystąpi w wyniku wymuszonego przez system momentu konwersji (bo np. dana osoba osiągnęła wiek, kiedy konwersja jest obowiązkowa). Można przy tym wyróżnić kilka aspektów tego zagadnienia.

Po pierwsze, sam fakt, że do takich sytuacji będzie dochodzić może rodzić duże wątpliwości natury społecznej i etycznej, przede wszystkim wtedy, kiedy:

- stan zdrowia w momencie konwersji pozwala z góry przewidywać, że do rychłego zgonu dojdzie,

ale także wtedy, kiedy:

- do zgonu dojdzie szybko, choć nic na to nie wskazywało w momencie konwersji.

⁵⁾ Tekst dostępny w BIP MPiPS pod adresem <http://www.mps.gov.pl/bip/index.php?idkat=1489>.

W tym drugim przypadku chodzi tylko o pewien dyskomfort – mianowicie o to, że decyzja o przejściu na emeryturę może być odbierana jako nieodwracalne posunięcie w pewnej grze stwarzającej możliwość bardzo dużej przegranej. W tym pierwszym przypadku chodzi o to, że system nie tyle będzie wymuszał wejście w grę fair – ale ryzykowną, ile wejście w grę o bardzo dużej z góry spodziewanej przegranej. Niezależnie od kwestii społeczno-etycznych, brak gwarancji może wygenerować niepożądane efekty ekonomiczne. Po stronie uczestników systemu źle oceniających swój stan zdrowia może wygenerować zachowania zmierzające do uniknięcia konwersji oszczędności w rentę, lub skłonność do poszukiwania metod obejścia systemu wymuszającego jednolite stawki dla wszystkich osób w tym samym wieku. Inaczej mówiąc, należy się spodziewać, że takie osoby poszukiwać będą sposobu „sprzedania” swojego złego stanu zdrowia na rynku rent. Może to przybrać postać poszukiwania takiego ZE, które oprócz renty opartej na standardowych stawkach zaoferuje dodatkowe korzyści. Po stronie ZE będzie to natomiast rodzić zgodne lub niezgodne z prawem próby prześcignięcia konkurentów w akwizycji „dobrych kontraktów”, a więc kontraktów z osobami samotnymi „stojącymi nad grobem”. Rozmiary zysku na takim kontrakcie mogą uzasadniać ponoszenie znacznych kosztów akwizycji nakierowanej na takie osoby, nawet jeśli do rachunku kosztów dołączymy „premię za ryzyko poniesienia kary” za stosowanie w akwizycji metod prawnie zabronionych.

Warto przy tym zauważyć, że renta dożywotnia z gwarantowanym okresem płatności (skalkulowana w oparciu o standardowe założenia) w przypadku osoby, która szybko umrze przynosi niewiele mniejszy zysk ZE – chyba, że liczba lat okresu gwarancji jest bardzo duża (np. porównywalna z oczekiwanym dalszym trwaniem życia przeciętnej osoby z danej grupy wiekowej). Gwarancja w takiej formie będzie jednak bardzo droga.

Rozwiązaniem dużo efektywniejszym jest gwarancja w innej formie – zobowiązanie wypłaty w razie zgonu kwoty, która tuż po zawarciu kontraktu jest niemal równa zainkasowanej składce, i maleje stopniowo, ale na tyle szybko, że po 3 – 5 latach od zawarcia kontraktu spada do zera. Takie rozwiązanie całkowicie znosi zysk z tytułu zgonu świadczeniobiorcy zaraz po zawarciu kontraktu i znacznie je redukuje w przypadku zgonu po paru latach. Parametrem kontraktu z gwarancją w proponowanej postaci byłaby liczba miesięcy gwarancji.”

Odnosząc się do kwestii obowiązku wyboru danej opcji, autorzy ekspertyzy stwierdzili:

„...Należy jednak wyjaśnić, dlaczego obowiązkowy charakter takiej gwarancji jest potrzebny. Pewien urok (przynajmniej na pozór) miałoby bowiem wprowadzenie możliwości wyboru przez uczestnika pomiędzy rentą z taką gwarancją i rentą bez gwarancji, jak również możliwości wyboru pomiędzy gwarancją malejącą szybciej (wygasającą po 3 latach) lub wolniej (np. wygasającą po 5-7 latach). W projekcie ustawy jest zresztą takie szerokie pole wyboru pozostawione (tyle, że dotyczy gwarancji w innej formie). Zwolennicy takiego rozwiązania argumentują zwykle, iż dzięki temu lepiej można realizować różnorodne preferencje uczestników systemu emerytalnego. Można by też argumentować, że współistnienie w ofercie rent z gwarancją i bez gwarancji spełniłoby kapitalną rolę edukacyjną, generując obiektywną informację o tym, ile kosztuje zachowanie prawa do dziedziczenia oszczędności. Niestety oba argumenty są fałszywe.

Gwarancja opcjonalna powinna osłabić motywacje do niepożądanych zachowań ze strony uczestników systemu, nie zniesie jednak potencjalnej możliwości zrobienia świetnego interesu przez ZE, któremu uda się namówić na zakup renty bez gwarancji osobę o złym stanie zdrowia. Oczywiście racjonalny uczestnik systemu „nie da się nabrać”, i powinien możliwość dokonania wyboru wykorzystać zgodnie ze swoim interesem.

System emerytalny nie powinien jednak być budowany na założeniu o racjonalności wszystkich uczestników. Jest wiele argumentów teoretycznych i empirycznych wskazujących na to, że założenie o racjonalności jest w tym wypadku szczególnie wątpliwe.

- Po pierwsze, uczestnicy gry rynkowej uczą się racjonalności na własnych błędach. Taki proces uczenia się ma miejsce w przypadku decyzji powtarzalnych. Tam, gdzie decyzja podejmowana jest raz w życiu, a jej odwołanie nie jest możliwe, na nic takiego liczyć nie można.
- Ponadto wiele obserwacji empirycznych wskazuje na to, że racjonalność w odniesieniu do decyzji o długofalowych konsekwencjach bywa szczególnie ograniczona. Wątpliwości, co do racjonalności wyboru w najprostszych sytuacjach (wybór między tańszą i droższą ofertą tego samego produktu) znajdują potwierdzenie w doświadczeniach np. chilijskiego rynku świadczeń emerytal-

nych. Z naszych doświadczeń można przytoczyć obserwowane transfery oszczędności pomiędzy różnymi OFE, dające się dużo lepiej wyjaśnić intensywnością kampanii akwizycyjnych niż stopami zwrotu z inwestycji tych OFE, do których oszczędności są transferowane i tych OFE, z których uczestnicy odchodzą.

- Można oczywiście stać na stanowisku, że tam gdzie państwo coś narzuca, tam bierze odpowiedzialność za skutki – tam jednak, gdzie uczestnicy zachowują wolny wybór, państwo nie ponosi odpowiedzialności za ich błędne decyzje. Nie jest to argument uczciwy, tym bardziej, że w praktyce dyskursu politycznego służy on na ogół zatarciu odpowiedzialności za źle zaprojektowane reguły gry, które mogą stwarzać pokusę do podejmowania decyzji krótkowzrocznych, o niekorzystnych dla uczestników konsekwencjach długofalowych.

Niezależnie od tego, czy i na ile opcjonalne gwarancje mogłyby przysłużyć się lepszej realizacji racjonalnych preferencji uczestników, można zapytać, jakie będą koszty tego rozwiązania i kto je poniesie. Podstawowym skutkiem dopuszczenia swobodnego wyboru będzie bowiem uruchomienie mechanizmu negatywnej selekcji. Osoba dokonująca wyboru renty z gwarancją (lub renty z gwarancją na dłuższy okres niż ustawowe minimum) sygnalizować będzie krótsze oczekiwane dalsze trwanie życia, a wybór gwarancji jak najkrótszej – odwrotnie – sygnalizować będzie oczekiwaną przez uczestnika długowieczność. Dostawcy prawidłowo odbierający te sygnały obniżą cenę gwarancji, co w rezultacie zwiększy koszt renty bez gwarancji. To z kolei pogorszy sytuację tych uczestników, którym realnie zagraża ryzyko długowieczności. To obniżenie „kosztu gwarancji” nastąpi do takiej granicy, przy której gwarancja będzie tak mało kosztować, że wszyscy racjonalnie myślący (nawet ci, którzy swoją szansę na długowieczność oceniają wysoko) dokonają zakupu renty z gwarancją. Prawdopodobnie dopiero wprowadzenie możliwości zakupu gwarancji na wiele lat (np. 10) doprowadziłoby – mimo wywołanego zjawiska negatywnej selekcji – do podziału rynku na dwa typy świadczeń – oba nabywane przez znaczące części populacji, realizujące odmienne typy preferencji, i charakteryzujące się znacząco różnymi rozkładami dalszego trwania życia. Można się spodziewać, iż koszt takiej gwarancji będzie nadal stosunkowo niski, zaś koszt renty bez gwarancji znacznie wyższy niż w przypadku, gdyby wszyscy obligatoryjnie pewną standardową (np. 3-letnią) gwarancję nabywali. W szczególności

(gdyby nie istniał zorganizowany system wyrównywania pomiędzy Zakładami strat na kobietach zyskami na mężczyznach) renty z gwarancją okażą się pewnie bardziej popularne wśród mężczyzn, zaś renty bez gwarancji wśród kobiet (o ile narzucimy jednolite stawki rent dla kobiet i mężczyzn). Osłabi to w oczywisty sposób faktyczne funkcjonowanie zasady niedyskryminowania kobiet w systemie emerytalnym (osłabi efekt redystrybucyjny od mężczyzn do kobiet). Jeśli uznamy, że o to właśnie nam chodzi, to oczywiście gwarancje opcjonalne jawić się mogą jako dobre rozwiązanie.

W każdym przypadku – zarówno opcjonalnych jak i obowiązkowych gwarancji – ze względu na koszt gwarancji minimalnego świadczenia należałoby narzucić rezygnację z gwarancji dla tych osób, dla których świadczenie z gwarancją (jako nieco droższe od świadczenia bez gwarancji) nie wystarczy do pokrycia MGE. Takiego zabiegu nie ma sensu dokonywać w przypadku rent małżeńskich, ponieważ w tym przypadku koszt gwarancji będzie znikomy.

Można oczywiście zastanawiać się, czy gwarancja na wypadek przedwczesnej śmierci obojga małżonków jako dodatek do renty małżeńskiej jest konieczny. Z jednej strony może się wydawać, że do takich sytuacji będzie dochodzić bardzo rzadko. Z drugiej strony – właśnie dlatego, że będą to rzadkie przypadki – gwarancja taka będzie bardzo tanim dodatkiem do renty. Można się spodziewać, że dodanie (obowiązkowej) gwarancji 3-letniej w proponowanej w tym tekście postaci do renty indywidualnej oferowanej osobie w wieku około 65 lat zmniejszy stawkę miesięczną renty o mniej więcej 3 %⁶⁾ ...”.

W przedstawionym projekcie ustawy zdecydowano się na przyjęcie nomenklatury o ugruntowanej w powojennych ubezpieczeniach społecznych tradycji. Przedstawionym świadczeniom nadano nazwy emerytur. Celem uściślenia nazewnictwa świadczeń finansowanych ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych do słowa „emerytura” zaproponowano dodanie przymiotnika „kapitałowa”, który w ocenie projektodawcy trafnie charakteryzuje fakt zabezpieczenia gwarancji wypłaty świadczeń przez zgromadzone fundusze lokowane na szeroko rozumianym rynku kapitałowym.

⁶⁾ Należy również wskazać, że koszt takiej gwarancji, rozumiany jako obniżenie wymiaru świadczenia rośnie wraz z wiekiem emeryta. W wieku 60 lat koszt gwarancji wynosi 2,2% początkowej stawki, zaś dla 70-letniego – 4,5% (szacunki MPiPS).

Stąd dla określenia tzw. „programowanej wypłaty”, która w ujęciu ustawowym sama nie zapewnia gwarancji dożywotniej wypłaty świadczenia, ale jest do niej wstępem, zaproponowano użycie pojęcia „okresowa emerytura kapitałowa”, a dla tradycyjnej renty pojęcia „dożywotnia emerytura kapitałowa”, gdyż prawo do tego świadczenia ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych wygasa wraz ze śmiercią ubezpieczonego. Wszystkie te typy emerytur są jednak ściśle ze sobą, jak również z emeryturą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, powiązane i razem zapewniają emerytowi świadczenie dożywotnie.

5. Warunki nabycia prawa do świadczenia

Ustawa wprowadza dwa warunki nabycia prawa do emerytur kapitałowych. Możliwości realizacji w sposób celowy i gospodarny przez rządzący się twardymi prawami gospodarki rynkowej podmiot dożywotniego świadczenia zależy od kwoty składki. W warunkach wolnego rynku kwota składki ma swój dolny limit i jest oznaczana jako składka minimalna.

W projekcie, przy ustalaniu prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej, zastąpiono składkę minimalną pojęciem hipotetycznej emerytury kapitałowej, której wysokość będzie ustalał ZUS, przez podzielenie kwoty zgromadzonej przez ubezpieczonego w otwartym funduszu emerytalnym przez dalsze oczekiwane trwanie życia wykorzystywane do celu ustalania emerytury z FUS. Kwota ta jest równa połowie kwoty zasiłku pielęgnacyjnego i hipotetyczna emerytura kapitałowa będzie wyższa lub równa od tej kwoty; ubezpieczony będzie mógł wybrać ofertę dożywotniej emerytury kapitałowej. Dla ubezpieczonych, których kwota środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych nie pozwala na nabycie prawa do świadczenia, zaproponowano alternatywne rozwiązanie, w postaci przejęcia zobowiązania z tytułu wypłaty całości świadczenia emerytalnego przez Fundusz Ubezpieczeń Społecznych. Środki zgromadzone na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym zasila Fundusz Ubezpieczeń Społecznych i przy ustalaniu wysokości emerytury z FUS zostaną potraktowane jako jednorazowa składka.

Przy ustalaniu prawa do okresowej emerytury kapitałowej ZUS będzie się posługiwał innym parametrem relacyjnym, mianowicie będzie badał, czy kwota środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym jest równa bądź wyższa od dwudziestokrotności kwoty dodatku pielęgnacyjnego. Jeżeli będzie niższa to, po-

dobnie jak w przypadku okresowej emerytury kapitałowej, środki zgromadzone na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym zasilą Fundusz Ubezpieczeń Społecznych i przy ustalaniu wysokości emerytury z I filaru zostaną potraktowane jako jednorazowa składka.

6. Okresowa emerytura kapitałowa

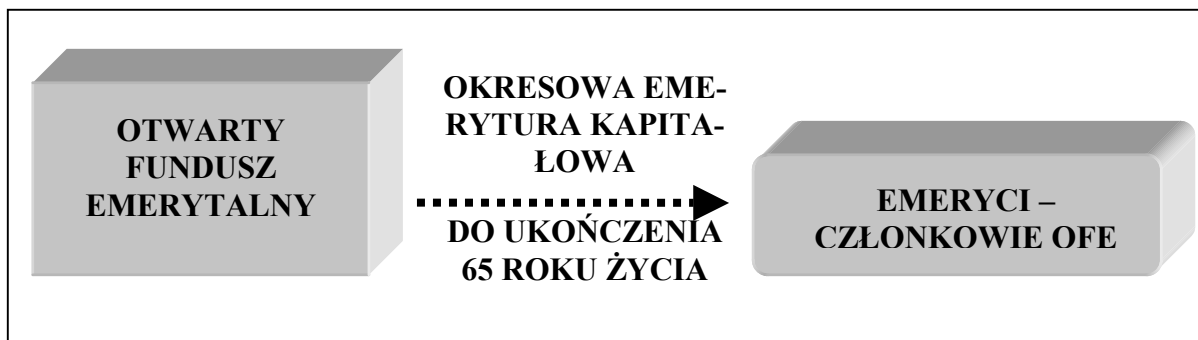
Rozwiązaniem, które pozwala uniknąć wspomnianych niedogodności związanych z ustaleniem wysokości świadczeń wypłacanych osobom mogącym skorzystać z prawa do emerytury przed ukończeniem 65 roku życia, jest wypłacanie im świadczeń w formie okresowej emerytury kapitałowej z ich rachunku w otwartym funduszu emerytalnym. Zgromadzone na rachunku środki byłyby w dalszym ciągu inwestowane. Po ukończeniu 65 roku życia pozostałe na rachunku środki, powiększone o zyski z inwestycji, posłużą do zakupu dożywotniej emerytury kapitałowej⁷⁾.

Formuła ustalania wysokości świadczenia wypłacanego w formie okresowej emerytury kapitałowej ma być analogiczna do formuły ustalania emerytury z FUS – będzie to więc iloraz kwoty środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym i wyrażonej w miesiącach, wspólnej dla obu płci wartości średniego dalszego trwania życia. Do obliczenia kwoty wypłaty będą służyć publikowane przez Prezesa Głównego Urzędu Statystycznego na potrzeby ustalenia emerytury z FUS niezależne od płci tablice dalszego przewidywanego trwania życia.

Ustaloną zgodnie z tymi warunkami kwotę świadczenia ustalałby i doręczał łącznie z emeryturą z FUS Zakład Ubezpieczeń Społecznych.

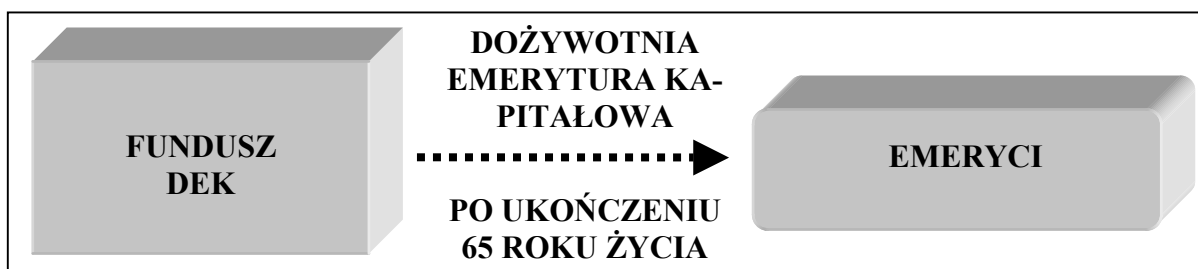
Rozwiązanie takie pozostawia możliwość dziedziczenia zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym środków po śmierci ubezpieczonego i zmianę funduszu emerytalnego.

⁷⁾ Jak piszą w swojej ekspertyzie sporządzonej na zamówienie Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej profesorowie Wojciech Otto i Marian Wiśniewski „Rozważamy alternatywę: nabycie renty dożywotniej dzisiaj, albo pobieranie wypłaty miesięcznej z rachunku w OFE w tej samej wysokości przez najbliższy rok, i nabycie renty za pozostałe oszczędności po upływie roku. Jeśli stopa zwrotu z inwestycji aktywów, którą osiąga OFE, jest wyższa od stopy procentowej którą dostawca renty wkalkulowuje w oferowane stawki rent, i różnica ta jest większa od współczynnika śmiertelności, opłaca się ten rok zaczekać z konwersją oszczędności w rentę. Wynik tej kalkulacji wskazywać będzie na opłacalność odwlekania w czasie momentu konwersji dopóki jesteśmy w takim wieku, w którym śmiertelność jest niewielka. Przy rozsądnych założeniach wiek, w którym powyższy rachunek wskazuje na to, że dalej konwersji nie należy odwlekać, to około 65 lat.”.

7. Dożywotnia emerytura kapitałowa

W dyskusji nad sposobem wypłaty emerytur z II filaru nie budzi wątpliwości fakt, że jedynym produktem gwarantującym dożywotnią wypłatę świadczenia jest renta dożywotnia, czyli zgodnie z przyjętą nomenklaturą dożywotnia emerytura kapitałowa. Po ukończeniu 65 roku życia każdy ubezpieczony powinien mieć prawo wyboru zakładu emerytalnego wypłacającego dożywotnie świadczenia.

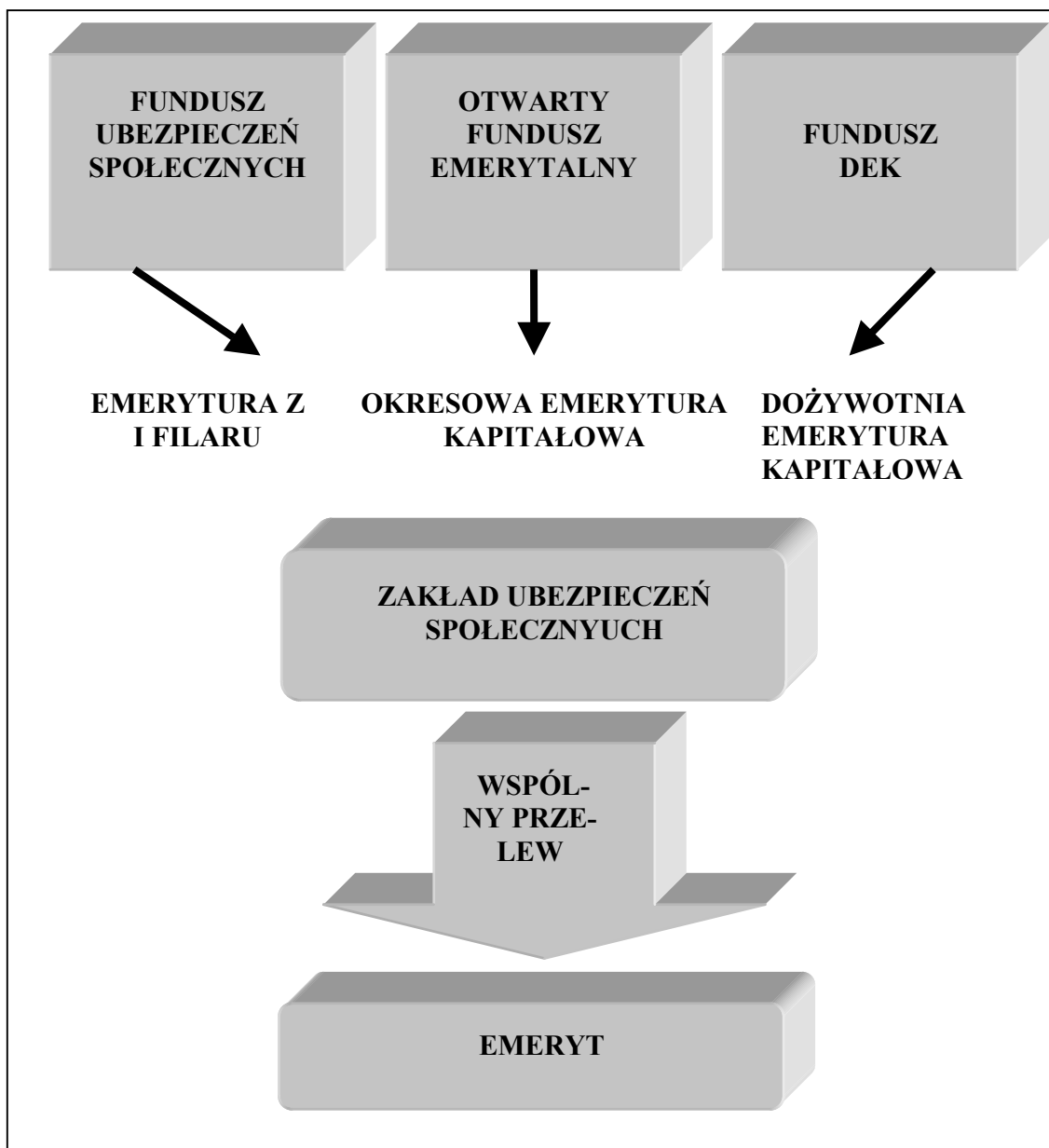
Projekt zakłada, że po śmierci emeryta w ciągu trzech pierwszych lat pobierania dożywotniej emerytury kapitałowej wskazane osoby uposażone będą otrzymywać wypłatę gwarantowaną. Kwota wypłaty gwarantowanej malałaby – zgon w pierwszym miesiącu pobierania dożywotniej emerytury kapitałowej oznaczałby zwrot całości składki wpłaconej z funduszu emerytalnego pomniejszonej o jedną trzydziestą siódmą, a każdy następny przeżyty miesiąc oznaczałby spadek kwoty wypłaty gwarantowanej o kolejną jedną trzydziestą siódmą.

8. Rola ZUS

W przyszłości Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie wypłacać emeryturę finansowaną z FUS. W dyskusji dotyczącej wypłaty emerytur kapitałowych nie budziło

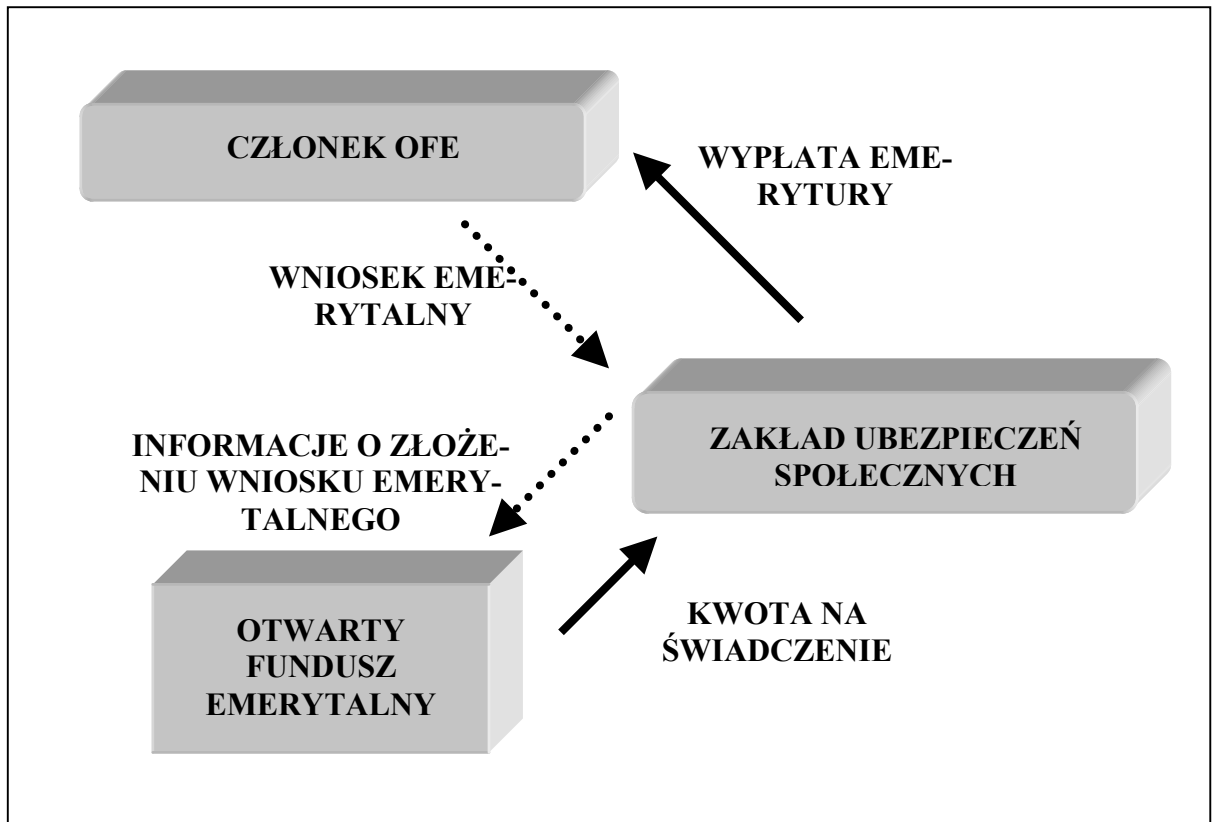
wątpliwości przekazanie Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych zadań związanych z obsługą emerytów i doręczaniem świadczeń ze środków gromadzonych w OFE. Rozwiązanie takie powinno zdecydowanie sprzyjać obniżeniu kosztów związanych z funkcjonowaniem systemu.

W ten sposób obie części emerytury docierałyby do ubezpieczonego za pomocą jednego przekazu pocztowego lub przelewu bankowego.

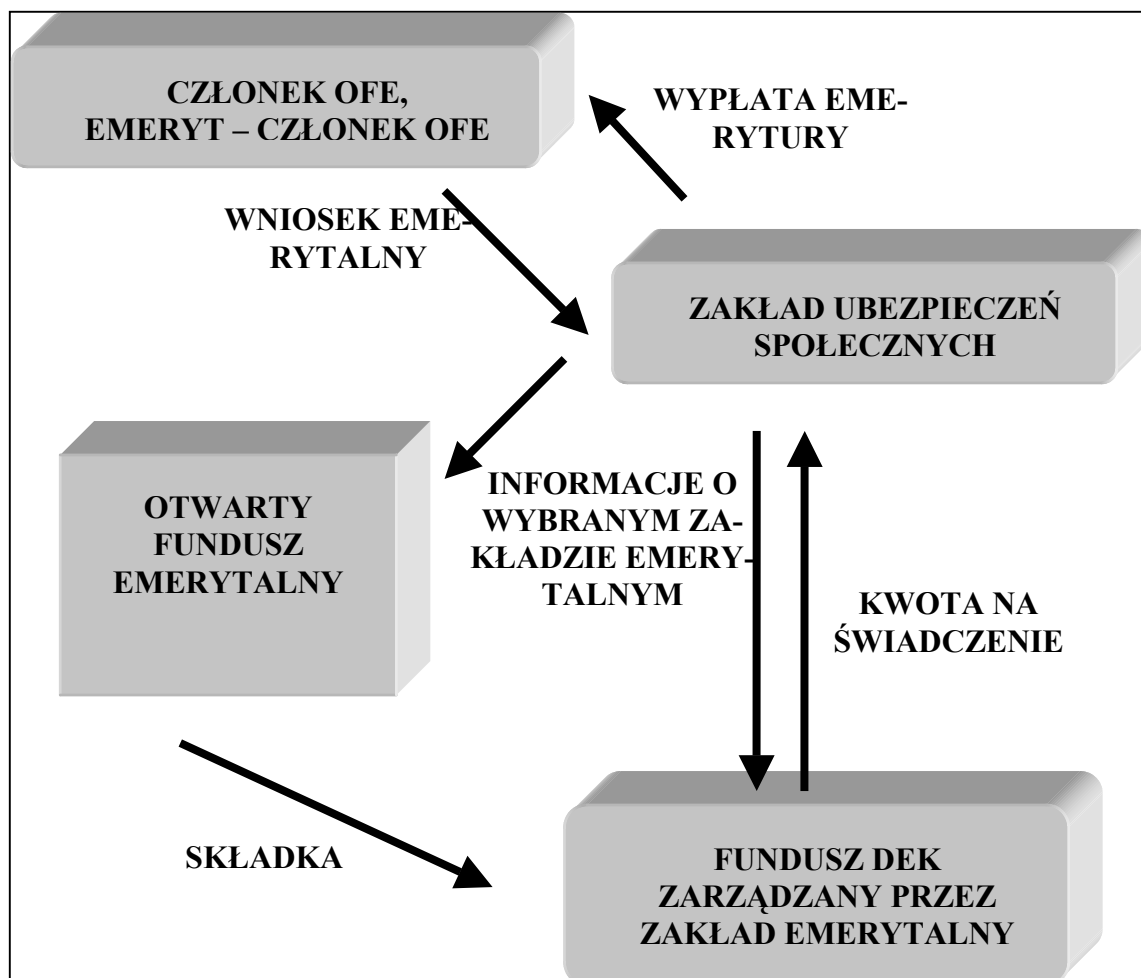

Równie ważną rolę ma do odegrania Zakład Ubezpieczeń Społecznych przy uruchomieniu wypłaty emerytur kapitałowych. Okresowa emerytura kapitałowa byłaby uruchamiana po złożeniu wniosku emerytalnego i przekazaniu stosownej informacji do

otwartego funduszu emerytalnego, którego członkiem jest składająca wniosek emerytalny osoba w wieku niższym niż 65 lat.

Przechodząc na emeryturę po ukończeniu 65 roku życia, ubezpieczony byłby zobowiązany do przekazania środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym do funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych. Składając wniosek o emeryturę, wybierałby ofertę dożywotniej emerytury kapitałowej jednego z zakładów emerytalnych, a Zakład Ubezpieczeń Społecznych w drodze decyzji potwierdzałby jego wybór.

9. Podmioty rynku

a) otwarte fundusze emerytalne

Ubezpieczonym, którzy podejmują decyzję o przejściu na emeryturę przed ukończeniem 65 roku życia, emerytury okresowe wypłacałyby otwarte fundusze emerytalne, korzystając z pośrednictwa Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Działanie takie nie wymaga tworzenia nowych struktur rynkowych, a co za tym idzie nie generuje dodatkowych kosztów z tego tytułu.

b) fundusze dożywotnich emerytur kapitałowych i zakłady emerytalne

Wypłata dożywotnich emerytur kapitałowych przez fundusze dożywotnich emerytur kapitałowych zarządzanych przez zakłady emerytalne wymaga stworzenia nowych instytucji, do sprzedaży świadczeń o charakterze emerytalnym – dożywotnich emerytur kapitałowych. W zamian za jednorazową składkę – wypłatę transferową z OFE – fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych za-

rzządzany przez zakład emerytalny będzie zobowiązany do wypłaty dożywotniej emerytury kapitałowej.

10. Omówienie propozycji przepisów zawartych w projekcie

Przedmiotem projektu jest szczegółowe uregulowanie rodzajów świadczeń pieniężnych dostępnych ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych. Ponadto regulacji podlegają zasady nabywania prawa do poszczególnych rodzajów emerytur kapitałowych oraz zasady i tryb przyznawania emerytur kapitałowych, ustalania ich wysokości, wypłaty oraz dokonywania waloryzacji.

W zakresie ustalania wysokości emerytur kapitałowych projekt ustawy stoi na gruncie równego traktowania wszystkich ubezpieczonych bez względu na płeć, stan zdrowia, stan cywilny lub rodzinny. Jednocześnie regulacja art. 2 projektu wprowadza zakaz dyskryminacji ubezpieczonych ze względu na stan zdrowia.

Emerytury kapitałowe będą wypłacane w ramach ubezpieczenia emerytalnego, o którym mowa w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, i gwarantowane będą przez państwo. Przysługiwać będą osobom mającym ustalone, w drodze decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Emerytury kapitałowe będą wypłacane za pośrednictwem jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, która będzie właściwa do wypłaty emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych wraz z emeryturą lub rentą z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

Projekt przewiduje, iż w przypadku gdyby osoba uprawniona do emerytury kapitałowej i emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych pobierała rentę z innego organu emerytalnego lub rentowego, emeryturę kapitałową będzie wypłacać, w dniu ustalonym jako termin płatności, jednostka organizacyjna Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, która ustaliła prawo do emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W sprawach nieuregulowanych w projekcie do emerytur kapitałowych stosować się będzie odpowiednio: art. 114, art. 115, art. 116 ust. 1b i 2, art. 118, art. 121, art. 122 ust. 1, art. 128, art. 129, art. 130, art. 132, art. 133 – 144 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.) oraz art. 2a, art. 80 pkt 1 – 4, art. 82, art. 83, art. 84 ust. 1, 4 i 4a, 6 – 8e i 11 oraz art. 85 ustawy z dnia 13 paź-

dziennika 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.).

Projekt przewiduje, iż ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych emerytowi będą przysługiwać dwa rodzaje emerytur kapitałowych: okresowa emerytura kapitałowa lub dożywotnia emerytura kapitałowa. Okresowa emerytura kapitałowa będzie przysługiwać członkowi otwartego funduszu emerytalnego do ukończenia przez niego 65 roku życia, natomiast dożywotnia emerytura kapitałowa będzie przysługiwać byłemu członkowi otwartego funduszu emerytalnego dożywotnio po ukończeniu 65 roku życia.

Podstawowym warunkiem nabycia prawa przez członka otwartego funduszu emerytalnego do okresowej emerytury kapitałowej będzie ukończenie przez niego 60 lat. Drugi warunek, który będzie musiał być bezwzględnie spełniony, to wysokość środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym. Kwota zgromadzonych środków, ustalona na ostatni dzień miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury, będzie musiała być równa lub wyższa od dwudziestokrotności kwoty dodatku pielęgnacyjnego. Prawo do okresowej emerytury kapitałowej wygaśnie w przypadku śmierci członka otwartego funduszu emerytalnego, z upływem ostatniego dnia miesiąca, w którym członek otwartego funduszu emerytalnego ukończy 65 rok życia, lub w przypadku wyczerpania się środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym. Otwarty fundusz emerytalny będzie obowiązany do niezwłocznego informowania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o śmierci członka otwartego funduszu emerytalnego, który pobierał świadczenie, lub o wyczerpaniu środków na jego rachunku w funduszu.

Prawo do dożywotniej emerytury kapitałowej członek otwartego funduszu emerytalnego nabeędzie w chwili ukończenia 65 lat. Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustali kwotę hipotetycznej emerytury kapitałowej, która będzie hipotetyczną kwotą świadczenia ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych, służącą do dalszego ustalania prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej. Będzie ona stanowiła równowartość kwoty składki przez średnie dalsze trwanie życia, o którym mowa w art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Jeżeli kwota tak wyliczonej hipotetycznej emerytury kapitałowej będzie równa lub wyższa niż 50 %

kwoty dodatku pielęgnacyjnego, członek otwartego funduszu emerytalnego nabyte prawo do dożywotniej emerytury kapitałowej.

Projekt ustawy przewiduje, iż w przypadku gdy wysokość środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym nie wystarczy do nabycia prawa do okresowej emerytury kapitałowej lub dożywotniej emerytury kapitałowej, otwarty fundusz emerytalny prześle środki zgromadzone na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na rzecz wyodrębnionego w ramach Funduszu Ubezpieczeń Społecznych funduszu emerytalnego, o którym mowa w art. 55 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych, z którego są finansowane wypłaty emerytur. Przekazane do funduszu emerytalnego środki powiększają kwotę składek stanowiących podstawę obliczenia emerytury, o której mowa w art. 24 ust. 1 lub art. 24a ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, oraz będą zaewidencjonowane na koncie ubezpieczonego, jako składka na ubezpieczenie emerytalne po ich wpływie do funduszu emerytalnego.

Prawo do emerytury kapitałowej i jej wysokość będą ustalane przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w drodze decyzji, na podstawie wniosku o emeryturę złożonego przez członka otwartego funduszu emerytalnego. Złożenie tego wniosku oznacza jednocześnie złożenie wniosku o emeryturę, o której mowa w art. 24 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS, i o emeryturę kapitałową. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyda zatem jedną decyzję emerytalną przyznającą emeryturę będącą sumą emerytury z FUS i emerytury kapitałowej, co umożliwi Zakładowi pełną obsługę tego świadczenia, m.in. w zakresie poboru podatku od osób fizycznych, potrąceń i egzekucji oraz ewentualnych sporów sądowych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie obowiązany zawiadomić otwarty fundusz emerytalny o złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego wniosku dotyczącego okresowej emerytury kapitałowej. Następnie otwarty fundusz emerytalny poinformuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych o kwocie środków zgromadzonych na rachunku członka funduszu emerytalnego w ostatnim dniu miesiąca poprzedzającego miesiąc złożenia wniosku o okresową emeryturę kapitałową. Na podstawie tej informacji Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustali wysokość okresowej emerytury kapitałowej.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ustali prawa do okresowej emerytury kapitałowej i jej wysokości, jeżeli kwota środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytalnym, ustalona na dzień poprzedzający dzień złożenia wniosku o ustalenie prawa do emerytury, będzie niższa od dwudziestokrotności kwoty dodatku pielęgnacyjnego.

W przypadku nieustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej i jej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadomi otwarty fundusz emerytalny o obowiązku przekazania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na fundusz emerytalny w FUS. Natomiast w przypadku ustalenia prawa do okresowej emerytury kapitałowej i jej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformuje otwarty fundusz emerytalny o ustalonej wysokości okresowej emerytury kapitałowej i numerze odrębnego rachunku bankowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na który otwarty fundusz emerytalny będzie obowiązany co miesiąc przekazywać środki na wypłatę okresowej emerytury kapitałowej. Po otrzymaniu tej informacji otwarty fundusz emerytalny rozpocznie przekazywanie na wskazany rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środków na wypłatę okresowych emerytur kapitałowych.

W przypadku gdyby otwarty fundusz emerytalny nie przekazał do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środków na wypłatę okresowych emerytur kapitałowych albo przekazał je w niepełnej wysokości, Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie miał prawo do obciążenia rachunku bankowego otwartego funduszu emerytalnego z tytułu tych wierzytelności.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie obowiązany zawiadomić otwarty fundusz emerytalny o złożeniu przez członka otwartego funduszu emerytalnego wniosku dotyczącego dożywotniej emerytury kapitałowej. Wniosek ten będzie składany wraz z oświadczeniem o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej z udostępnianego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych zestawienia ofert dożywotnich emerytur kapitałowych.

W przypadku osób, którym przyznano emeryturę z urzędu, lub osób, które pobierały okresową emeryturę kapitałową, nie będzie wymagane złożenie wniosku, a jedynie oświadczenie o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej z zestawienia ofert dożywotnich emerytur kapitałowych udostępnianego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie obowiązany

do wezwania członka otwartego funduszu emerytalnego w terminie 3 miesięcy przed ukończeniem 65 roku życia do złożenia oświadczenia o wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej z zestawienia ofert. Niezłożenie tego oświadczenia spowoduje wstrzymanie wypłaty emerytury lub renty z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych od miesiąca następującego po miesiącu, w którym ukończył 65 rok życia. W szczególnie uzasadnionych przypadkach Zakład Ubezpieczeń Społecznych może jednak wyrazić zgodę na przywrócenie terminu na złożenie tego oświadczenia

Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie obowiązany do przekazania informacji o dokonanej przez członka otwartego funduszu emerytalnego wyborze oferty dożywotniej emerytury kapitałowej otwartemu funduszowi emerytalnemu, w którym członek otwartego funduszu emerytalnego posiada rachunek, i funduszowi dożywotnich emerytur kapitałowych zarządzanego przez zakład emerytalny, którego ofertę dożywotniej emerytury kapitałowej wybrał członek otwartego funduszu emerytalnego. Otwarty fundusz emerytalny po otrzymaniu informacji będzie obowiązany przekazać składkę na wskazany odrębny rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i zamknąć rachunek członka otwartego funduszu emerytalnego. Następnie poinformuje członka otwartego funduszu emerytalnego o kwocie składki przekazanej do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych po otrzymaniu składki ustali prawo i wysokość dożywotniej emerytury kapitałowej na podstawie oferty dożywotniej emerytury kapitałowej wybranej przez członka otwartego funduszu emerytalnego, a następnie przekaże składkę do odpowiedniego funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych zarządzanego przez zakład emerytalny.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych nie ustali prawa i wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej, jeżeli ustalona kwota hipotetycznej emerytury kapitałowej będzie niższa niż 50 % kwoty dodatku pielęgnacyjnego. Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie obowiązany do poinformowania byłego członka otwartego funduszu emerytalnego o nieustaleniu prawa i wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej i o przekazaniu środków zgromadzonych na rachunku w otwartym funduszu emerytalnym na fundusz emerytalny FUS. Natomiast w przypadku ustalenia prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej i jej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych poinformuje zakład emerytalny o ustalonej wysokości dożywotniej emerytury

kapitałowej i numerze rachunku bankowego Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, na który fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych zarządzany przez zakład emerytalny będzie obowiązany przekazywać środki na wypłatę dożywotniej emerytury kapitałowej. Fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych zarządzany przez zakład emerytalny będzie zobowiązany do comiesięcznego przekazywania na rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środków na wypłatę dożywotnich emerytur kapitałowych.

Projekt przewiduje, iż po otrzymaniu składki fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych będzie obowiązany do poinformowania emeryta o możliwości wskazania osób uposażonych, na których rzecz ma nastąpić, po śmierci emeryta, wypłata gwarantowana, czyli wypłata jednorazowego świadczenia pieniężnego wypłacanego w przypadku śmierci emeryta pobierającego dożywotnią emeryturę kapitałową przez okres nie dłuższy niż 3 lata od dnia przekazania składki do funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych. Wskazanie osób uposażonych powinno być wskazaniem imiennym i może dotyczyć jednej lub więcej osób fizycznych. Brak wskazania osób uposażonych będzie oznaczać, zgodnie z projektem, wskazanie jako osoby uposażonej małżonka, o ile w chwili śmierci emeryta pozostawał z nim we wspólności ustawowej, w przeciwnym razie środki na wypłatę gwarantowaną wejdą w skład spadku. Osoba uposażona, zgodnie z dyspozycją emeryta, nabędzie prawo do całości albo części wypłaty gwarantowanej przez zakład emerytalny, jeżeli śmierć emeryta nastąpi w ciągu 3 lat od dnia przekazania składki do zakładu emerytalnego. Jeżeli emeryt wskaże kilka osób uposażonych, a nie oznaczy ich udziału w wypłacie gwarantowanej, będzie się uważać, że udziały tych osób są równe. Emeryt będzie mógł w każdym czasie zmienić poprzednią dyspozycję, wskazując inne osoby uposażone zamiast lub oprócz osób wskazanych wcześniej, jak również oznaczając w inny sposób udział wskazanych osób w wypłacie gwarantowanej, albo odwołać poprzednią dyspozycję, nie wskazując żadnych innych osób. Wskazanie osoby uposażonej stanie się bezskuteczne, jeżeli osoba ta zmarła przed śmiercią emeryta. W takim przypadku udział, który był przeznaczony dla zmarłego, przypadnie w równych częściach pozostałym osobom uposażonym, chyba że emeryt zadysponuje tym udziałem w inny sposób. Zakład emerytalny będzie zobowiązany poinformować emeryta o skutkach niezłożenia dyspozycji o

wskazaniu osoby lub osób uposażonych. W sprawach o roszczenia ze stosunków prawnych między osobami uposażonymi a funduszami dożywotnich emerytur kapitałowych lub zakładami emerytalnymi będą orzekać sądy ubezpieczeń społecznych, właściwe dla miejsca zamieszkania osoby uposażonej, a w przypadku gdy osoba uposażona ma miejsce zamieszkania za granicą orzekać będzie sąd właściwy dla siedziby funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych lub zakładu emerytalnego.

Fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych będzie przekazywać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środki na wypłatę dożywotniej emerytury kapitałowej oraz pokrycie opłaty z tytułu kosztów jej obsługi przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych dotyczącej w szczególności:

- postępowań w sprawach o ustalenie prawa i wysokości dożywotniej emerytury kapitałowej,
- postępowań w sprawach o ponowne ustalenie prawa i wysokości,
- doręczenia,
- egzekucji nienależnie pobranej dożywotniej emerytury kapitałowej,
- egzekucji i potrąceń z dożywotniej emerytury kapitałowej,
- czynności dokonywanych dla celów podatkowych.

Wysokość tej opłaty nie będzie mogła być wyższa niż 0,1 % kwoty najniższej emerytury, o której mowa w art. 85 ust. 2 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Ustawa zakłada, iż w przypadku gdyby emeryt zmarł po przekazaniu środków na wypłatę okresowej lub dożywotniej emerytury kapitałowej, ale przed terminem jej wypłaty, Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie przechowywać te środki na odrębnym rachunku bankowym. Gdyby jednak śmierć emeryta nastąpiła przed przekazaniem tych środków, Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie zobowiązany zawiadomić otwarty fundusz emerytalny albo fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych o obowiązku przekazania tych środków i będzie przechowywać je na odrębnym rachunku bankowym. W przypadku niedoręczenia emerytury kapitałowej z przyczyn niezależnych od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, środki na wypłatę emerytur Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie przechowywał na odrębnym rachunku bankowym do czasu ustania przyczyny ich niedoręczenia.

Projekt przewiduje, iż wysokość okresowej emerytury kapitałowej będzie ilorazem, podanej przez otwarty fundusz emerytalny, kwoty środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego i średniego dalszego trwania życia, o którym mowa w art. 26 ustawy o emeryturach i rentach z FUS.

Jeżeli po dniu, po którym przyznano okresową emeryturę kapitałową, emeryt podlegał ubezpieczeniom emerytalno-rentowym, wysokość tej emerytury będzie mogła być na wniosek emeryta ponownie ustalona, nie wcześniej jednak niż po upływie roku kalendarzowego lub po ustaniu ubezpieczenia emerytalno-rentowego.

Okresowa emerytura kapitałowa będzie waloryzowana corocznie na zasadach i w trybie określonym dla emerytury z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie obowiązany niezwłocznie informować otwarty fundusz emerytalny o zmienionej wysokości okresowej emerytury kapitałowej na skutek ponownego ustalenia jej wysokości, jak i waloryzacji.

Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie ustalał wysokość dożywotniej emerytury kapitałowej, jako zaokrąglony w górę do pełnych złotych iloczyn zawartej w ofercie dożywotniej emerytury kapitałowej, obowiązującej w dniu złożenia wniosku o ustalenie prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej miesięcznej stawki dożywotniej emerytury kapitałowej, właściwej dla wieku emeryta oraz wskaźnika wyliczonego jako wysokość składki podzielonej przez tysiąc.

W przypadku wystąpienia nadwyżki, w rozumieniu przepisów o funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych, wysokość dożywotniej emerytury kapitałowej będzie ustalana ponownie w terminach określonych dla waloryzacji rent i emerytur zgodnie z przepisami o emeryturach i rentach z FUS.

Wypłata gwarantowana ustalana będzie jako różnica pomiędzy składką a iloczynem liczby pełnych miesięcy, jakie upłynęły od początku miesiąca, w którym po raz pierwszy wypłacono dożywotnią emeryturę kapitałową, do końca miesiąca, w którym nastąpiła śmierć emeryta, oraz trzydziestej siódmej części kwoty składki przekazanej przez otwarty fundusz emerytalny do funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych.

Projekt ustawy przewiduje dokonanie zmian w obowiązujących przepisach mających na celu dostosowanie obecnego stanu prawnego do przepisów niniejszego projektu. Wprowadzone zostaną zmiany w następujących ustawach:

- w ustawie z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz. U. Nr 43, poz. 296, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 29 maja 1974 r. o zaopatrzeniu inwalidów wojennych i wojskowych oraz ich rodzin (Dz. U. z 2002 r. Nr 9, poz. 87, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (Dz. U. z 2000 r. Nr 14, poz. 176, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 28 sierpnia 1997 r. o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych (Dz. U. z 2004 r. Nr 159, poz. 1667, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (Dz. U. z 2004 r. Nr 39, poz. 353, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 27 lipca 2001 r. – Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 30 października 2002 r. o ubezpieczeniu społecznym z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych (Dz. U. Nr 199, poz. 1673, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 22 maja 2003 r. o nadzorze ubezpieczeniowym i emerytalnym oraz Rzeczniku Ubezpieczonych (Dz. U. Nr 124, poz. 1153, z późn. zm.),
- w ustawie z dnia 21 lipca 2006 r. o nadzorze nad rynkiem finansowym (Dz. U. Nr 157, poz. 1119 oraz z 2007 r. Nr 42, poz. 272 i Nr 49, poz. 328).

Projekt przewiduje, iż otwarte fundusze emerytalne będą obowiązane dostosować postanowienia swoich statutów do przepisów ustawy w terminie do dnia 30 listopada 2008 r. oraz przekazać do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zgodę na obciążenie swoich rachunków bankowych.

Ustawa wejdzie w życie po upływie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Omówienie wyników konsultacji społecznych

W lutym 2006 r. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej przedstawiło członkom Komitetu Rady Ministrów dokument analityczny pt. „Analiza propozycji rozwiązań systemu organizacji wypłaty świadczeń ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych”. W lipcu 2006 r. dokument został skierowany do konsultacji międzyresortowych i przedstawiony partnerom społecznym.

Dokument przedstawiał główne kryteria oceny dopuszczalnych rozwiązań sposobu wypłaty emerytur i stanowił swego rodzaju prośbę o ich hierarchizację. Do najważniejszych wymagań, stawianych przed systemem wypłaty świadczeń ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych, a będących przedmiotem niniejszej regulacji, należało zapewnienie gwarancji dożywotniej wypłaty świadczeń, które byłyby jednakowe dla kobiet i mężczyzn, a także prostota i przejrzystość systemu. Szczególną rolę przypisano Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych – swoistemu integratorowi całego systemu ubezpieczeń społecznych.

Należy przypomnieć, że obowiązek respektowania przez Rzeczpospolitą Polską równego statusu kobiet i mężczyzn w systemie zabezpieczenia społecznego wynika między innymi z dyrektywy Rady z dnia 19 grudnia 1978 r. w sprawie stopniowego wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zabezpieczenia społecznego (79/7/EWG)⁸⁾. Kraje członkowskie Unii Europejskiej są zobligowane do wprowadzenia zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w systemach ustawowych, które m.in. zapewniają ochronę w przypadku starości. W szczególności z dyrektywy wynika, że pod pojęciem równego traktowania należy rozumieć brak jakiegokolwiek dyskryminacji ze względu na płeć przy obliczaniu wysokości świadczeń⁹⁾.

W powojennym polskim systemie emerytalnym wysokość emerytury nigdy nie zależała od płci ubezpieczonego. Zasadę równości rozumiano jako gwarancję identycznego wymiaru świadczenia dla osób, których pod względem warunków uwzględnianych przy kalkulacji świadczenia (te same zarobki, staż pracy) różni jedynie płeć. Formuła emerytalna obowiązująca w I filarze spełnia ten warunek. Osoba w tym samym wieku, z takim samym stanem konta, przechodząca w tym samym momencie na emeryturę otrzyma ją w jednakowej kwocie bez względu na płeć.

⁸⁾ Dz. Urz. UE L 6 z 10.01.1979; Dz. Urz. UE Polskie wydanie specjalne, rozdz. 5, t. 1, str. 215.

⁹⁾ Dopuszczalne wyjątki mogą dotyczyć preferencji dla kobiet ze względu na macierzyństwo.

Dzięki formule emerytalnej obowiązującej w I filarze można przynajmniej częściowo wyrównać dysproporcje dochodów między płciami. Wysokość tej emerytury wypłacanej kobiecie lub mężczyźnie zależy jedynie od wieku, w którym jednostka zaprzestaje wykonywać pracę zawodową i przechodzi na emeryturę.

Zasadę tę należy uwzględnić przy ustalaniu wysokości świadczeń z II filaru systemu emerytalnego. W praktyce rozwiązanie takie sprowadza się do wykorzystania uśrednionych dla płci parametrów przy kalkulacji świadczenia. Kobieta lub mężczyzna, którzy zgromadzili identyczną kwotę środków w otwartych funduszach emerytalnych i przechodzący w tym samym wieku na emeryturę, muszą mieć identyczne świadczenie.

Jedną z głównych cech, jakimi powinien wyróżniać się każdy system emerytalny, jest prostota i przejrzystość jego mechanizmów. Postulat ten odnosi się również do sposobu organizacji wypłaty środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych. Dzięki przejrzystości systemu rośnie zaufanie uczestników do jego instytucji, co wpływa na stabilność jego działania. Przejrzysty, o klarownych regulacjach system emerytalny pozwala również na podejmowanie przez ubezpieczonych optymalnych decyzji dotyczących alokacji dochodów w cyklu życia. Ubezpieczony, świadomy poziomu swoich dochodów gwarantowanych przez system po zaprzestaniu aktywnego życia zawodowego, ma przesłanki do podjęcia decyzji na temat wielkości swoich oszczędności i profilu ryzyka z nim związanego. Z punktu widzenia użyteczności dodatkowych oszczędności emerytalnych dla ubezpieczonego nie są korzystne ani zbyt małe, ani nadmierne oszczędności.

Jednym z osiągnięć nowego systemu emerytalnego było wprowadzenie jasnych, prostych i zrozumiałych regulacji dotyczących sposobu wypłaty świadczeń emerytalnych. Należy do nich formuła emerytalna, z której jasno wynika, że wysokość świadczenia zależy od kwoty środków zgromadzonych przez ubezpieczonego i wieku, w jakim przechodzi na emeryturę.

Głównym praktycznym problemem, który należało rozwiązać, było stworzenie takich zasad, które umożliwiłyby realizację opisanych świadczeń z kapitałowej części powszechnego systemu emerytalnego, uwzględniając fakt różnego wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn.

Dokument przedstawiał kilka możliwych scenariuszy przyszłego systemu wypłaty świadczeń ze środków zgromadzonych w OFE. Do analizowanych wariantów na-

leżały w szczególności: powierzenie wypłaty świadczeń z II filaru wyspecjalizowanym zakładom emerytalnym, istniejącym zakładom ubezpieczeń na życie, przeprowadzenie centralnego przetargu na wybór jednego zakładu ubezpieczeń na życie, który wypłacałby świadczenia jednemu rocznikowi ubezpieczonych, wybór przez powszechne towarzystwo emerytalne zakładu ubezpieczeń wypłacającego emerytury członkom danego funduszu oraz wypłata świadczeń przez instytucję publiczną (ZUS).

W szczególności, w przedstawionej do „Analizy...” opinii Ministerstwa Finansów, najbardziej właściwymi rozwiązaniami dotyczącymi sposobu organizacji wypłat świadczeń ze środków zgromadzonych w OFE są rozwiązania rynkowe (konkurencyjne). Należy bowiem wskazać, że jednym z podstawowych założeń przeprowadzonej reformy emerytalnej było określenie nowych zasad gromadzenia środków na przyszłą emeryturę oraz dywersyfikacja źródeł finansowania i wypłaty świadczenia emerytalnego.

Temu miało służyć wprowadzenie obowiązkowego, kapitałowego systemu otwartych funduszy emerytalnych oraz umożliwienie ubezpieczonym podejmowania przez nich indywidualnej decyzji co do ich przyszłej emerytury przez wprowadzenie dobrowolnych form oszczędzania (pracownicze programy emerytalne, indywidualne konta emerytalne). Z tego względu, biorąc pod uwagę charakter przeprowadzonej reformy emerytalnej, najwłaściwszymi sposobami wypłat emerytur ze środków gromadzonych w OFE są rozwiązania rynkowe. Spośród tych, które zostały przedstawione w omawianym opracowaniu, na szczególną uwagę zasługują koncepcje stworzenia zakładów emerytalnych oraz powierzenie wypłaty świadczeń zakładom ubezpieczeń na życie. Docelowym rozwiązaniem, do którego należy dążyć, jest utworzenie zakładów emerytalnych. Zakład Ubezpieczeń Społecznych natomiast powinien pełnić rolę podmiotu, za pomocą którego następowałaby akwizycja na rzecz zakładów emerytalnych oraz który dokonywałby płatności emerytur dożywotnich łącznie z wypłatą emerytur z części repartycyjnej.

NSZZ „Solidarność” wnioskuje o niezwłoczne przekazanie dokumentu do Trójstronnej Komisji do Spraw Społeczno-Gospodarczych, która w ramach prac nad umową społeczną „Gospodarka – Praca – Rodzina – Dialog” zajmuje się w zespole do spraw ubezpieczeń społecznych rozwiązaniem problemu wypłat emerytur z II filara systemu ubezpieczeń społecznych. Ogólnopolskie Porozumienie Związków

Zawodowych uznało za celowe podjęcie i prowadzenie równoległych prac dotyczących wypłaty świadczeń ze środków gromadzonych w OFE, odrębnie dla każdego z potencjalnych możliwych wariantów organizacji tych wypłat, z uwzględnieniem zarówno podstawowych zasad wypłaty tych świadczeń, jak też spraw szczegółowych – określonych i zdefiniowanych na wstępie tych prac. W przypadku niepodjęcia postulowanego trybu prac, OPZZ proponowało, aby wypłatę świadczeń powierzyć ZUS w najprostszy z możliwych sposobów, przez doliczenie kwoty tych środków do kwoty stanowiącej podstawę do obliczenia emerytury wypłacanej przez ZUS ubezpieczonym urodzonym po dniu 31 grudnia 1948 r. ZNP popierał taką zasadę działania systemu wypłaty świadczeń, zgodnie z którą wysokość emerytury wypłacanej kobiecie lub mężczyźnie może zależeć jedynie od wieku, w jakim przechodzi na emeryturę (gwarancja identycznego wymiaru świadczenia dla osób bez względu na różnicę płci, dla osób, które spełniają identyczne warunki uwzględniane przy kalkulacji świadczenia – zarobki i staż pracy).

Propozycja powierzenia Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych obowiązków związanych z akwizycją i doręczaniem świadczeń została uznana za optymalną z punktu widzenia efektywności całego systemu i bezpieczeństwa konsumentów przez Prezesa Polskiej Izby Ubezpieczeń.

Po analizie wyników konsultacji dokumentu w październiku 2006 r. podjęto decyzję, że emerytury ze środków gromadzonych w OFE miał wyliczać i wypłacać Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Respektując w pełni zasadę ścisłej separacji środków przeznaczonych na wypłatę emerytur z II filaru i pozostałych świadczeń finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, zarządzanie środkami miało być powierzone Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych. W tym celu miał zostać powołany specjalny fundusz, który miał funkcjonować na zasadach zbliżonych do Funduszu Rezerwy Demograficznej. Świadczenia wypłacane z II filaru miały być ustalane przez podzielenie kwoty środków przekazanych z otwartego funduszu emerytalnego do specjalnego funduszu przez wyrażoną w miesiącach dalszą oczekiwaną długość życia osoby danej płci w danym wieku. Mechanizm waloryzacji miał dotyczyć tylko świadczeń z I filaru, w emeryturze kapitałowej miał za to istnieć mechanizm udziału w zysku.

Na tej podstawie w listopadzie 2006 r. opracowano „Założenia do ustawy o wypłacie świadczeń ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emery-

talnych (OFE)”. Projekt wywołał powszechną krytykę, ze względu na odejście od podstawowych zasad reformy – częściowej prywatyzacji systemu emerytalnego i uniemożliwienie dokonania wyboru przez ubezpieczonego podmiotu wypłacającego przyszłe świadczenia.

Przedstawiony projekt ustawy o świadczeniach ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych oraz o zakładach emerytalnych przewidywał powstanie zakładów emerytalnych, które wypłacałyby świadczenia zależne od płci ubezpieczonego. Zaletą projektu było stworzenie rozwiązania, które mogło zacząć funkcjonować w 2009 r. oraz uwzględniało rolę i znaczenie prywatnych podmiotów działających na rynku. Ceną, jaką zdecydowano się zapłacić za ten sukces, było zróżnicowanie poziomu świadczeń emerytalnych kobiet i mężczyzn.

Projekt ten został skierowany do konsultacji międzyresortowych pod koniec listopada 2007 r.

W ocenie Rady Legislacyjnej rozpatrującej projekt ustawy o świadczeniach ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych oraz o zakładach emerytalnych sytuację kobiet w prawie emerytalnym należy oceniać bardziej całościowo: z jednej strony przywilej niższego wieku emerytalnego oraz jeszcze wcześniejszego przechodzenia na emeryturę (ostatnio zakwestionowany przez Trybunału Konstytucyjny, sygn. P 10/07), z drugiej kwestionowanie zróżnicowanego wieku na dożycie jako podstawy obliczenia emerytury z II filaru. W uzasadnieniu zdaniem Rady zabrakło rozważenia wątku wspólnotowego, co nie jest łatwe, gdyż generalnie biorąc, przepisy wspólnotowe przeciwstawiają się takiemu różnicowaniu, por. dyrektywa 2006/54/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 5 lipca 2006 r. w sprawie wprowadzenia w życie zasady równości szans oraz równego traktowania kobiet i mężczyzn w dziedzinie zatrudnienia i pracy, która weszła w życie dnia 15 sierpnia 2006 r., z tym że z dniem 15 sierpnia 2009 r. uchyliła ona dyrektywę Rady 86/378/WE z dnia 24 lipca 1986 r. w sprawie wprowadzania w życie zasady równego traktowania kobiet i mężczyzn w systemach zabezpieczenia społecznego pracowników.

Zdaniem Rzecznika Ubezpieczonych tablice trwania życia, obok przyjętej metodologii tworzenia i rozwiązywania rezerw, powinny mieć fundamentalne znaczenie dla bezpieczeństwa wypłat świadczeń z II filara. W poszczególnych projektach można się spotkać z odmiennymi koncepcjami, warto jednak zauważyć, że zasto-

sowanie zróżnicowanych tablic trwania życia jest uzależnione również od tego, czy II filar zostanie przez Komisję Europejską uznany za system bazowy, czy też dodatkowy. Jeżeli system zostanie uznany za bazowy, to w myśl dyrektywy „Council directive of 19 December 1978 on the progressive implementation of the principle of equal treatment for men and women in matters of social security (79/7/EEC)”, stosunkowo trudne będzie wprowadzenie zróżnicowanych tablic trwania życia. Natomiast, gdyby II filar został uznany za system dodatkowy, wówczas stosowanie oddzielnych tablic dla kobiet i mężczyzn wydaje się być możliwe. Jednakże Rzecznik Ubezpieczonych podkreślił, że różnica między długością trwania życia kobiet i mężczyzn, wynikająca z tablic, powinna się zmniejszać wraz z rozwojem cywilizacyjnym. Jako przykład w tym zakresie podano sytuację demograficzną w Wielkiej Brytanii.

Ponadto Rzecznik Ubezpieczonych wskazał, że mając na względzie transparentność i zrozumienie przez świadczeniobiorców zasad wyliczania świadczeń emerytalnych, postuluje stosowanie w ramach jednego filara takiego samego rodzaju tablic trwania życia. Jednocześnie Rzecznik Ubezpieczonych podkreślił, że ewentualne zastosowanie niejednorodnych tablic może spotkać się z negatywnym odbiorem świadczeniobiorców.

NSZZ „Solidarność” wskazał, że zagrożenie wystąpienia niskiej wysokości emerytur dożywotnich przysługujących kobietom, w porównaniu do emerytur dożywotnich wypłacanych mężczyznom, uzasadnia zastosowanie wspólnych tablic prognozowanego przeciętnego dalszego trwania życia dla kobiet i dla mężczyzn przy obliczaniu wysokości emerytur dożywotnich.

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych w tym zakresie podkreśliło, że zróżnicowanie kobiet i mężczyzn przez stosowanie różnych tablic długości życia, zależnych od płci jest problemem związanym ze zgodnością tego rozwiązania z Konstytucją RP.

Zarząd Główny Związku Nauczycielstwa Polskiego uznał propozycję zastosowania tablic trwania życia różnych dla płci za dyskryminującą kobiety z powodu uzależnienia przyszłych emerytur z tzw. „II filaru” od płci ubezpieczonego. ZNP podkreślił, że nie akceptuje rozwiązania, zgodnie z którym kobieta otrzymuje niższe świadczenie z tego tytułu, że „średnio” dłużej żyje. W opinii ZNP wysokość emerytury pochodzącej ze środków zgromadzonych w otwartym funduszu emerytal-

nym powinna zależeć wyłącznie od stażu pracy, wysokości zarobków, a tym samym wysokości odprowadzonych składek ubezpieczeniowych. ZNP zaznaczył, że nawet przy takiej opcji emerytalnej kobiety mają sytuację mniej korzystną, gdyż w zdecydowanej większości wychowują dzieci, przebywając na „nieskładkowych” urloпах wychowawczych, a ich uzbierany kapitał początkowy jest mniejszy niż mężczyzn. Ponadto kobiety, pracując na takich samych stanowiskach jak mężczyźni, w praktyce zarabiają mniej, stąd i odprowadzana składka ubezpieczeniowa jest niższa.

Prezes Związku Rzemiosła Polskiego w swojej opinii przekazał, że dla wysokości przyszłego świadczenia najważniejszy powinien być wiek przejścia na emeryturę. Zdaniem Związku Rzemiosła Polskiego z przedstawionych wariantów wysokości przyszłych świadczeń wynika natomiast, że jeżeli przejście na emeryturę nastąpi przed osiągnięciem ustawowego wieku emerytalnego (65 roku życia dla mężczyzn i 60 roku życia dla kobiet), to emerytura będzie bardzo niska, ocierająca się wręcz o minimalne świadczenie. Dotyczy to zwłaszcza kobiet, które poza krótszym okresem ubezpieczenia, mają ponadto przerwy związane z macierzyństwem i wychowywaniem dzieci. Zakładając, że kobieta i mężczyzna zgromadzą w tych okresach taki sam kapitał, kobieta, przechodząc na emeryturę, otrzyma świadczenie w wysokości o przeszło 30 procent niższe od mężczyzny. Dlatego też Związek Rzemiosła Polskiego uznaje za konieczne doprowadzenie do zrównania emerytur kobiet i mężczyzn, w razie gdy mają taki sam staż pracy i wysokość zarobków oraz przechodzą na emeryturę w tym samym wieku. Jako pożądane rozwiązanie Związek wskazał wprowadzenie jednej wspólnej dla obu płci tablicy trwania długości życia. Konfederacja Pracodawców Polskich opowiedziała się również za przyjęciem stosowania przy obliczaniu średniej długości życia wspólnych tablic dla obu płci.

Projekt ustawy o zasadach wypłat emerytur kapitałowych został również przedstawiony partnerom społecznym i był omawiany na spotkaniach Zespołu Trójstronnej Komisji ds. Ubezpieczeń Społecznych.

Ogólnopolskie Porozumienie Związków Zawodowych, po zapoznaniu się z nadesłanym projektem ustawy i przeprowadzeniu konsultacji z organizacjami związkowymi, z zadowoleniem przyjęło przepisy, zgodnie z którymi okresowa emerytura kapitałowa jest waloryzowana na zasadach i w trybie wynikającym z przepisów ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych.

W ocenie OPZZ z projektu ustawy nie wynikają gwarancje utrzymania realnej wartości dożywotniej emerytury kapitałowej i musi istnieć ustawowy wymóg waloryzacji tego świadczenia co najmniej o wskaźnik inflacji. Za kontrowersyjną uznano propozycję ustawowego ograniczenia, w stosunku do poprzedniej wersji projektu, liczby produktów oferowanych przez zakłady emerytalne, takich jak emerytury małżeńskie i emerytury z gwarantowanym okresem płatności. Przyszły świadczeniobiorca, w zależności od sytuacji rodzinnej i materialnej, powinien mieć możliwość podjęcia świadomej decyzji, z jakiego produktu chce skorzystać. Liczba produktów nie może być ograniczana ze względu na interes instytucji wypłacających świadczenia. Wniosek o emeryturę, składany w Zakładzie Ubezpieczeń Społecznych, nie powinien być tożsamy z wnioskiem o wypłatę emerytury ze środków gromadzonych w OFE. OPZZ zaproponował pozostawienie ubezpieczonemu możliwości niekorzystania z emerytury kapitałowej i pozostawienia środków w OFE, jeżeli wysokość jego emerytury z I filara będzie wyższa od najniższej emerytury. Emeryt w zależności od oceny swoich potrzeb sam zadecyduje, kiedy emerytura ze środków zgromadzonych na funduszu będzie uruchomiona. Jeżeli jej nie uruchomi, zgromadzone środki będą dziedziczone, natomiast gdy z emerytury z II filaru skorzysta w terminie późniejszym, będzie pobierał świadczenie w wyższej wysokości. OPZZ sprzeciwił się uzależnieniu prawa do emerytury od jej kwoty, która musi być wyższa od 24 % kwoty bazowej, określonej w art. 19 ustawy o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zdaniem OPZZ nie można zaakceptować sytuacji, aby osoba, która legitymuje się ponad 20/25-letnim stażem pracy, nie miała prawa do emerytury z przyczyn od niej całkowicie niezależnych, a mianowicie od:

- niskiego poziomu płac w okresie jej aktywności zawodowej,
- niekorzystnych zasad wyliczania świadczenia,
- przeciętnego wynagrodzenia,
- stopy procentowej składki na ubezpieczenie społeczne.

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność”, oceniając projekt ustawy o zasadach wypłat emerytur kapitałowych, podtrzymało swoje uwagi do projektu ustawy o świadczeniach ze środków gromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych wyrażone w decyzji Prezydium KK nr 1/08 z dnia 8 stycznia 2008 r. Ponadto wskazało, że opiniowany projekt ustawy jest spóźniony. Pierwsze emerytury

dożywotnie zostaną wypłacone na początku stycznia 2009 r. Okres, jaki po wejściu w życie ustawy o zakładach emerytalnych pozostanie do końca roku, będzie zbyt krótki na utworzenie zakładów emerytalnych, przygotowanie oferty emerytur dożywotnich oraz przygotowanie się zakładów oraz ZUS do dokonywania wypłaty. Opóźnienie wejścia w życie ustawy spowoduje, że liczba zakładów emerytalnych, a co za tym idzie liczba ofert emerytur dożywotnich w pierwszych miesiącach 2009 r., będzie bardzo ograniczona. W projekcie ustawy nie zostały określone zasady postępowania, w przypadku gdy ubezpieczony nabył prawo do emerytury z FUS oraz emerytury kapitałowej i po rozwiązaniu stosunku pracy przestał podlegać ubezpieczeniu emerytalnemu, a następnie po przejściu na emeryturę podjął działalność zarobkową, z którą wiąże się obowiązek podlegania ubezpieczeniu emerytalnemu. Nie jest jasne, czy taka osoba ma obowiązek ponownie stać się członkiem otwartego funduszu emerytalnego. Nie wiadomo również, w jaki sposób składki odprowadzone przez takiego emeryta wpłyną w przyszłości na wysokość emerytury kapitałowej. Za szczególnie kontrowersyjne uznano przepisy projektu uniemożliwiające zmianę wybranego przez świadczeniobiorcę zakładu emerytalnego, zmianę lub rozwiązanie umowy zawartej z zakładem emerytalnym, jak również zmianę rodzaju emerytury dożywotniej. Wprowadzenie możliwości zmiany zakładu emerytalnego powinno ograniczyć negatywne skutki spóźnionego wejścia w życie ustawy dla osób, które skorzystają z prawa do emerytury dożywotniej w pierwszym okresie jej obowiązywania, gdy oferta zakładów emerytalnych będzie jeszcze niepełna.

Prezydium Komisji Krajowej NSZZ „Solidarność” stwierdziło ponadto, że:

- należy zachować możliwość wyboru przez ubezpieczonego tzw. emerytury małżeńskiej,
- w projekcie ustawy o zasadach wypłat emerytur kapitałowych nie precyzuje się zasad nabywania prawa do emerytur kapitałowych,
- nie precyzuje się w żaden sposób mechanizmu ustalania wysokości emerytur kapitałowych,
- projekt nie wskazuje nawet kryteriów, jakie będą stosować zakłady emerytalne, ustalając ofertę emerytur kapitałowych.

PKPP „Lewiatan” postulował wprowadzenie opłat należnych powszechnym towarzystwom emerytalnym z tytułu prowadzenia dodatkowej obsługi rachunków (np. generowania dodatkowej korespondencji, obsługi wypłat okresowych, wymiany danych z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, rozliczania wypłat). Ustawa powinna zawierać jednoznaczne wskazanie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych jako instytucji odpowiedzialnej za rozliczanie podatku dochodowego od osób fizycznych. PKPP „Lewiatan” wskazał, że biorąc pod uwagę fakt, że to Zakład Ubezpieczeń Społecznych udostępnia członkowi otwartego funduszu emerytalnego zestawienie ofert świadczeń, nie ma podstawy, dla której Zakład nie miałby ponosić odpowiedzialności za dokonany wybór oferty świadczenia. Przepisy dotyczące zawarcia umowy emerytalnej powinny określać dopuszczalne terminy obsługi. W ocenie PKPP „Lewiatan” możliwość rozrządzenia na wypadek śmierci przez pisemne wskazanie osoby upoważnionej budzi szereg wątpliwości i będzie trudna do weryfikowania z procesowego punktu widzenia. Dlatego też propozycja przepisów w tym zakresie powinna zostać jeszcze raz szczegółowo przeanalizowana. Dodatkowo przepisy nie odnoszą się do osób, dla których ekwiwalent świadczenia w momencie ustalania uprawnień emerytalnych był niższy niż 80 zł. W związku z powyższym zaproponowano, aby w przypadku śmierci małżonka osoby takie mogły przystąpić do zakładu emerytalnego, jeżeli łączna kwota ekwiwalentu będzie wyższa niż 80 zł. PKPP „Lewiatan” zauważył, że projekt ustawy nie przewiduje waloryzacji kwoty ekwiwalentu świadczenia emerytalnego (80 zł) i zaproponował wprowadzenie waloryzacji tej kwoty. W ocenie organizacji proponowane brzmienie przepisów nie przewidywało żadnej formy rekompensaty z tytułu przeniesienia środków do innego zakładu emerytalnego. PKPP „Lewiatan” zaproponował wprowadzenie przepisu, który będzie przewidywał stosowną rekompensatę, w brzmieniu:

„Składka przekazana do wybranego (...) zakładu emerytalnego może być pomniejszona o wypłacone kwoty dożywotnich emerytur kapitałowych oraz pobrane przez zakład emerytalny opłaty.”.

PKPP „Lewiatan” uważa, że przewidziany proces powinien zostać uproszczony. Brzmienie odpowiedniego przepisu uznał za skomplikowane i trudne do wprowadzenia w życie. Dodatkowo, zaliczkowa wypłata emerytury kapitałowej nie powinna być potrącana ze składek przekazywanych do OFE. Dla uproszczenia procesu

zaproprowano rozliczenie zaliczki przez zakład emerytalny w momencie uruchomienia wypłat świadczenia. W takim przypadku pierwsza transza środków z zakładu emerytalnego do ZUS stanowiłaby sumę kwot: wypłaty zaliczkowej i wypłaty regularnej. Projekt ustawy powinien precyzować, w jaki sposób otwarty fundusz emerytalny będzie informowany o waloryzacji świadczeń. W opinii PKPP „Lewiatan” taka informacja powinna być przekazywana przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych. Zaproprowano, aby wprowadzić zmianę do ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych dotyczącą przepisu informującego o braku możliwości transferu środków między funduszami w okresie okresowych wypłat kapitałowych. Ze względu na spodziewaną dużą liczbę wysyłanej korespondencji (generowanej automatycznie i na żądanie członków funduszu) i wzrost kosztów obsługi rachunku zaproprowano, aby razem z wnioskiem o ustalenie uprawnień emerytalnych klient składał ostatnią otrzymaną z funduszu informację o stanie rachunku. Zasygnalizowano, że informacja o stanie rachunków dla osób urodzonych w styczniu 1949 r. powinna być wysłana we wrześniu/październiku 2008 r. W związku z tym dostosowanie statutu funduszu powinno odbyć się najpóźniej do końca września 2008 r. Przepis projektu przewiduje tymczasem, że dostosowanie statutów otwartych funduszy emerytalnych do przepisów ustawy powinno nastąpić najpóźniej w terminie do dnia 30 listopada 2008 r. W obu przypadkach ewentualne dostosowanie statutu powinno nastąpić przed upływem 2008 r. Realizacja tego zadania będzie jednak niezwykle trudna ze względu na zbyt krótki okres na wprowadzenie stosownych zmian. Z tego też względu postulowano przesunięcie proponowanego terminu o co najmniej 2 miesiące.

PKPP „Lewiatan” uważa, że waga problemu dotyczącego konieczności dokończenia reformy emerytalnej, w tym uregulowania zasad wypłaty świadczeń ze środków gromadzonych w OFE, ma dziś priorytetowe znaczenie, zarówno z punktu widzenia społecznego, jak i polityki gospodarczej kraju. Oznacza to potrzebę wypracowania rozwiązań, które będą zgodne z oczekiwaniami społecznymi, uwzględniając przy tym interes przyszłych emerytów i rynku ubezpieczeń. Dlatego PKPP „Lewiatan” zadeklarował udział ekspercki i chęć podjęcia bliższej współpracy w trakcie dalszych prac nad projektem ustawy.

Krajowa Izba Gospodarcza negatywnie oceniła większość rozwiązań dotyczących zasad wypłat emerytur kapitałowych w przesłanym do konsultacji społecznych pro-

jekcie. W ocenie KIG propozycja powierzenia OFE zadania polegającego na wypłacaniu emerytur kobietom w wieku 60-65 lat co prawda ograniczy zjawisko preselekcji, jednak jednocześnie spowoduje skomplikowanie systemu wypłat emerytur. Skutkiem wejścia w życie tego rozwiązania będzie również brak możliwości przygotowania się przez zakłady emerytalne do prowadzenia tego typu działalności na węższej grupie klientów. Zdaniem KIG zaproponowane rozwiązania w sposób zbyt daleko idący ograniczają ryzyka związane z prowadzeniem zakładów emerytalnych, a także jakąkolwiek konkurencję między tego typu podmiotami, zapewniając im jednocześnie bardzo duże zyski przez określenie maksymalnej opłaty za zarządzanie aktywami emeryta na poziomie 3,5 %. Należy w tym miejscu zauważyć, że prowizja ta jest wyższa o średnio 1 % od maksymalnych opłat dystrybucyjnych pobieranych przez Fundusze Inwestycyjne przy niskich kwotach inwestowanych. Prowizje te maleją wraz ze wzrostem wartości inwestowanych środków. Zdaniem KIG zaproponowana w projekcie ustawy o zakładach emerytalnych prowizja jest bardzo wysoka, biorąc pod uwagę średnią wysokość aktywów, jakimi będą zarządzać zakłady emerytalne.

KIG podkreśliła, że zadania związane z wypłacaniem emerytur i zarządzaniem finansami należy uniezależnić od Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, powierzając je niepublicznym zakładom ubezpieczeń emerytalnych. Swoje oficjalne stanowisko w tej sprawie przesłała na początku stycznia br. W opinii KIG ZUS powinien być odpowiedzialny jedynie za wypłacanie tzw. emerytury pochodzącej z „pierwszego filara”. Zakłady emerytalne powinny mieć możliwość swobodnego wyboru podmiotów dokonujących wypłat, oceniając je zarówno pod względem kosztów, jak i jakości świadczonych usług.

Krajowa Izba Gospodarcza postuluje, aby ubezpieczeni mieli prawo wyboru spośród kilku ustandaryzowanych produktów emerytalnych, które dałyby ubezpieczonym większy wybór, tak aby zaspokoić ich oczekiwania. Jednym z nich powinna być emerytura małżeńska, gwarantująca świadczenia kobietom nigdy niepracującym oraz tym z niskimi emeryturami, jednak po osiągnięciu przez nie odpowiedniego wieku (np. 50 lat). W ocenie KIG przedstawione przez MPiPS rozwiązania w zakresie ograniczenia liczby produktów emerytalnych w sposób istotny sprzeciwiają się celom przeprowadzonej w 1999 r. reformy emerytalnej. W projekcie brak jest rozwiązań dotyczących powierzenia zakładom emerytalnym zadań związanych z

wypłatą tzw. „renty rodzinnej”; sytuacja taka wskazuje na to, że świadczenia te w dalszym ciągu będą wypłacane ze środków Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Skutkiem zastosowania powyższego rozwiązania będzie nie tylko utrzymanie dopłat z budżetu do FUS, ale również demotywacja niepracujących małżonków. Gromadzenie środków w otwartych funduszach emerytalnych będzie dla nich bowiem niekorzystne, ponieważ w przyszłości, w przypadku śmierci dobrze zarabiającego małżonka, przyniesie im niższe świadczenia niż „renta rodzinna”.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów ocenił, że aktualna wersja projektowanej ustawy w sposób zasadniczy i pod wieloma względami różni się od rozwiązań proponowanych wcześniej. Problem został nie tylko podzielony na dwa oddzielne tematy, ale przede wszystkim zaprezentowano dalece odmienne koncepcje rodzajów świadczeń, uprawnień do dysponowania zgromadzonym kapitałem, zasad ustalania wysokości świadczeń. Formalnie w projekcie przewidywany jest tylko jeden rodzaj emerytury kapitałowej, zbliżony do indywidualnej emerytury dożywotniej rozważanej w poprzednich projektach. W rzeczywistości uwzględniono trzy formy emerytury kapitałowej, uzależnione od wieku osoby przechodzącej na emeryturę, a także od wysokości zgromadzonych przez nią składek na obu kontach emerytalnych. Na szczególną uwagę zasługuje wprowadzenie rozwiązania określonego mianem okresowej emerytury kapitałowej. Przewidziany sposób funkcjonowania tej formy świadczenia pozwala częściowo złagodzić następstwa różnic w ustawowym wieku emerytalnym w zależności od płci, dla poziomu przyszłych emerytur dożywotnich kobiet. Biorąc pod uwagę horyzont czasowy, w którym realnie może być zrealizowane wyrównanie wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn – rozwiązanie powyższe zatracza jednak cechy tymczasowości. Sytuacja ta zobowiązuje projektodawcę do wnikliwego rozpatrzenia szerokiego spektrum okoliczności, które mogą dotyczyć ubezpieczonych ubiegających się o okresową emeryturę, tak aby maksymalnie zapobiec potrzebie permanentnej nowelizacji przepisów.

Polski Związek Emerytów, Rencistów i Inwalidów ocenił, że jedną z ważniejszych zmian jest rezygnacja z różnych wariantów emerytur. Z przykrością odnotowano zaniechanie emerytury małżeńskiej. Ten rodzaj emerytur był poprzednio przez Związek pozytywnie opiniowany. Odejście od tej koncepcji oznacza bardzo poważne ograniczenie uprawnień ubezpieczonych do dysponowania – swoistą wprawdzie – ale jednak ich własnością. Mało przekonujący jest argument, że eme-

rytura małżeńska byłaby produktem nadmiernie kłopotliwym dla zakładów emerytalnych, bo obarczonym znaczącym poziomem ryzyka. Na rynku ubezpieczeniowym nietrudno znaleźć bardzo wiele ofert wyróżniających się znacznie większą różnorodnością oraz stopniem ryzyka. W dobie coraz to szybszego rozwoju rozwiązań technicznych poziom komplikacji nie stanowi przeszkód w upowszechnianiu się tego typu usług. Wycofanie się z emerytur małżeńskich to nadmierne ułatwianie „życia” zakładom emerytalnym, które mają zarządzać kapitałem zgromadzonym przez ubezpieczonych w otwartych funduszach emerytalnych i wypłacać im świadczenia z tych środków.

Odnosząc się do kwestii związanych z rentami rodzinnymi, Związek stwierdził, że zgodnie z wypowiedziami przedstawicieli Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej, parlamentarzystów oraz innych osób zabierających głos w dyskusji na temat wypłat emerytur z II filara, zabezpieczenie materialne wdów i wdowców, którzy nie wypracowali i nie zdołają wypracować własnych emerytur, ma być zapewnione przez system rent rodzinnych. Renty te mają być finansowane z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Aktualnie nie przewiduje się partycypacji w ich wypłatach zakładów emerytalnych. W sytuacji permanentnego niedoboru środków własnych FUS oznacza to, że cały ciężar wypłat rent rodzinnych będzie ponosić budżet państwa, a ściślej mówiąc podatnicy. Ze względu na powyższe rozwiązanie, które nie przewiduje jakiegokolwiek formy udziału zakładu emerytalnego w zabezpieczeniu bytu materialnego owdowiałego współmałżonka, jest koncepcją budzącą zastrzeżenia i wymagającą przeanalizowania.

Jednocześnie Związek zauważył, że w czasie konsultacji społecznej, która toczyła się wokół poprzedniego projektu ustawy, z szeroką negatywną oceną spotkał się zamysł różnicowania wysokości świadczenia emerytalnego w zależności od prognozowanego dalszego trwania życia według płci. W związku z powyższym Związek uznał, że przywoływane wówczas ważne, merytoryczne argumenty uzasadniają zmianę koncepcji na rzecz tabel wspólnych dla kobiet i mężczyzn.

Zaprezentowana w projekcie procedura ustalania prawa członka OFE do dożywotniej emerytury kapitałowej oraz ustalania jej wysokości wskazują, że obligatoryjne będzie jednoczesne wnioskowanie o emeryturę z I i II filara. Zdaniem Związku zasadne byłoby umożliwienie członkom OFE późniejszego ubiegania się o dożywotnią emeryturę kapitałową w stosunku do terminu ubiegania się o emeryturę „pierw-

szofilarową”, w sytuacji gdy wysokość świadczenia wypłacanego z FUS nie będzie niższa od granicznej – 24 % kwoty bazowej.

Z zadowoleniem Związek odnotował wprowadzenie regulacji przewidującej:

- prawo dziedziczenia składek przekazanych z OFE do zakładu emerytalnego, w ciągu pierwszych 3 lat pobierania dożywotniego świadczenia,
- prawo emeryta do odstąpienia od umowy zawartej z zakładem emerytalnym w terminie 30 dni od otrzymania potwierdzenia zawarcia tej umowy.

Związek ocenił, że zgodnie z intencją projektodawcy ograniczenie liczby „produktów emerytalnych” do jednego (tj. dożywotniej emerytury kapitałowej) miało między innymi pozwolić na skonstruowanie jasnych, prostych i zrozumiałych dla wszystkich ubezpieczonych reguł przyznawania i ustalania wysokości świadczeń emerytalnych ze środków zgromadzonych w OFE. Niestety ustawa w zaproponowanym kształcie jest niekomunikatywna, co po części wynika z charakteru regulowanych problemów. Tym bardziej należy postulować, aby w toku dalszych prac legislacyjnych zwrócić uwagę na zwiększenie czytelności przepisów. Czytelności ustawy sprzyjałoby, gdyby procedury postępowania dotyczące poszczególnych „postaci” emerytur kapitałowych, tj.: okresowej, dożywotniej oraz trzyletniej okresowej, zostały ujęte w postaci odrębnych, kolejnych rozdziałów.

Dodatkowo w ocenie tej organizacji złożoność procedur ustalania uprawnień do emerytur kapitałowych, wyliczania ich wysokości, a także świadomość, że porównanie i wybór ofert zgłaszanych przez poszczególne zakłady emerytalne w praktyce będzie dla ubezpieczonych bardzo trudne. Związek jest zdania, że będzie konieczne systematyczne prowadzenie szeroko zakrojonej akcji informacyjnej, zaadresowanej do osób przechodzących na emeryturę, która pomoże zrozumieć zawilość nowego systemu i umożliwi dokonywanie racjonalnych wyborów.

Odnosząc się do szczegółowych przepisów, Związek wyraził wątpliwość, czy gwarancją państwa jest objęta tylko wypłata emerytur czy również ich pełna wysokość. Zaproponowano doprecyzowanie, komu emerytura jest wypłacana i o jaką umowę chodzi. Przykładowo: „Dożywotnia emerytura kapitałowa jest wypłacana emerytowi przez zakład emerytalny, na podstawie zawartej między nimi umowy emerytalnej”.

Za szczególnie nieczytelną Związek uznał formułę trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej, procedurę jej ustalania i finansowania. Definicja trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej, która jest zamieszczona w słowniczku, nie informuje, że odnosi się ona do sytuacji, kiedy to kwoty składek zgromadzonych w II filarze oraz łącznie w I i II filarze nie spełniają ściśle określonych kryteriów minimalnej wysokości świadczenia emerytalnego. Dla większości ubezpieczonych zrozumienie, w jakich okolicznościach taka postać emerytury będzie ich dotyczyć i jakie będą dla nich dalsze tego skutki – będzie bardzo trudne. Z przepisów projektu wynika, że prawo do trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej będzie ustalane przez ZUS na wniosek złożony w tej sprawie przez członka otwartego funduszu emerytalnego. Jest co najmniej wątpliwe, aby znacząca część ubezpieczonych była w stanie samodzielnie ustalić, że wartość środków zgromadzonych na ich indywidualnych kontach w OFE oraz w FUS nie uprawnia do przyznania im dożywotniej emerytury kapitałowej i wobec tego powinni złożyć wniosek o ustalenie prawa do emerytury trzyletniej okresowej. Jak będzie przedstawiać się dalsze zabezpieczenie emerytalne świadczeniobiorcy w okolicznościach przewidzianych w projekcie, a zwłaszcza w sytuacji, gdy w rezultacie kwota emerytury wypłacanej tylko z FUS będzie się kształtować poniżej 24 %? Wymóg ustalania przez ZUS zaliczkowej wysokości trzyletniej okresowej emerytury budzi analogiczne pytanie o zasadność tej czynności jak w przypadku emerytury okresowej i dożywotniej.

Co do przepisów, w których określono sztywny termin dostosowania statutów OFE do przepisów projektu, Związek zauważył, że termin wejścia w życie tego aktu jest obecnie nieznan.

Zdaniem Forum Związków Zawodowych od rozpatrzenia przez ZUS oświadczenia nie powinna być pobierana jakakolwiek opłata. Odnosząc się do odpowiedniego przepisu, FZZ ocenił, że należałoby wprowadzić obowiązek pisemnego informowania przez ZUS o obowiązku złożenia wniosku o dożywotnią emeryturę kapitałową. W przypadku braku takiego wniosku ZUS z urzędu wyznaczałby zakład emerytalny właściwy do wypłaty emerytury kapitałowej.

Zdaniem FZZ osoba uposażona po śmierci emeryta powinna zawsze nabywać prawo do zwrotu przez zakład emerytalny niewykorzystanych środków składki niezależnie od tego, w którym momencie od dnia przekazania składki do zakładu emerytalnego nastąpiła śmierć emeryta. Dodatkowo kwestie wskazane w przepisie

zawierającym delegację do wydania rozporządzeń powinny być uregulowane ustawowo.

Rada Nadzorcza Zakładu Ubezpieczeń Społecznych zauważyła, że przedłożony projekt ustawy o zasadach wypłat emerytur kapitałowych zawiera nową, znacznie zmienioną wersję regulacji dotyczącej zasad nabywania i wypłat emerytur uzyskanych za środki finansowe gromadzone przez ubezpieczonych w otwartych funduszach emerytalnych. Najtrudniejszy problem, jaki stał przez projektodawcami, dotyczył dostosowania zasad wypłaty świadczeń do występującego w polskim prawie emerytalnym zróżnicowania wieku emerytalnego kobiet i mężczyzn. Obecny projekt wprowadza nowe rozwiązanie tego problemu, ustalając, że wiek nabycia prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej z zakładu emerytalnego będzie dla kobiet i mężczyzn równy i będzie wynosił 65 lat. Przed osiągnięciem tego wieku osoba uprawniona do emerytury miałaby pobierać ze środków zgromadzonych w otwartych funduszach emerytalnych wypłatę programowaną, nazwaną emeryturą okresową.

W ocenie RN ZUS ta kluczowa propozycja nowego projektu rozwiązuje najważniejsze mankamenty wcześniejszych projektów. Przy takiej regulacji znacznie efektywniejsze jest zastosowanie wspólnych dla obu płci tablic długości dalszego trwania życia. Przy innym dla obu płci wieku wykupu emerytury dożywotniej zastosowanie jednolitych tablic nie eliminowałoby ryzyka dyskryminacji kobiet. Kobiety byłyby bowiem „rozpoznawane” przez zakłady emerytalne wśród wszystkich ubezpieczonych po dacie urodzenia. Oferta świadczeń dla emerytów mających mniej niż 65 lat miałaby wtedy dodatkowo wliczone ryzyko dłuższego niż przeciętnie okresu pobierania świadczenia, przez co świadczenie byłoby odpowiednio niższe. Nowa regulacja sprawia więc, że ujednolicone tablice będą rzeczywiście czynnikiem wyrównującym wysokość emerytur kobiet i mężczyzn przy jednoczesnym zminimalizowaniu kosztów takiego wyrównania dla całego systemu. Jednocześnie przyjęte rozwiązania w zakresie rodzajów świadczeń rozwiązują inny problem. Odsuwa się bowiem o 5 lat konieczność rozpoczęcia działania rynku zakładów emerytalnych. Odsunięcie rozpoczęcia działania zakładów było, jak się wydaje, koniecznością, ponieważ szanse na ich uruchomienie do dnia 1 stycznia 2009 r. są już znikome. Przyjęte rozwiązanie nie tylko umożliwi rozpoczęcie działania zakładów emerytalnych na czas, ale także zmniejszy ryzyko braku chętnych

do otwarcia tych zakładów w pierwszych latach działania rynku. Należy podkreślić, że pierwsze lata funkcjonowania zakładów oznaczają dla nich głównie inwestycje i poważne koszty. Konsekwencją przyjętych rozwiązań w zakresie świadczeń będzie to, że w roku pierwszych wypłat emerytur dożywotnich, którym według obecnych propozycji ma być rok 2014, skumuluje się większa liczba klientów zakładów emerytalnych (sześć pierwszych roczników kobiet i pierwszy rocznik mężczyzn), co będzie czynnikiem poprawiającym rentowność zakładów.

RN ZUS podniosła również, że w projekcie znika możliwość wyboru świadczenia spośród trzech równorzędnych (i wykluczających się) rodzajów świadczeń, która była przewidziana w poprzednim projekcie. Emeryturę z gwarantowanym okresem wypłat zastąpiono rozwiązaniem uniwersalnym, dającym wszystkim gwarancję, że w przypadku ich śmierci w ciągu 3 lat od uzyskania prawa do emerytury dożywotniej część ich kapitału zgromadzonego w II filarze będzie podlegać dziedziczeniu. Skierowanie możliwości skorzystania z tej gwarancji dla wszystkich, zamiast dla tych, którzy zrezygnują z innej formy emerytury, należy ocenić pozytywnie. W uzasadnieniu brakuje jednak informacji, jaki jest koszt dla funkcjonowania całego systemu tego typu gwarancji i jakby ten koszt się zmieniał w przypadku przyjęcia innej długości okresu gwarancji. Z katalogu świadczeń wyeliminowano też występującą w poprzednim projekcie emeryturę małżeńską. Oznacza to, że w razie śmierci współmałżonka formą zabezpieczenia będzie renta rodzinna. Renta rodzinna będzie asekurowana w Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, a nie przez zgromadzony kapitał współmałżonka. Rozwiązaniu przyjmowanemu w tym zakresie nie towarzyszy jednak informacja przedstawiająca w szerokim aspekcie skutki tego rozwiązania. Zmianie ulega bowiem alokacja ryzyka w systemie kapitałowym, wyraźnie zarysowuje się jego przeniesienie z ubezpieczonych i zakładu emerytalnego w stronę Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Oznacza to dodatkowe obciążenie – zamiast uwolnienia – finansów systemu repartycyjnego, w układzie horyzontalnym (20 – 25-letnim); tymczasem wówczas to jego deficyt narastać będzie systematycznie aż do osiągnięcia apogeum w 2030 r. Dostępne analizy wskazują, iż deficyt w FUS wyniesie wówczas około 30 mld zł, co jest wielkością zbliżoną do obecnego oficjalnego deficytu budżetowego. Przy utrzymaniu się negatywnego trendu demograficznego, ujemnego bilansu migracji oraz prawdopodobnego średniookresowego osłabienia tempa wzrostu PKB poniżej 5 % może to oznaczać co

najmniej pogłębienie deficytu budżetowego i napięć w systemie podatkowym. W ocenie RN ZUS należy zauważyć, że przywrócenie zasady, że po śmierci współmałżonka świadczenie emerytalne byłoby asekurowane jego zgromadzonym kapitałem emerytalnym, uwolniłoby FUS od partycypacji finansowej w systemie kapitałowym oraz pozwoliłoby zachować klarowność źródeł wypłat łączonych świadczeń. Kapitał pozostały mógłby przejść na własność zakładu emerytalnego po śmierci drugiego współmałżonka lub – jeśli świadczenie rentowe miałyby być utrzymane – na poczet Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Rozstrzygnięcie dylematów związanych z przyjęciem konkretnego rozwiązania w tym zakresie powinno jednak nastąpić po oszacowaniu jego skutków. Obecnie zaś brak jest danych liczbowych, które powinny poprzedzać właściwą dyskusję. Podjęcie ostatecznej decyzji powinno być więc poprzedzone przedstawieniem szacunków ryzyka możliwych rozwiązań dla sfery finansów publicznych oraz ryzyka ich społecznego efektu (stopnia bezpieczeństwa finansowego wdów i wdowców). Niezależnie od tego za niezbędne należy uznać także otwarcie dyskusji nad zasadnością utrzymywania obecnego zakresu zabezpieczenia rentą wdowią, ze szczególnym uwzględnieniem w tej dyskusji wpływu, jaki zmiany w tym zakresie mogłyby wywrzeć na podniesienie poziomu aktywności zawodowej kobiet.

Podsumowując, RN ZUS stwierdziła, że projektowane przepisy, w szczególności dotyczące emerytur kapitałowych, mają logiczną i spójną konstrukcję. Opiera się ona na założeniu, iż świadczenie emerytalne ma charakter zbliżony do ograniczonego prawa rzeczowego, podlega dziedziczeniu w krótkim okresie, na ściśle określonych zasadach. Niezależnie od ogólnej pozytywnej oceny regulacji zawartych w przedłożonym projekcie RN ZUS zgłosiła do niego uwagi szczegółowe. RN skrytykowała pozbawienie prawa do emerytury wszystkich ubezpieczonych, których świadczenie będzie niższe od równowartości 24 % kwoty bazowej. W warunkach roku 2008 tą kwotą graniczną byłoby 546 zł. Osoby, których świadczenie byłoby niższe, nie miałyby prawa do żadnego świadczenia z tytułu składek opłaconych w I filarze. Miałyby jedynie, według projektu, prawo odebrania (jednorazowego lub w ratach) składek zgromadzonych na ich koncie w otwartym funduszu emerytalnym, jednak nie w momencie stwierdzenia braku prawa do emerytury, ale dopiero po osiągnięciu 70 roku życia. Projektodawcy, wprowadzając te ograniczenia, uzasadniają je dostosowaniem do zasad nabywania prawa do emerytury ze starego sys-

temu, w którym, aby uzyskać prawo do emerytury, należało się wykazać określoną w przepisach długością okresów składkowych i nieskładkowych. RN ZUS nie znalazła podstaw do takiej analogii. W starym systemie, w którym na wymiar emerytury w dużym stopniu wpływała jednakowa dla wszystkich kwota socjalna, osoby mało zarabiające i krótko opłacające składki były największymi beneficjentami systemu wypłat. Ten mechanizm spłaszczenia świadczeń powodował w praktyce, że osoby, które miały większe dochody i dłuższy staż ubezpieczeniowy, dokładały się do emerytur osób z małym stażem i niskimi zarobkami. W starym systemie naturalne więc było, że skorzystanie z dobrodziejstwa, jakie niósł sposób obliczania świadczeń, powinno być ograniczone pewnymi rygorami. Na marginesie należy zresztą zauważyć, że rygory te dotyczyły odpowiednio długiego stażu ubezpieczeniowego, a nie wysokości opłacanych składek. W nowym systemie te powody do stawiania barier znikają. Nowa emerytura jest bowiem obliczana w oparciu o zasadę ekwiwalentności, co oznacza, że wysokość emerytury będzie uzależniona tylko od wysokości opłaconych składek oraz przewidywanej długości dalszego życia ubezpieczonego. W takich warunkach wypłata emerytur dla osób, które miały krótki staż ubezpieczeniowy i niskie składki, nie jest obciążeniem dla systemu (wobec krótkiego stażu nie miałyby one bowiem prawa do podniesienia swojej emerytury do wysokości emerytury minimalnej). Generalnie więc należy ocenić jako kontrowersyjny pomysł pozbawienia emerytury osób, których świadczenie nie przekracza 24 % kwoty bazowej. W warunkach systemu zdefiniowanej składki i zasady ekwiwalentności świadczeń taka regulacja zbytnio ogranicza prawa uczestników systemu, nie przewidując dla nich żadnej rekompensaty za składki odprowadzone do I filaru i nakazując im czekać do 70 roku życia na zwrot składek z II filaru.

W ocenie RN ZUS w projekcie przewidziano istotną rolę do odegrania dla Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Przede wszystkim Zakład ma być instytucją przekazującą emerytury, ma brać czynny udział w ustalaniu wysokości emerytury z obydwu filarów i wydawać decyzje o prawie do emerytury, ma wykonywać szereg innych czynności w ramach współdziałania z zakładami emerytalnymi. Zakład Ubezpieczeń Społecznych występuje w tym zakresie jako instytucja wykonująca zadania na rzecz kapitałowego segmentu ubezpieczeń emerytalnych. Uwzględniono to przez wskazanie, że zakład emerytalny przekazuje do Zakładu Ubezpieczeń Społecz-

nych środki na wypłatę świadczeń oraz zryczałtowane opłaty na pokrycie kosztów związanych z obsługą dożywotniej emerytury kapitałowej. Jak wynika z tego przepisu, Zakład Ubezpieczeń Społecznych otrzyma zwrot kosztów za działania związane z obsługą dożywotniej emerytury kapitałowej. Ustawa nie mówi jednak o pokryciu kosztów innych działań związanych z obsługą wypłaty świadczeń z II filara, np. w zakresie obsługi okresowej emerytury kapitałowej i trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej. Brak regulacji ustawowej w tym zakresie oznacza, że koszty w tym zakresie musiałyby być pokryte z odpisu na ZUS z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, co oznaczałoby obciążenie I filara kosztami funkcjonowania II filara. RN ZUS oceniła, że w przepisach projektu w niewystarczającym stopniu zabezpieczono prawo Zakładu Ubezpieczeń Społecznych do wynagrodzenia za czynności wykonywane w ramach obsługi emerytur z II filara.

RN ZUS uznała również, że przedłożony jej projekt nie precyzuje dostatecznie dobrze, z jakiego źródła zostanie sfinansowana waloryzacja okresowej emerytury kapitałowej. Wątpliwości Rady wzbudziło również, czy samo podpisanie umowy musi nastąpić za pośrednictwem ZUS (np. w placówce ZUS), czy też możliwe jest podpisanie umowy przy udziale podmiotów trzecich i dostarczenie przez te podmioty podpisanej umowy do ZUS. Uzasadnienie projektu sugeruje, że ZUS miałby w tym zakresie wyłączność, jednak brzmienie przepisów nie skłania do takich jednoznacznych wniosków. Wątpliwości te pogłębia brak precyzyjnego określenia dopuszczalnych czynności akwizycyjnych zakładów emerytalnych wobec ich potencjalnych klientów.

W trakcie prowadzonych konsultacji do projektu ustawy o zasadach wypłat emerytur kapitałowych z dnia 19 lutego 2008 r. swoje uwagi zgłosiła również Izba Gospodarcza Towarzystw Emerytalnych. Zwróciła uwagę na potrzebę uporządkowania ustawy oraz wprowadzenia odrębnych rozdziałów dla poszczególnych produktów wypłacanych przez OFE i zakład emerytalny. Izbie wydawały się niejasne pojęcia umowy emerytalnej i to, czy dotyczy tylko i wyłącznie umowy o emeryturę dożywotnią. Izba nie zanegowała możliwości realizacji wypłaty okresowych emerytur kapitałowych.

Ponieważ ustawa wprowadziła symetrię w prawach członków – np. zachowanie formy dziedziczenia środków przez okres 3 lat w mechanizmie trzyletniej emerytury okresowej, tak jak ma to miejsce w dożywotniej, Izba uważała więc, że należy

zrównać prawa członków w zakresie podziału środków po rozwodzie/unieważnieniu małżeństwa po osiągnięciu 65 roku życia. Kapitał (składka) osoby, której przekazano środki do ZE po przyznaniu emerytury dożywotniej nie podlega podziałowi w efekcie rozwodu/unieważnienia małżeństwa. Stoją więc na stanowisku, że także w przypadku osoby, która z powodu kwoty ekwiwalentu (poniżej 80 zł) otrzymała prawo jedynie do trzyletniej emerytury okresowej, nie należy zgromadzonych środków poddawać procedurze podziału w efekcie rozwodu/unieważnienia małżeństwa. Dodatkowym argumentem jest niska wartość tych kapitałów (niższa niż w przypadku emerytury dożywotniej).

Izba uważa również, że po przyznaniu okresowej emerytury kapitałowej oraz trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej nie powinny mieć miejsca transfery między OFE takich osób (w przeciągu odpowiednio 5 lat i 3 lat) – podobnie jak nie ma możliwości zmiany zakładu emerytalnego (w tym przypadku jest tylko 30-dniowy okres na początku). Zdaniem Izby projekt ustawy zupełnie pomija tę kwestię (nie mówi, czy transfery są możliwe czy nie), być może z powodu skomplikowania procesu rozliczeniowego z ZUS przy dopuszczeniu transferów po przyznaniu emerytury.

IGTE zwróciło również uwagę na kwestię braku uwzględnienia kosztów OFE. Ustawa zdaniem IGTE nie uwzględnia żadnych kosztów ponoszonych przez OFE z tytułu administrowania okresową emeryturą kapitałową. Zasadne mogłoby być zastosowanie stawki 3,5 % pobieranej od każdorazowej wypłaty z rachunku, podobnie jak to ma miejsce w propozycji ustawy o zakładach emerytalnych. Administrowanie rachunkiem wypłaty okresowej w OFE jest bowiem związane z podobnymi procedurami operacyjnymi jak administrowanie rachunkiem emerytury dożywotniej w ramach funduszu emerytur kapitałowych. Niezależnie od opłaty w wysokości 3,5 %, towarzystwa emerytalne powinny mieć prawo pobierania opłaty za zarządzanie aktywami zgodnej z art. 136 ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. Należy tu podkreślić, że w niektórych funduszach opłata za zarządzanie jest dodatkowo ograniczona limitem kwotowym obowiązującym do dnia 31 grudnia 2010 r. Obecny projekt ustawy o zasadach wypłat emerytur kapitałowych nie przewiduje w ogóle żadnego wynagrodzenia za obsługę emerytur okresowych dla towarzystw emerytalnych zarządzających takimi funduszami. Aby stworzyć towarzystwom równe warunki działania, należy wraz z wprowadzaniem

emerytur kapitałowych znieść limit opłaty za zarządzanie, tzn. skreślić art. 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2003 r. o zmianie ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych oraz niektórych innych ustaw oraz zezwolić towarzystwom na odpowiednie zmiany statutów. Część PTE uważa, że środki członków OFE, którym przyznano okresową emeryturę kapitałową oraz trzyletnią emeryturę okresową, nie powinny być wliczane do wartości kapitałów członkowskich osób będących w fazie oszczędzania, jako podstawy opłaty za zarządzanie. Dla osób będących w fazie wypłat opłata za zarządzanie powinna być naliczana niezależnie – być może w ramach aktywów netto odrębnego subfunduszu o niższym profilu ryzyka.

Projekt ustawy o zasadach wypłat emerytur kapitałowych przewiduje tylko jedną ostateczną formę dożywotniego świadczenia emerytalnego, tzn. indywidualną dożywotnią emeryturę kapitałową. Wprowadza przy tym mechanizmy mające łagodzić, jak to jest nazwane w uzasadnieniu, „szok przejścia” czyli zmianę stanu, w którym kapitał emerytalny podlega dziedziczeniu w fazie akumulacji, do braku takiej możliwości z chwilą rozpoczęcia pobierania emerytury dożywotniej. Zastosowane rozwiązania rozciągają tę zmianę na okres 3 lat. Zdaniem Izby, o ile słuszne wydają się zamierzenia ograniczające możliwości dziedziczenia kapitału emerytalnego na rzecz przyszłych pokoleń i w ten sposób „uszczelniające” system emerytalny, o tyle zaproponowane mechanizmy w dalszym ciągu nie rozwiązują kwestii majątku wspólnego małżonków gromadzonego m.in. w celach emerytalnych i utraty prawa do korzystania ze wspólnego dorobku życiowego przez jednego ze współmałżonków w przypadku śmierci drugiego w okresie pobierania dożywotniej emerytury kapitałowej, co ma szczególne znaczenie w przypadku niepracujących (lub krótko pracujących, posiadających niskie świadczenia) żon, pozostających na utrzymaniu mężów – najczęściej żyjących krócej.

Izba wskazała, że w obecnym stanie prawnym istnieje możliwość zapewnienia środków z II filara niepracującej żonie po śmierci męża, jeżeli przed przejściem męża na emeryturę małżonkowie dokonają podziału majątku wspólnego. W opinii Izby jest to jednak rozwiązanie „dla bogatych” – osób, które w razie wystąpienia takiej potrzeby życiowej wykażą się odpowiednią zaradnością, poniosą odpowiednie opłaty notarialne itp. Aby zapewnić wszystkim obywatelom łatwy dostęp do przysługujących im praw bez uciekania się do skomplikowanych procedur praw-

nych, czy wręcz rozwodów, Izba proponowała, aby ustawa przewidywała rozwiązanie zaproponowane przez IGTE w stanowisku do projektu z dnia 28 listopada 2007 r., np. nową zasadę zapisaną w ustawie o OFE, pozwalającą na dokonanie przez współmałżonków podziału środków w OFE przed wykupieniem emerytury. Rzecz jasna taki podział musiałby się dokonywać z odpowiednim, kilkumiesięcznym wyprzedzeniem przed wykupieniem tej emerytury (złożeniem wniosku w ZUS).

IGTE proponowało również zmianę uregulowań dotyczących emerytur dla osób urodzonych po dniu 31 grudnia 1948 r. – wprowadzenie limitu środków – 24 % kwoty bazowej. Projekt ustawy odbiera prawo do emerytury osobom, dla których kwota ustalonej emerytury jest mniejsza niż 24 % kwoty bazowej. O takim uregulowaniu zdaniem Izby nigdy nie było mowy. Wprowadzając reformę emerytalną, mówiono o podstawowej zasadzie powiązania wysokości emerytury z wysokością środków zgromadzonych zarówno w I, jak i w II filarze.

Izba uważała również, iż brak jest w projekcie rozwiązania kwestii drobnych kwot zgromadzonych na kontach członków otwartych funduszy emerytalnych. Projekt jej zdaniem komplikuje kwestie związane z problemem niewielkich środków zgromadzonych na rachunkach członków otwartych funduszy emerytalnych. W najgorszej sytuacji są osoby, które w OFE zgromadziły niewielkie środki i dodatkowo nie nabędą prawa do emerytury z powodu niespełnienia cezur 24 % kwoty bazowej.

IGTE podaje przykład, w którym w OFE znajduje się osoba mająca 1,30 zł zgromadzonych środków. Nie ma prawa do emerytury z FUS. Zgodnie z projektem ustawy ma prawo do trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej (dodatkowa niezgodność ze słowniczkiem, który stwierdza, że trzyletnia okresowa emerytura kapitałowa dotyczy osób powyżej 65 roku życia). Do 63 roku życia miesięczna wysokość tej emerytury wyniesie 1 gr. Następnie osoba ta musi czekać siedem lat, aby złożyć wniosek o wypłatę z OFE 94 groszy (członek OFE ma prawo do jednorazowej wypłaty wszystkich środków zgromadzonych na rachunku, o ile ukończył 70 lat). Pomysł zupełnie nieuzasadniony ekonomicznie, narzucający zarówno na Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i na otwarte fundusze emerytalne zupełnie zbędne koszty nieadekwatne do korzyści przyszłego emeryta.

Izba podnosiła również kwestię braku prawa do odstąpienia od umowy emerytalnej. Jej zdaniem komplikuje to system i nie daje żadnej wartości dodanej. Jest niesymetryczne z ustawą o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, gdzie nie można odstąpić od podpisanej umowy.

Ponadto wskazywano na błędne założenia odnośnie do informacji o pieniężnej wysokości środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego. Projekt ustawy rozpatruje właściwie tylko jedną sytuację. Osoba składa wniosek o emeryturę od razu po nabyciu prawa do emerytury. Jeżeli osoba będzie dalej pracowała i złoży wniosek np. po osiągnięciu 64 roku życia, to ZUS będzie wydawał decyzję o zaliczkowej wysokości okresowej emerytury kapitałowej na podstawie informacji sprzed czterech lat.

Stąd proponuje się, aby ZUS opierać się mógł nie tylko na informacji przekazanej w trybie nowego art. 192 ust. 2, ale także na informacji przekazywanej w trybie art. 191 i art. 192 ust. 1 (o ile tylko są aktualne, to jest wystawione przez fundusz nie później niż na 3 miesiące przed złożeniem wniosku).

Wskazano również na brak trybu umorzeń środków z otwartych funduszy emerytalnych. O ile przeliczenie środków na jednostki rozrachunkowe w przypadku wpłynięcia składki na konto członka otwartego funduszu emerytalnego jest opisane szczegółowo w ustawie o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych, o tyle kwestia umorzeń jednostek rozrachunkowych w przypadku wypłat okresowych emerytur kapitałowych jest potraktowana szczątkowo. Najlepszym rozwiązaniem byłoby przyjęcie zasad takich jak w przypadku obsługi kwot zwrotu nienależnych składek do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. W obecnej sytuacji może dojść do zdarzenia, w którym pomniejszenie kwoty składek przez ZUS będzie większe niż wartość środków zgromadzonych na rachunku członka. Wystąpi niedobór, którego ustawodawca nie przewidział. O ile w art. 100b przewidziano umorzenie wszystkich środków i wypłatę do ZE po decyzji przyznającej emeryturę dożywotnią, nie jest nigdzie napisane enumeratywnie, iż w przypadku nieprzyznania emerytury okresowej (osoba 60-letnia) lub emerytur dożywotniej lub trzyletniej okresowej (dla osoby 65-letniej) – z powodu niespełnienia kryterium 24 % kwoty bazowej, OFE umarza pozostałe środki po bieżącej cenie jednostki rozrachunkowej i zwraca je do ZUS. Na podstawie lektury nowego art. 100b (do ustawy o OFE) nie jest jasne, jak OFE będzie umarzać środki na rachunkach członków, aby sfinanso-

wać emerytury okresowe. W ogóle zdaniem Izby art. 100b odnosi się tylko do artykułów ustawy poświęconych okresowej emeryturze kapitałowej i dożywotniej emeryturze – a co z trzyletnią emeryturą okresową? W ocenie IGTE nie jest jasne, czy w przypadku okresowych emerytur (z OFE) umorzenie będzie za okresy miesięczne czy za cały rok z góry (do następnej waloryzacji)? Kiedy ZUS będzie się zwracać po środki – przy najbliższym pliku składkowym, bez względu kiedy będzie przekazany (za tydzień, za miesiąc)?

Zdaniem Izby zasadne wydaje się opracowanie takiej procedury (a może i wprowadzenie przepisu ustawowego), aby decyzje dotyczące przyznania emerytur dożywotnich były przekazywane do OFE partiami (tak jak listy składkowe), np. raz w tygodniu. Oczywiście najlepiej w terminach niepokrywających się z obsługą ZUS-owskich plików składkowych. Dopuszczenie możliwości np. dziennego przekazywania decyzji przez ZUS i codziennych przelewów do ZE zwiększa koszty systemowe i narusza interes członków OFE (nieefektywne zarządzanie rezerwami gotówkowymi, płynnością).

Ponadto IGTE wskazywało na brak rozwiązań korekty wysokości okresowej emerytury kapitałowej. W przypadku członków otwartych funduszy emerytalnych mają miejsce zdarzenia z zakresu podziału środków w przypadku zmiany stosunków majątkowych między małżonkami oraz śmierci członka OFE. Zdarzenia te mogą spowodować, że stan środków członka OFE ulegnie znaczącym zmianom. Zmiany te mogą skutkować zarówno zwiększeniem (otrzymanie środków od współmałżonka, otrzymanie zaległych składek), jak i zmniejszeniem (przekazanie środków byłemu współmałżonkowi).

W ocenie Izby intencją ustawodawcy było wprowadzenie zmiany wysokości świadczenia wypłacanego z OFE (dla obu produktów – okresowej emerytury kapitałowej i trzyletniej) tylko w efekcie ustawowej waloryzacji, jaka obowiązuje w FUS. Wszelkie więc zmiany kapitału w OFE w wyniku przekazania składek zaległych, zwrotu nienależnych składek do ZUS, zmniejszenia środków w efekcie podziału majątku wspólnego po rozwodzie/unieważnieniu małżeństwa są obojętne dla wysokości świadczenia. Izba uważa, że warto to wskazać w przepisie ustawowym (iż zdarzenia te nie zmieniają wysokości świadczenia).

Izba zwraca także uwagę, że powyższe tytuły mogą spowodować zmianę produktu, do którego ubezpieczony ma prawo. Np. uzyskanie po 65 roku życia dodatkowych

środków, czy to z podziału środków po rozwodzie czy przekazaniu składek zaległych przez ZUS, może skutkować, iż członek OFE niespełniający wcześniej kryterium ekwiwalentu emerytury kapitałowej w wysokości 80 zł może teraz zacząć je spełniać. Czy osoba taka będzie mogła zrezygnować z trzyletniej emerytury kapitałowej i wybrać ofertę świadczeń ZE? Takiej możliwości w tym projekcie Izba nie widzi.

Izba Gospodarcza Towarzystw Emerytalnych zgłosiła również szereg uwag o charakterze szczegółowym. Dla Izby nie był jasny cel i intencje przyświecające ustawodawcy przy wprowadzeniu „trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej”. Powyższe świadczenie ma być wypłacane w okresie 3 lat po ukończeniu przez emeryta 65 roku życia. Zgodnie z projektem członek OFE nabywa prawo do dożywotniej emerytury kapitałowej. Prawo do trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej powstaje jedynie w sytuacji, gdy ekwiwalent emerytury kapitałowej jest niższy niż 80 zł. Oznacza to, że części emerytów prawo do trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej przysługuje jedynie przez okres 36 miesięcy, nie dłużej jednak niż do wyczerpania środków z OFE. Ustawa zdaniem IGTE nie zawiera postanowień określających, co dzieje się w sytuacji, gdy środki te wyczerpią się np. w 5 miesiącu wypłaty tego świadczenia. Czy emeryt uzyska wtedy z urzędu decyzję ZUS o przyznaniu emerytury dożywotniej? Jeżeli tak, to jak wyliczanej, a jeżeli nie, to jakie będzie jego zabezpieczenie emerytalne. W analizowanym przepisie w opinii Izby powstaje kolejna wątpliwość. Skoro członek OFE wniosek o wypłatę trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej składa łącznie z wnioskiem o ustalenie prawa do dożywotniej emerytury kapitałowej i wysokość świadczenia w postaci trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej jest ustalana przez ZUS na podstawie aktualnej informacji pochodzącej od OFE, w sprawie wysokości środków zgromadzonych na rachunku w OFE, a także uwzględniając przepisy ustawy o OFE dotyczące gwarantowanej stopy zwrotu, zdaniem IGTE ZUS powinien dokonać wyliczenia wysokości trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej, aby nie istniała możliwość „wyczerpania środków zgromadzonych na rachunku w OFE”.

Zdaniem IGTE przepisy dotyczące zawarcia umowy emerytalnej nie wskazują jednoznacznie terminów obsługi. Brak również wskazania do odpowiednich rozporządzeń.

Kategoryczne stwierdzenie „własnym podpisem” wyklucza w opinii IGTE możliwość działania przez pełnomocnika lub za pośrednictwem notariusza w przypadku osób niemogących pisać. Użyte w projekcie ustawy stwierdzenie „własnym” wyklucza ich zdaniem możliwość zastosowania w tym przypadku ogólnych przepisów Kodeksu cywilnego. Należy zamiast zwrotu „własnym podpisem” odwołać się tylko do formy pisemnej, jak ma to miejsce w przypadku zawierania umowy z OFE. Ponadto nałożenie na członka OFE obowiązku złożenia oświadczenia o zapoznaniu się z ofertą wszystkich zakładów emerytalnych jest zbyt daleko idącym nakazem, którego i tak nie można wyegzekwować.

Izba zaproponowała zastąpienie słowa „rozrządzenia”, które po wielu latach zostało usunięte z ustawy o OFE, ale ponownie pojawiło się w projekcie niniejszej ustawy, powszechnie zrozumiałym słowem „dyspozycja” lub „wskazanie” (stosowane także w ustawie o OFE), bowiem wskazanie osób uprawnionych do otrzymania środków po śmierci emeryta jest zdaniem Izby klasycznym przykładem rozporządzenia środkami na wypadek śmierci. W tym postanowieniu powinny zostać zapisane regulacje podobne lub identyczne jak rozwiązania funkcjonujące w ustawie o OFE, dające prawo członkom OFE do wskazania osób uprawnionych do otrzymania środków po ich śmierci. Przepisy projektu pozostawiają zbyt wiele możliwości interpretacyjnych (np. w zakresie formy, treści, zakresu danych osoby wskazanej, liczby osób, bowiem projekt określa możliwość wskazania tylko jednej osoby itp.).

Wskazano również na fakt, iż ustawa nie zawiera żadnych przepisów regulujących sposób wypłaty środków na rzecz osób wskazanych lub spadkobierców (np. określenia, czy środki te są wypłacane za pośrednictwem ZUS).

Przepis dotyczący „dziedziczenia środków” powinien być zdaniem Izby ograniczony wyłącznie do sytuacji, w których między emerytem a współmałżonkiem w chwili dokonania rozporządzenia istnieje ustawowa wspólność majątkowa. Projektowany przepis jej zdaniem narusza przepisy Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego, które nie wymagają zgody współmałżonka na rozporządzenie własnym majątkiem osoby w przypadku ograniczenia lub zniesienia majątkowej wspólności ustawowej między małżonkami. A *contrario* w przypadku braku zgody współmałżonka, ustawa powinna określać skutki braku takiej zgody współmałżonka na rozporządzenie środkami, np. nieważność wskazania. Brak zgody = środki wchodzą w skład spad-

ku, a członek ma prawo dokonać rozporządzenia np. testamentowego, a więc projektowany przepis i tak traci sens (istnieje więc łatwy sposób obejścia go, gdy małżonek – niebędący we wspólnocie – nie chce wyrazić zgody). Pozostawienie przepisu w zaproponowanym brzmieniu powoduje wątpliwości, w jaki sposób interpretować zgodę współmałżonka na dokonanie czynności prawnej przez osobę posiadającą pełną zdolność do czynności prawnej. Powyższy przepis w sytuacji braku majątkowej wspólności ustawowej jest naruszeniem norm przepisów Kodeksu rodzinnego i opiekuńczego.

Zgodnie z projektem emeryt może dokonać rozrządzenia na wypadek śmierci przez pisemne wskazanie osoby uposażonej bezpośrednio zakładowi emerytalnemu, ale w przypadku braku wskazania osoby uposażonej środki zgromadzone w otwartym funduszu emerytalnym wchodzi w skład spadku (powinno być – środki zgromadzone w zakładzie emerytalnym).

Niejasności zdaniem Izby budzi wskazanie osoby uposażonej – czy jasne jest dostatecznie, że dotyczy to tylko produktu oferowanego przez ZE, czyli dożywotniej emerytury kapitałowej?

Dlatego Izba proponowała brzmienie przepisu: „W przypadku braku wskazania osoby uposażonej, środki wchodzi w skład spadku” – ponieważ nie są to już środki w OFE.

Następne wątpliwości Izby dotyczą tego, czy jest dostatecznie jasne (gdzie jest przepis), że osobami uposażonymi w produkcji emerytury okresowej (60 – 65) oraz trzyletniej okresowej są te same osoby, które członek OFE wskazał w umowie o członkostwo w OFE (lub później zmienił rozrządzenie), to jest, że obowiązują zasady wskazywania beneficjentów z ustawy o OFE?

Zdaniem Izby kwota będąca granicą ekwiwalentu emerytury kapitałowej dla środków powinna ulegać waloryzacji. Przy corocznym procesie waloryzacji emerytur kwota graniczna (80 zł) według projektu ustawy pozostaje niezmienna.

IGTE podnosiła również kwestię prawa do odstąpienia od umowy, które jej zdaniem jest zapisane w sposób niezrozumiały. Zgodnie z projektem zakład emerytalny niezwłocznie potwierdza pisemnie zawarcie umowy z członkiem OFE. Brak jest trybu takiego potwierdzenia lub delegacji dla Rady Ministrów do określenia warunków pisma zawierającego potwierdzenie (treść informacji, sposób doręcze-

nia). Przyjmując, iż ustawodawca świadomie chce udzielić członkowi OFE takiego uprawnienia, zdaniem Izby należy więc wskazać potrzebę doprecyzowania projektowanych przepisów, w których pojawiają się następujące pytania:

- czemu ma służyć prawo do odstąpienia, skoro członek OFE, zawierając umowę, ma obowiązek złożyć oświadczenie o zapoznaniu się z ofertami wszystkich zakładów emerytalnych (należy domniemywać, że jego wybór jest przemyślany),
- od jakiego terminu liczyć okres 30 dni,
- czy oświadczenie o odstąpieniu musi być doręczone czy też np. nadane na poczcie w terminie 30 dni (od kiedy oświadczenie wywołuje skutki prawne czy mają w tej sytuacji zastosowanie ogólne przepisy Kodeksu cywilnego),
- dlaczego oświadczenie o odstąpieniu jest kierowane do ZUS, a nie do strony umowy emerytalnej, tzn. zakładu emerytalnego (zaprzeczenie ogólnej definicji prawa do odstąpienia od umowy zawartej w przepisach Kodeksu cywilnego),
- w jaki sposób ZUS będzie obliczał termin zawity na złożenie oświadczenia o odstąpieniu, w sytuacji gdy nie dysponuje informacją o dacie potwierdzenia zawarcia umowy emerytalnej (informacja ta jest kierowana do członka OFE przez zakład emerytalny),
- czy ZUS ma prawo negatywnie rozpatrzyć oświadczenie członka OFE o odstąpieniu od umowy emerytalnej, na co zdaniem Izby wskazuje projektowany przepis,
- czy ZUS może rozpatrzyć oświadczenie tylko pozytywnie? – opłata 160 zł ponoszona jest bowiem za rozpatrzenie,
- co się stanie, gdy składając oświadczenie o odstąpieniu od umowy zawartej z zakładem emerytalnym członek OFE nie dokona wyboru nowego zakładu emerytalnego (zgodnie z ogólnymi przepisami oświadczenie o odstąpieniu jest ważne, a sankcja nieważności zawarta w projektowanym przepisie odnosi się wyłącznie do sytuacji, gdy emeryt nie uiści kwoty opłaty),
- dlaczego opłata jest ponoszona na rzecz ZUS, który nawet nie jest stroną umowy emerytalnej,
- w przypadku utrzymania projektowanych przepisów, delegacja dla Rady Ministrów powinna być rozszerzona na sposób, tryb i zasady dokonywania przenie-

sienia środków ... oraz odstępowania przez emeryta od umowy zawartej z zakładem emerytalnym.

Przepis w opinii IGTE nie precyzuje także, w jakim terminie i w jaki sposób ma być dokonywana opłata (kwestia nie została również objęta delegacją ustawową do określenia w rozporządzeniu), mimo że brak opłaty stanowi przesłankę nieważności takiego oświadczenia. W przekonaniu Izby brakuje uzasadnienia dla wprowadzania 30-dniowego terminu na odstąpienie od umowy emerytalnej. W opinii Izby umowę z zakładem emerytalnym należy traktować analogicznie do umowy z OFE, czyli jako nieodwołalne oświadczenie woli.

Jednocześnie zdaniem Izby powinna zostać dodana informacja o opłatach pobranych przez zakład emerytalny. Zaproponowano przepis:

„Składka przekazana do wybranego zgodnie z ust. 5 zakładu emerytalnego może być pomniejszona o wypłacone kwoty dożywotnich emerytur kapitałowych oraz pobrane przez zakład emerytalny opłaty.”.

Izba wskazała również na brak delegacji określających sposób i tryb wymiany informacji między ZUS i OFE na etapie ustalania wartości zgromadzonych w OFE środków, a także o braku ustępu o przekazaniu przez ZUS do OFE informacji o wysokości okresowej emerytury kapitałowej i o wysokości trzyletniej okresowej emerytury (ostatecznej, dla zaliczkowej jest to przewidziane). Dodatkowo nie jest jasne, czy i jak długo płacone są przez OFE zaliczkowe wartości emerytur okresowych. Jeśli faktycznie przez pewien okres płacona jest zaliczkowa wartość, należy wskazać, że gdy zostanie przekazana w decyzji wysokość ostateczna, to nie ma żadnej korekty wstecz (wyrównania), po prostu przejście na nową wartość. Ponadto należy uwzględnić kilkudniowy okres dla OFE dla przetworzenia informacji o nowej wysokości – jeśli OFE dostanie informację o nowej wysokości na dzień przed zaplanowaną wypłatą emerytury okresowej według wysokości zaliczkowej, to nie będzie w stanie pewnie tego obsłużyć.

Wskazano również na brak określenia lub delegacji określających terminy przekazywania przez OFE do ZUS miesięcznych wypłat emerytur okresowych i trzyletnich okresowych emerytur kapitałowych. Izba uważa, że w przypadku okresowej emerytury kapitałowej ZUS powinien informować OFE „w przypadku śmierci członka otwartego funduszu emerytalnego”, podobnie więc jak w przypadku trzyletniej emerytury kapitałowej. To powinno ograniczyć przypadki nienależnego

przekazywania emerytur do ZUS dla osób zmarłych – dla osób, o których śmierci OFE nie powziął jeszcze informacji. OFE nie może odpowiadać za nienależne przekazanie miesięcznej emerytury okresowej (za miesiące już po śmierci ubezpieczonego), w przypadku gdy ZUS w pliku wskaże, iż oczekuje takiego umorzenia i przelewu z OFE. OFE jest na mocy obecnych przepisów zobowiązany informować ZUS o zarejestrowanym zgonie. Potrzebna jest tu symetria obowiązków Zakładu i funduszu, w interesie wszystkich uczestników.

Wskazano na brak przepisu o terminie i sposobie przekazania informacji do OFE o wysokości (ostatecznej) emerytury okresowej. Nie zostało określone, w jaki sposób i przez kogo będzie realizowana waloryzacja okresowej emerytury kapitałowej i trzyletniej okresowej emerytury kapitałowej. Ponadto należy dodać postanowienia określające tryb przekazywania informacji z ZUS do OFE o waloryzacji. Powinien również zostać wprowadzony termin określający, iż ZUS informuje OFE o aktualnych, zwaloryzowanych wysokościach świadczeń dla emerytur okresowych z odpowiednim wyprzedzeniem (np. jeśli waloryzacja jest dokonywana zawsze 1 marca, to informację przekazuje się nie później niż do 10 lutego).

IGTE uważa, iż członek OFE powinien móc załączać we wniosku zarówno informację określoną w nowym art. 192 ust. 2 ustawy, jak i zwykły, aktualny stan rachunku (z art. 191 czy art. 192 ust. 1 ustawy o OFE). Izba uważa także, że członek OFE nie powinien załączać informacji z OFE (co może być interpretowane jako oddanie oryginału), lecz kopię, którą pracownik ZUS może poświadczać za zgodność.

Zdaniem Izby brakuje jednoznacznego określenia lub delegacji określającej sposób przekazania składki z OFE do ZE. Okres 7 dni kalendarzowych, a więc maksymalnie 5 dni roboczych, może być okresem zbyt krótkim, aby OFE: przetworzył informację z ZUS o wypłatach do ZE (obsługa pliku), dokonał przyporządkowania do odpowiednich rachunków, podzielił przelewy na poszczególne zakłady emerytalne, dokonał tych przelewów i zamknął rachunki członkowskie – termin powinien być wydłużony do 10 lub nawet 14 dni. W tym ustępie można wskazać, iż OFE przekazuje „pozostałą składkę”, aby podkreślić, iż składka „pierwotna” może być pomniejszona o dokonane przez ZUS potrącenia (płatności emerytur przed uprawomocnieniem się decyzji, zgodnie z ust. 5).

Ustawa wprowadza zdaniem IGTE symetrię w prawach członków – np. zachowanie formy dziedziczenia środków przez okres 3 lat w mechanizmie trzyletniej emerytury

okresowej, tak jak ma to miejsce w emeryturze dożywotniej. Izba uważa więc, że należy zrównać prawa członków w zakresie podziału środków po rozwodzie/unieważnieniu małżeństwa po osiągnięciu 65 roku życia. Kapitał (składka) osoby, której przekazano środki do ZE po przyznaniu emerytury dożywotniej nie podlega podziałowi w efekcie rozwodu/unieważnienia małżeństwa. Uważa więc, że także w przypadku osoby, która z powodu kwoty ekwiwalentu (poniżej 80 zł) otrzymała prawo jedynie do trzyletniej emerytury okresowej, nie należy zgromadzonych środków poddawać procedurze podziału w efekcie rozwodu/unieważnienia małżeństwa. Dodatkowym argumentem jest niska wartość tych kapitałów (niższa niż w przypadku emerytury dożywotniej).

Izba zaproponowała rozszerzenie katalogu – zarówno art. 191, jak i art. 192 ust. 1 i art. 192 ust. 2 (warunek – informacja nie starsza niż sprzed 3 miesięcy).

Zdaniem Izby dla porządku należy dodać, iż po przekazaniu pozostałej kwoty na rachunek FUS OFE zamyka rachunek członka.

W przepisach projektu został podany termin dostosowania statutów otwartych funduszy emerytalnych do przepisów ustawy (do dnia 30 listopada 2008 r.). Zadanie to będzie zdaniem Izby trudne do wykonania ze względu na to, że okres na wprowadzenie zmian jest zbyt krótki. Wynika to z faktu, że informacja o stanie rachunków dla osób urodzonych w styczniu 1949 r. powinna być wysłana we wrześniu/październiku 2008 r. W związku z tym dostosowanie statutu funduszu powinno odbyć się najpóźniej do końca września 2008 r.

Izba zgłosiła również potrzebę zmiany przepisów w przepisach obowiązujących:

- w art. 100b ustawy o OFE – należy dookreślić, na jaki dzień następuje umorzenie jednostek,
- w art. 111b ust. 2 ustawy o OFE proponuje się wpisać „z dniem przeniesienia środków”. Przypomniano, że nadal nie jest uregulowana kwestia wygaśnięcia roszczeń emeryta wobec OFE z chwilą przeniesienia środków do zakładu emerytalnego,
- w art. 192 ust. 2 ustawy o OFE – proponuje się dopisać na pierwszy dzień „robczy”.

Postawiono również pytanie – ile to dokładnie 3 i 4 miesiące? Czy będzie interpretowane jako odpowiednio 90 dni i 120 dni?

Zdaniem Izby Gospodarczej Towarzystw Emerytalnych omawiana ustawa niewątpliwie wpłynie znacząco na akty prawne niższego rzędu, w tym między innymi:

- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 5 kwietnia 2005 r. w sprawie obowiązków informacyjnych funduszy emerytalnych,
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 14 kwietnia 2004 r. w sprawie trybu i terminu powiadamiania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych przez otwarty fundusz emerytalny o zawarciu umowy z członkiem oraz dokonywania wypłaty transferowej,
- rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 12 maja 1998 r. w sprawie szczególnych zasad prowadzenia rejestru członków funduszu emerytalnego, szczególnego zakresu informacji, które powinny być zawarte w rejestrze, oraz zasad sporządzania i przechowywania kopii danych zawartych w rejestrze na wypadek jego utraty.

W opinii Izby OFE muszą podjąć bardzo szybkie działania w celu np. modyfikacji zawartości rejestrów, algorytmów umarzania środków czy wzorów pism do klientów (w tym informacji o stanie rachunku). Im szybciej zostaną opracowane i przekazane do konsultacji odpowiednie projekty aktów wykonawczych i wzory, tym lepiej. Wszak pierwsze listy, w oparciu o nowe wyliczenia w rejestrach, z tej nowej ustawy będą musiały być wysyłane już w październiku bieżącego roku.

Izba Gospodarcza Towarzystw Emerytalnych zgłosiła również uwagi do projektu o emeryturach kapitałowych (z dnia 18 kwietnia 2008 r.). Wskazano ponownie na brak uwzględnienia kosztów obsługi, jakie ponosić będą PTE z tytułu zadań wynikających z ustawy, ponieważ zdaniem Izby wypłaty emerytur kapitałowych nie mieszczą się w dotychczasowym zakresie działalności towarzystw emerytalnych, nie były brane pod uwagę w żadnych biznesplanach przygotowywanych przez zarządy i akcjonariuszy PTE. Projekt ustawy zdaniem Izby przewiduje rozszerzenie przedmiotu działalności funduszu przez dodanie obowiązku wypłat okresowych emerytur kapitałowych. Tym samym ustawodawca nakłada „odgórnie” na powszechnie towarzystwa emerytalne dodatkowe obowiązki, nie rozważając w ogóle możliwości wprowadzenia wynagrodzenia z tytułu ponoszenia dodatkowych kosztów (dodatкова korespondencja, wymiana danych z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, rozliczanie wypłat).

Izba podniosła, że Trybunał Konstytucyjny w swoich orzeczeniach potwierdził stanowisko, iż ustawodawca może nowelizować prawo także na niekorzyść podmiotów gospodarczych, to jednocześnie podkreślał, iż swoboda prawodawcy w kształtowaniu nowych regulacji nie powinna wykraczać poza poszanowanie zasady demokratycznego państwa prawnego, a w szczególności szanowania „zasad przyzwoitej legislacji”. Tymczasem na podstawie zaproponowanych postanowień ustawy może dojść zdaniem Izby do nieuprawnionego zróżnicowania sytuacji prawnej powszechnych towarzystw emerytalnych.

Izba Gospodarcza Towarzystw Emerytalnych jest zdania, że analiza postanowień projektu ustawy wskazuje na to, iż ustawodawca (nie przewidując możliwości pobierania przez powszechne towarzystwa emerytalne opłaty od każdorazowej wypłaty z rachunku przy realizacji wypłat emerytur okresowych) pozostawił towarzystwom jedynie możliwość pobierania opłaty za zarządzanie aktywami zgodnie z art. 136 ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych. Rozwiązanie to jest jej zdaniem wątpliwe z punktu widzenia konstytucyjnych zasad równości wobec prawa i sprawiedliwości społecznej. Przyjmując bowiem takie założenie, ustawodawca nie wziął pod uwagę faktu, iż w niektórych funduszach opłata za zarządzanie jest dodatkowo ograniczona limitem kwotowym obowiązującym do dnia 31 grudnia 2010 r. Oznacza to, iż obecny projekt ustawy o emeryturach kapitałowych nie przewiduje w ogóle żadnego wynagrodzenia za obsługę emerytur okresowych dla towarzystw emerytalnych zarządzających takimi funduszami. Izba stoi na stanowisku, iż stosownie do art. 32 ust. 1 Konstytucji RP wszyscy są wobec prawa równi i wszyscy mają prawo równego traktowania przez władze publiczne. Oznacza to, iż podmioty znajdujące się w takiej samej lub podobnej sytuacji należy traktować tak samo. Tymczasem ustawodawca nakłada na wszystkie towarzystwa takie same dodatkowe obowiązki, nakazując w tym zakresie dostosować postanowienia swoich statutów, jednocześnie przy tym konstytuuje zasadę, iż nie wszystkie towarzystwa są uprawnione do otrzymania wynagrodzenia na takich samych warunkach za wykonywanie takich samych, „odgórnie” narzuconych obowiązków. W tej sytuacji zdaniem Izby niewątpliwie dochodzi do naruszenia konstytucyjnej zasady równości rozumianej tutaj jako równe prawa wszystkich podmiotów gospodarczych funkcjonujących na rynku funduszy emerytalnych (niedyskryminowanie ich w stosunku do pozostałych podmiotów).

Biorąc pod uwagę powyższe, w celu stworzenia towarzystwom emerytalnym równych warunków działania należy w opinii IGTE, wraz z wprowadzeniem ustawy o emeryturach kapitałowych, dokonać nowelizacji odpowiednich przepisów regulujących limit opłat za zarządzanie. IGTE wyraziła stanowisko, że cel ten zostanie osiągnięty przez uchylenie obowiązywania art. 7 ustawy z dnia 27 sierpnia 2003 r. o zmianie ustawy o organizacji i funkcjonowaniu funduszy emerytalnych oraz niektórych innych ustaw.

OCENA SKUTKÓW REGULACJI

I. Podmioty, na które będzie oddziaływała projektowana regulacja

Zgodnie z rozwiązaniami zastosowanymi w ramach reformy emerytalnej urodzeni w roku 1949 są najstarszym rocznikiem uprawnionym do korzystania z II filara. Ze względu na to, że inne kryteria wiekowe obowiązywały przy wejściu do II filara (ten sam wiek dla kobiet i mężczyzn), a inne kryteria obowiązują przy przejściu na emeryturę (różny wiek dla kobiet i mężczyzn uprawniający do przejścia na emeryturę), w latach 2009 – 2013 na emeryturę w II filarze przechodzić będą same kobiety. Osoby urodzone po roku 1948 i przed rokiem 1969 same podejmowały decyzję, czy część ich składek na ubezpieczenie społeczne będzie przekazywana do II filaru. Liczby członków otwartych funduszy emerytalnych w przybliżeniu określają liczbę przechodzących na emeryturę w podanych latach, ze względu na możliwość wcześniejszego lub późniejszego przechodzenia na emerytury części ubezpieczonych.

Członkowie otwartych funduszy emerytalnych przechodzący na emeryturę w kolejnych latach (w tysiącach)

Rok	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021-2025	2026-2030	2031-2035
Ogółem	2,65	6,2	10,35	24,26	37,17	67,76	96,39	120,98	146,66	170,79	192,66	209,73	1325	1440	1746
Mężczyźni	0	0	0	0	0	10,48	20,47	29,27	39,05	50,67	64,17	78,41	582	649	728
Kobiety	2,65	6,2	10,35	24,26	37,17	57,28	75,92	91,71	107,61	120,12	128,49	131,32	744	793	1019

Za lata 2009 – 2020 obliczenia MPiPS z 2007 r., za lata 2021 – 2035 obliczenia KNUiFE z 2006 r.

Należy również wskazać, że przedstawiona regulacja poszerza zadania sądów powszechnych związanych z obsługą sporów wynikłych na gruncie ustawy.

1. Dzięki wprowadzeniu dla kobiet świadczenia okresowego z II filaru (okresowa emerytura kapitałowa), a tym samym odroczeniu zakupu emerytury dożywotniej o 5 lat, w konsekwencji w pierwszych latach wypłat wysokość emerytur dla kobiet w wieku 65 lat będzie nieznacznie wyższa, w momencie przeliczenia na do-

- żywno świadczenie emerytalne, od wysokości zwaloryzowanych emerytur kapitałowych przyznawanych w wieku 60 lat (waloryzacja za pięć lat).
2. Różnica ta uzależniona jest od tego, w jakim wieku i w którym roku kobieta rozpocznie pracę.
 3. Im później kobieta podejmuje pracę oraz im młodsza jest kobieta w momencie wprowadzenia reformy emerytalnej (struktura kapitału emerytalnego zmienia się na korzyść II filaru, kosztem kapitału z I filaru), tym wyższe będzie jej dożywotnie świadczenie emerytalne (przeliczenie emerytury kapitałowej po pięciu latach).
 4. W 2014 r. można się spodziewać, że dla osób:
 - zarabiających 40 % przeciętnego wynagrodzenia, dzięki ponownemu przeliczeniu emerytury dla kobiet nieznacznie wzrosną z 1 097 zł do 1 112 zł (emerytura kapitałowa z 59 do 74 zł), emerytura dla mężczyzn wyniesie 1 682 zł (emerytura kapitałowa – 129 zł),
 - zarabiających 100 % przeciętnego wynagrodzenia, dzięki ponownemu przeliczeniu emerytury dla kobiet nieznacznie wzrosną z 1 805 zł do 1 842 zł (emerytura kapitałowa z 148 do 185 zł), emerytura dla mężczyzn wyniesie 3 030 zł (emerytura kapitałowa – 322 zł),
 - zarabiających 250 % przeciętnego wynagrodzenia, dzięki ponownemu przeliczeniu emerytury dla kobiet nieznacznie wzrosną z 3 578 zł do 3 669 zł (emerytura kapitałowa z 370 do 462 zł), emerytura dla mężczyzn wyniesie 6 399 zł (emerytura kapitałowa – 804 zł).
 5. W 2019 r. można się spodziewać, że dzięki ponownemu przeliczeniu emerytury dla kobiet:
 - zarabiających 40 % przeciętnego wynagrodzenia, dzięki ponownemu przeliczeniu emerytury dla kobiet nieznacznie wzrosną z 1 490 zł do 1 513 zł (emerytura kapitałowa z 123 do 145 zł), emerytura dla mężczyzn wyniesie 2 142 zł (emerytura kapitałowa – 229 zł),
 - zarabiających 100 % przeciętnego wynagrodzenia, dzięki ponownemu przeliczeniu emerytury dla kobiet nieznacznie wzrosną z 2 507 zł do 2 562 zł (emerytura kapitałowa z 308 do 363 zł), emerytura dla mężczyzn wyniesie 3 934 zł (emerytura kapitałowa – 573 zł),

- zarabiających 250 % przeciętnego wynagrodzenia, dzięki ponownemu przeliczeniu emerytury dla kobiet wzrosną z 5 050 zł do 5 188 zł (emerytura kapitałowa z 770 do 908 zł), emerytura dla mężczyzn wyniesie 8 417 zł (emerytura kapitałowa – 1 432 zł).

Mikrosymulacje przeprowadzono dla osób urodzonych w 1949 r. i 1954 r., które przystąpiły do OFE i zarabiają na poziomie 40 % (najniższe wynagrodzenie w gospodarce narodowej), 100 % i 250 % przeciętnego wynagrodzenia w gospodarce narodowej.

Dla kobiet w wieku 60 lat oszacowano emerytury z I filaru oraz okresowe emerytury kapitałowe w momencie przyznania świadczenia, korzystając ze wzoru: tj. kapitał z I i II filaru podzielono przez średnią dalszego trwania życia osób w wieku 60 lat. Następnie emerytury te (z obu części) podlegały waloryzacji w okresie pięciu lat.

Po pięciu latach, gdy kobiety będą w wieku 65 lat, wyliczono ponownie tylko nową wysokość emerytur z II filaru, korzystając ze wzoru: kapitał z OFE pomniejszony o kwotę wypłaconych świadczeń z II filaru w okresie 5 lat (wysokość świadczenia nie uwzględnia rocznych waloryzacji) dzielony przez średnią dalszego trwania życia osób w wieku 65 lat.

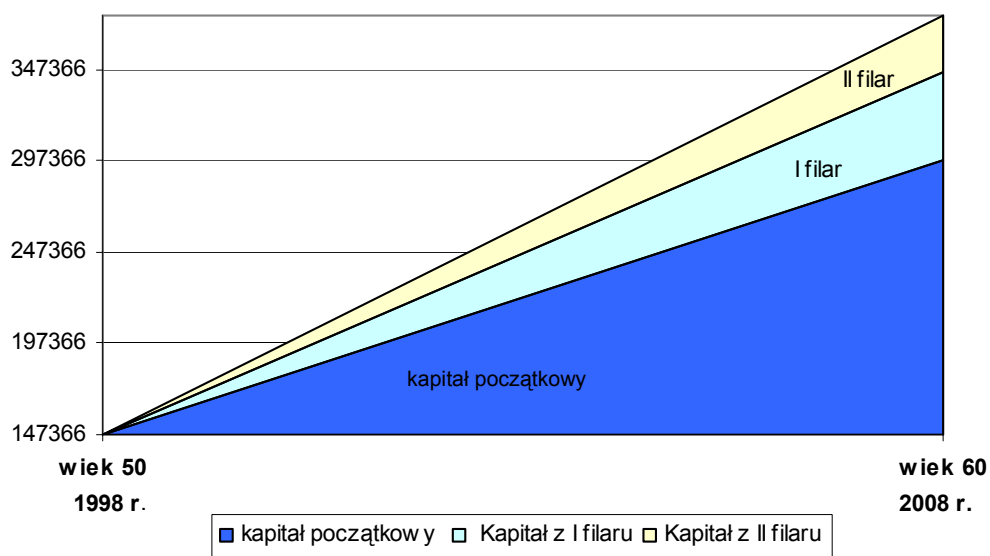
Dla mężczyzn w wieku 65 lat oszacowano emerytury z I filaru w momencie przyznania świadczenia, korzystając ze wzoru: tj. kapitał z I i II filaru podzielono przez średnią dalszego trwania życia osób w wieku 65 lat.

Strukturę kapitałową w momencie przejścia na świadczenie przedstawiono osobno dla kobiet i mężczyzn odpowiednio na rysunkach 1a i 2a.

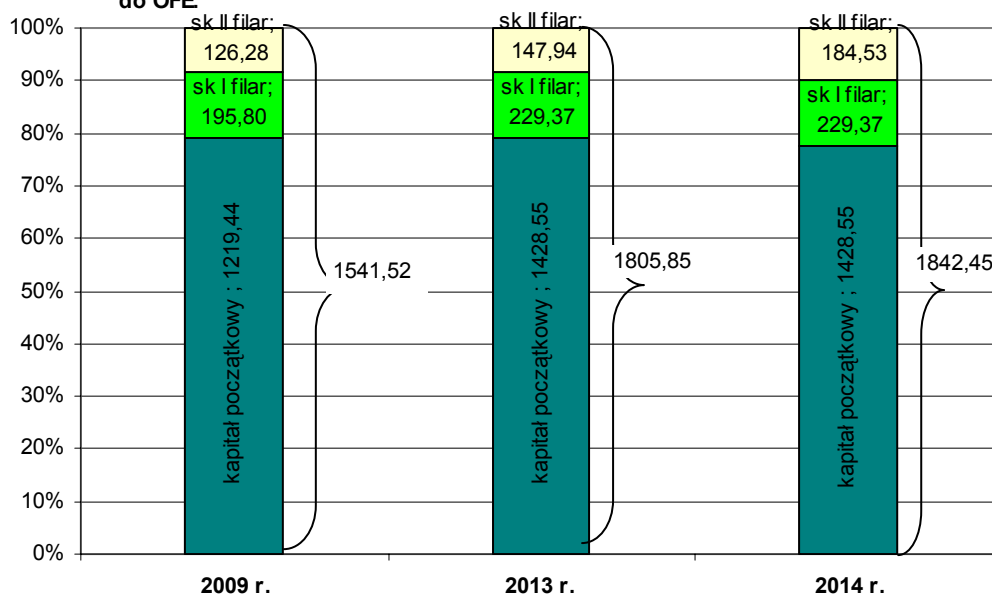
Strukturę emerytur przedstawiono osobno dla kobiet i mężczyzn odpowiednio na rysunkach 2a i 2b.

Wyniki symulacji zależą od przyjętych założeń makroekonomicznych i mikroekonomicznych.

Rysunek 1a. Zaewidencjonowany kapitał z I i II filaru emerytalnego dla kobiet urodzonych w 1949 r. i przechodzących na emeryturę w 2009 r., które zarabiają przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej i przystąpiły do OFE

Rysunek 1 b. Struktura świadczenia emerytalnego dla kobiet urodzonych w 1949 r., które zarabiają w wysokości przeciętnego wynagrodzenia i przystąpiły do OFE

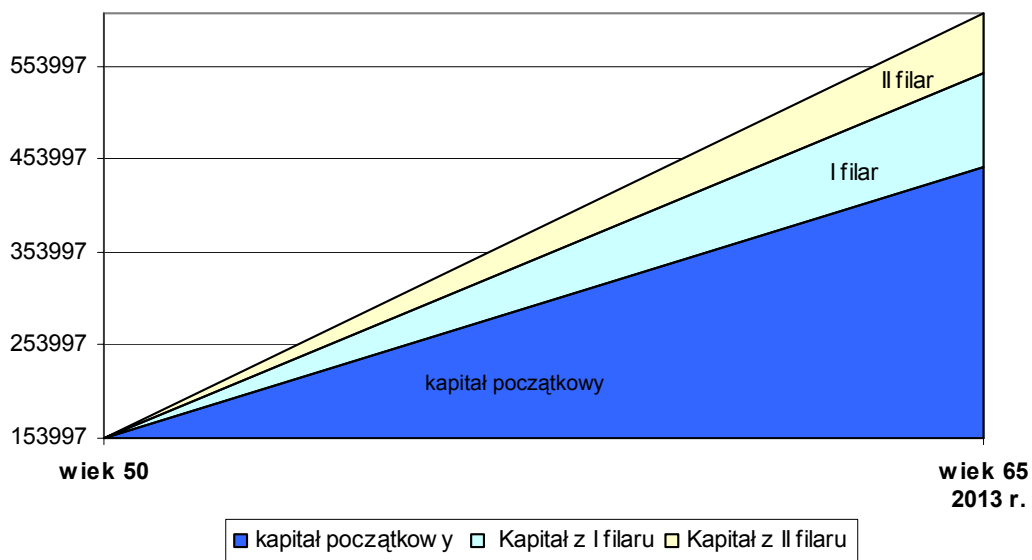

emerytura z I filaru i okresowa z II filaru (w momencie przyznania)

zwaloryzowana po pięciu latach emerytura z obu części (z I filaru i okresowa kapitałowa)

emerytura z I filaru i dożywotnia emerytura kapitałowa (przeliczona w wieku 65 lat)

Rysunek 2a. Zaewidencjonowany kapitał z I i II filaru emerytalnego dla mężczyzn urodzonych w 1949 r. i przechodzących na emeryturę w 2014 r., którzy zarabiają przeciętne wynagrodzenie w gospodarce narodowej i przystąpili do OFE

Rysunek 2 b. Struktura świadczenia emerytalnego dla mężczyzn urodzonych w 1949 r., którzy zarabiają w wysokości przeciętnego wynagrodzenia i przystąpili do OFE

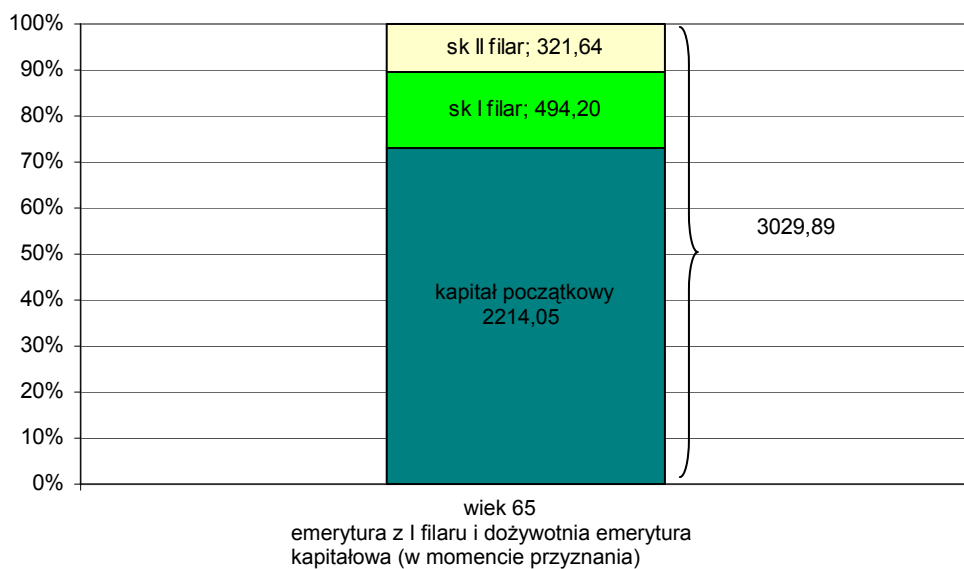

Tabela 1. Przewidywana wysokość emerytury z I i II filaru emerytalnego dla osób urodzonych w 1949 r. i 1954 r., które przystąpiły do OFE, według płci

Osoby urodzone w 1949 r.												
Kobiety										Mężczyźni		
	Emerytura (tj. emerytura z I filaru i okresowa z II filaru) - (w momencie przyznania)			Zwaloryzowana emerytura z obu części (wysokość po pięciu latach)			Emerytura (tj. emerytura z I filaru i przeliczona po pięciu latach emerytura kapitałowa)			Emerytura (w momencie przyznania)		
Emerytura w roku	2009			2013			2014			2014		
Wiek	60			64			65			65		
Staż	35			35			35			40		
w zł												
Wynagrodzenie	I filar	II filar	Razem	I filar	II filar	Razem	I filar	II filar	Razem	I filar	II filar	Razem
40% przeciętnego wynagrodzenia	886,02	50,51	936,53	1037,95	59,17	1097,13	1037,95	73,81	1111,77	1553,28	128,66	1681,94
100% przeciętnego wynagrodzenia	1415,24	126,28	1541,52	1657,92	147,94	1805,85	1657,92	184,53	1842,45	2708,25	321,64	3029,89
250% przeciętnego wynagrodzenia	2738,28	315,70	3053,98	3207,83	369,84	3577,66	3207,83	461,33	3669,16	5595,67	804,09	6399,76
Osoby urodzone w 1954 r.												
Kobiety										Mężczyźni		
	Emerytura (tj. emerytura z I filaru i okresowa z II filaru) - (w momencie przyznania)			Zwaloryzowana emerytura z obu części (wysokość po pięciu latach)			Emerytura (tj. emerytura z I filaru i przeliczona po pięciu latach emerytura kapitałowa)			Emerytura (w momencie przyznania)		
Emerytura w roku	2014			2018			2019			2019		
Wiek	60			64			65			65		
Staż	35			35			35			40		
w zł												
Wynagrodzenie	I filar	II filar	Razem	I filar	II filar	Razem	I filar	II filar	Razem	I filar	II filar	Razem
40% przeciętnego wynagrodzenia	1178,72	106,22	1284,94	1367,25	123,21	1490,47	1367,25	145,37	1512,63	1912,63	229,12	2141,76
100% przeciętnego wynagrodzenia	1896,05	265,56	2161,60	2199,32	308,03	2507,35	2199,32	363,43	2562,75	3361,86	572,81	3934,67
250% przeciętnego wynagrodzenia	3689,37	663,89	4353,26	4279,48	770,08	5049,56	4279,48	908,59	5188,06	6984,91	1432,02	8416,94

Założenia makroekonomiczne:

Przyjęto, że:

- inflacja: 2008 r. – 2,3 %, od 2009 r. – 2,5 %,
- wzrost realny wynagrodzeń: 2008 r. – 3,6 %, 2009 r. – 4,1 %, 2010 r. – 4,3 %, 2011 r. – 3,5 %, 2012 r. – 3,4 %, 2013 r. – 2,8 %, 2014 r. – 2,5 %,
- wzrost zatrudnienia: 2008 r. – 2 %, 2009 r. i 2010 r. – 1,5 %, 2011 r. – 1,2 %, 2012 r. – 0,9 %, 2013 r. – 0,7 %, 2014 r. – 0,5 %,
- stopę zwrotu z OFE pomniejszoną o opłaty: od 2008 r. – wzrost realny wynagrodzeń + 2 %.

Założenia mikroekonomiczne:

Założono, że:

- osoby urodzone w 1949 r. i 1954 r.,
- osoby spełnią warunki do uzyskania świadczenia na koniec danego roku,
- osoby przechodzą na emeryturę, tj. kobiety w wieku 60 lat, a mężczyźni w wieku 65 lat,
- kobiety mają 35 lat stażu, a mężczyźni 40 lat stażu (wszystkie okresy są składkowe),
- wszystkie osoby mają obliczony kapitał początkowy na dzień 1 stycznia 1999 r. (z uwzględnieniem maksymalnie 25 (kobiety) lub 30 (mężczyźni) lat składkowych),
- od stycznia 1999 r. osoby odprowadzają składki na ubezpieczenie emerytalne, tj.: 12,22 % podstawy wynagrodzenia do ZUS i 7,3 % podstawy wynagrodzenia do OFE,
- kapitał początkowy i składki odprowadzane do ZUS są waloryzowane,
- składki odprowadzane do OFE są oprocentowane według stopy zwrotu OFE,
- średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 60 lat dla 2006 r. – 244,32 miesięcy,
- średnie dalsze trwanie życia dla osób w wieku 65 lat dla 2006 r. – 201,72 miesięcy.

II. Wpływ braku możliwości zmiany funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych na konkurencję

Brak możliwości zmiany funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych nie wpływa na konkurencję między zakładami emerytalnymi. Zakłady emerytalne nie powinny konkurować założeniami co do przyszłej śmiertelności swoich klientów i możliwych do osiągnięcia zysków z inwestycji, co oznacza brak szczególnej możliwości konkurowania wysokością świadczenia, zwłaszcza po dokonaniu poważnego zakłócenia w parametrach gry rynkowej, jakim jest obowiązek ustalania przyszłych dożywotnich emerytur kapitałowych bez względu na płeć ubezpieczonego. Trudno dyskutować z obserwowaną powszechnie prawidłowością – kobiety żyją dłużej niż mężczyźni.

Jeżeli stawki świadczeń są kalkulowane niezależnie od płci ubezpieczonego i będą sprawiedliwe w wybranym przez kobietę funduszu dożywotnich emerytur kapitałowych, zostanie utworzona większa rezerwa na realizację świadczenia niż wynikać to będzie z jej składki. Z drugiej strony dla mężczyzny utworzona zostanie niższa rezerwa na realizację świadczenia niż wynikać to będzie z jego składki.

Zakłady emerytalne co do zasady zawsze powinny być zainteresowane pozyskaniem nowych klientów. Czynnikiem, jaki uwzględni przyszły emeryt, porównując ofertę zakładów emerytalnych i dokonując wyboru z zestawienia ofert, będą dzielone między emerytów nadwyżki generowane w funduszach dożywotnich emerytur kapitałowych. Ponieważ udział zakładu w nadwyżce wynosi 10 %, zakład będzie zainteresowany tym, aby zarządzany przez niego fundusz dożywotnich emerytur kapitałowych osiągał je stale i żeby nie były one gorsze niż te, które osiąga konkurencja. Stąd emeryci, którzy już otrzymują dożywotnie emerytury kapitałowe, będą korzystać (przez udział w nadwyżce) z konkurencji o nowych klientów.

III. Wpływ regulacji na sektor finansów publicznych, w tym budżet państwa i budżety jednostek samorządu terytorialnego

Regulacja będzie neutralna dla finansów publicznych. Ustawa nie powinna zwiększyć dopłat do systemu emerytalnego.

IV. Wpływ regulacji na rynek pracy

Projektowana regulacja zawiera mechanizmy sprzyjające aktywizacji zawodowej. Należą do nich przepisy regulujące wysokość minimalnego wypłacanego z FUS świadczenia i fakt przedłużania okresu bycia członkiem otwartego funduszu emerytalnego o okres pobierania okresowej emerytury kapitałowej.

V. Wpływ regulacji na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki, w tym na funkcjonowanie przedsiębiorstw

Brak znaczącego wpływu.

VI. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny

Brak wpływu na rozwój regionów.

Zgodnie z art. 5 ustawy z dnia 7 lipca 2005 r. o działalności lobbingsowej w procesie stanowienia prawa (Dz. U. Nr 169, poz. 1414) dokumenty, o których mowa w uzasadnieniu, są zamieszczone w Biuletynie Informacji Publicznej Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej. Do Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej nie wpłynęły żadne opinie w trybie wyżej wymienionej ustawy.

URZĄD
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ
KOMITETU INTEGRACJI EUROPEJSKIEJ
SEKRETARZ STANU

Mikołaj Dowgielewicz

Min.MD/123C/08/DP/pk

Warszawa, dnia 4 czerwca 2008 r.

Pan
Maciej Berek
Sekretarz Rady Ministrów

Opinia o zgodności z prawem Unii Europejskiej projektu ustawy o emeryturach kapitałowych, wyrażona na podstawie art. 9 pkt 3 w związku z art. 2 ust. 1 pkt 2 i ust. 2 pkt 2a ustawy z dnia 8 sierpnia 1996 r. o Komitecie Integracji Europejskiej (Dz. U. Nr 106, poz. 494, z późn. zm.) przez Sekretarza Komitetu Integracji Europejskiej Mikołaja Dowgielewicza

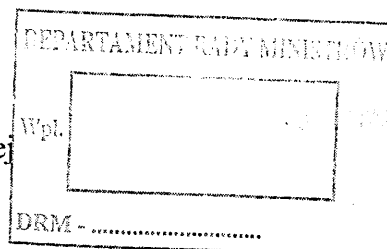
Szanowny Panie Ministrze,

W związku z przedłożonym projektem ustawy (pismo z dnia 03.06.2008 r. nr RM-10-88-08) pozwalam sobie wyrazić opinię, że **projekt ten jest zgodny z prawem Unii Europejskiej.**

Z poważaniem,
PODSEKRETARZ STANU

Piotr Serafin
Piotr Serafin

Do wiadomości:
Pani Agnieszka Chłoń - Domińczak
Podsekretarz Stanu
Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej

2008-06-05

**Rozporządzenie
Rady Ministrów
z dnia**

**w sprawie terminu i sposobu wymiany informacji między
Zakładem Ubezpieczeń Społecznych i otwartymi funduszami emerytalnymi,
związanymi z ustalaniem prawa i wysokości okresowych emerytur kapitałowych oraz terminu
i sposobu przekazywania przez otwarte fundusze emerytalne środków na wypłatę tych emerytur**

Na podstawie art. 15 ustawy z dnia 2008 r. o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr , poz.) zarządza się co, następuje:

§ 1. Rozporządzenie określa terminy i sposób:

- 1) zawiadamiania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych otwartego funduszu emerytalnego o złożeniu wniosku o ustalenie prawa do okresowej emerytury kapitałowej oraz wysokości tej emerytury;
- 2) zawiadamiania przez otwarty fundusz emerytalny Zakładu Ubezpieczeń Społecznych o kwocie środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego;
- 3) przekazywania przez otwarte fundusze emerytalne do Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środków na wypłatę okresowych emerytur kapitałowych na odrębny rachunek bankowy;
- 4) przekazywania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na rachunek funduszu emerytalnego;
- 5) dokonywania rozliczeń między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a otwartym funduszem emerytalnym w przypadku nieprzekazania przez otwarty fundusz emerytalny środków na wypłatę okresowych emerytur kapitałowych albo przekazania ich w niepełnej wysokości, a także w razie nienależnego pobrania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych środków z otwartego funduszu emerytalnego.

§ 2. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia otwarty fundusz emerytalny o złożeniu wniosku o ustalenie prawa do okresowej emerytury kapitałowej w terminie 5 dni roboczych od dnia złożenia wniosku do właściwej terenowej jednostki organizacyjnej Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

§ 3. Otwarty fundusz emerytalny informuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych o kwocie środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego w terminie 2 dni roboczych od dnia otrzymania zawiadomienia o złożeniu wniosku, o którym mowa w § 2.

§ 4. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych zawiadamia otwarty fundusz emerytalny o:

- 1) wysokości okresowej emerytury kapitałowej, albo

2) nieustaleniu prawa do okresowej emerytury kapitałowej i obowiązku przekazania środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na fundusz emerytalny - w terminie 3 dni roboczych od dnia wydania decyzji o ustaleniu albo nieustaleniu prawa do okresowej emerytury kapitałowej.

2. Otwarty fundusz emerytalny przekazuje środki:

- 1) na pierwszą wypłatę okresowej emerytury kapitałowej po wydaniu decyzji o ustaleniu prawa i wysokości tej emerytury na wskazany odrębny rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych;
- 2) zgromadzone na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego podlegające przekazaniu na fundusz emerytalny - w terminie 2 dni roboczych od otrzymania zawiadomienia o wydaniu decyzji o ustaleniu albo nieustaleniu prawa do okresowej emerytury kapitałowej.

§ 5. 1. Zakład Ubezpieczeń Społecznych przekazuje otwartemu funduszowi emerytalnemu imienny wykaz emerytów wraz z podaniem kwot przysługujących im okresowych emerytur kapitałowych nie później niż na 10 dni roboczych przed terminem wypłaty.

2. Otwarty fundusz emerytalny przekazuje na wskazany odrębny rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych środki na wypłatę okresowych emerytur kapitałowych w terminie 2 dni roboczych od dnia otrzymania wykazu, o którym mowa w ust. 1, nie później niż:

- 1) w popołudniowej sesji międzybankowego systemu elektronicznego ELIXIR w Krajowej Izbie Rozliczeniowej S.A. albo,
- 2) do godziny 14.00 za pośrednictwem systemu SORBNET obsługującego rachunki bankowe prowadzone w Centrali Narodowego Banku Polskiego.

§ 6. 1. W przypadku nieprzekazania lub przekazania w niepełnej wysokości wynikającej z wykazu, o którym mowa w § 5 ust. 1, przez otwarty fundusz emerytalny środków na wypłatę okresowej emerytury kapitałowej, Zakład Ubezpieczeń Społecznych w terminie 2 dni roboczych od dnia upływu terminu, o którym mowa w § 5 ust. 2, obciąża z tytułu tej wierzytelności rachunek bankowy otwartego funduszu emerytalnego.

2. W przypadku nienależnego pobrania środków z otwartego funduszu emerytalnego Zakład Ubezpieczeń Społecznych zwraca do otwartego funduszu emerytalnego pobrane kwoty wraz z odsetkami ustawowymi.

§ 7. Informacje między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych i otwartymi funduszami emerytalnymi przekazywane są w drodze elektronicznej wymiany danych.

§ 8. Rozporządzenie wchodzi w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów

UZASADNIENIE

Projekt rozporządzenia stanowi realizację delegacji ustawowej zawartej w art. 15 ustawy z dnia ... o emeryturach kapitałowych (Dz. U. Nr ..., poz. ...). Zgodnie z treścią ww. delegacji Rada Ministrów określi w drodze rozporządzenia termin i sposób wymiany informacji między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych i otwartymi funduszami emerytalnymi, związanych z ustalaniem prawa i wysokości okresowych emerytur kapitałowych oraz termin i sposób przekazywania przez otwarte fundusze emerytalne środków na wypłatę tych emerytur.

Projekt przewiduje, iż Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie obowiązany w terminie 5 dni roboczych od dnia złożenia przez przyszłego świadczeniobiorcę wniosku o ustalenie prawa do okresowej emerytury kapitałowej powiadomić o tym fakcie otwarty fundusz emerytalny. Po otrzymaniu tego zawiadomienia otwarty fundusz emerytalny w terminie 2 dni roboczych przekaze informację do Zakład Ubezpieczeń Społecznych o kwocie środków zgromadzonych na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego.

Ustawa o z dnia ... o emeryturach kapitałowych przewiduje, że na podstawie informacji o ustaleniu prawa i wysokości środków na rachunku Zakład Ubezpieczeń Społecznych wyda decyzję o wysokości okresowej emerytury kapitałowej bądź też o nieustaleniu prawa do tej emerytury. O obydwu faktach Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie obowiązany w trybie określonym w niniejszym rozporządzeniu powiadomić otwarty fundusz emerytalny. Zarówno w przypadku ustalenia prawa i wysokości okresowej emerytury kapitałowej, jak i nieustalenia prawa do tej emerytury, Zakład Ubezpieczeń Społecznych w terminie 3 dni roboczych powiadomi o tym fakcie otwarty fundusz emerytalny.

W przypadku wydania decyzji o nieustaleniu prawa do okresowej emerytury kapitałowej, otwarty fundusz emerytalny w terminie 2 dni roboczych ma obowiązek przekazać środki zgromadzone na rachunku członka otwartego funduszu emerytalnego na fundusz emerytalny, o którym mowa w art. 55 pkt 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 2007 r. Nr 11, poz. 74 z późn. zm.).

Projekt rozporządzenia przewiduje, iż po otrzymaniu przez otwarty fundusz emerytalny zawiadomienia o wydaniu decyzji o ustaleniu prawa i wysokości okresowej emerytury kapitałowej, otwarty fundusz emerytalny będzie obowiązany przekazać na wskazany odrębny rachunek bankowy Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w terminie 2 dni roboczych środki na wypłatę okresowej emerytury kapitałowej. Termin ten jednak dotyczy jedynie przekazania po raz pierwszy środków na wypłatę po wydaniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych decyzji. Następne przekazania środków na wypłaty będą realizowane na podstawie przekazanych przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych do otwartych funduszy emerytalnych imiennych wykazów emerytów wraz z podaniem kwot przysługujących im okresowych emerytur kapitałowych, przesyłanych przez ZUS do otwartego funduszu emerytalnego na 10 dni przez wypłatą okresowej emerytury kapitałowej.

W przypadku nieprzekazania środków w terminie, lub przekazania ich w niepełnej wysokości Zakład Ubezpieczeń Społecznych będzie uprawniony obciążenia rachunku bankowego otwartego funduszu emerytalnego do wysokości powstałej wierzytelności. Natomiast w przypadku gdyby Zakład Ubezpieczeń Społecznych nienależnie pobrał z rachunku OFE środki, będzie obowiązany do ich zwrotu wraz z odsetkami ustawowymi.

Wymiana wszelkich informacji między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a otwartym funduszem emerytalnym będzie się odbywać w formie elektronicznej.

Projekt rozporządzenia jest zgodny z prawem Unii Europejskiej. Projekt nie podlega procedurze notyfikacji w rozumieniu przepisów dotyczących notyfikacji norm i aktów prawnych.

Przedmiotowe rozporządzenie wejdzie w życie w terminie 14 dni od dnia ogłoszenia.

Ocena skutków regulacji

1. Zakres podmiotowy i przedmiotowy regulacji

Zakres podmiotowy oddziaływania regulacji obejmuje otwarte fundusze emerytalne oraz Zakład Ubezpieczeń Społecznych, które są adresatami projektowanych norm prawnych. Regulacja ma zapewnić sprawne współdziałanie ZUS oraz otwartych funduszy emerytalnych przy wymianie informacji związanych z ustalaniem prawa i wysokości okresowych emerytur kapitałowych oraz terminu i sposobu przekazywania przez otwarte fundusze emerytalne środków na wypłatę tych emerytur uwzględniając konieczność sprawnego i terminowego ustalania prawa, wysokości oraz dokonywania wypłat okresowych emerytur kapitałowych.

2. Omówienie wyników konsultacji społecznych

Projekt rozporządzenia został skonsultowany z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych, głównie w zakresie zastosowanych w projekcie terminów. Po wejściu w życie ustawy o emeryturach kapitałowych projekt będzie przedmiotem dalszych pilnych prac legislacyjnych oraz uzgodnień międzyresortowych i konsultacji społecznych.

3. Wpływ regulacji na dochody i wydatki budżetu i sektora publicznego

Zaproponowany w projekcie tryb wymiany informacji między Zakładem Ubezpieczeń Społecznych a otwartymi funduszami emerytalnymi nie powoduje żadnych skutków finansowych. Wymiana informacji będzie dokonywana w formie elektronicznej a obydwie instytucje już współpracują ze sobą dokonując wymiany danych w innych zakresach działalności.

4. Wpływ regulacji na rynek pracy – brak wpływu.

5. Wpływ na konkurencyjność wewnętrzną i zewnętrzną gospodarki – brak wpływu.

6. Wpływ regulacji na sytuację i rozwój regionalny – brak wpływu.